

T.C.
MUĞLA SITKI KOÇMAN ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TURİZM İŞLETMECİLİĞİ ANABİLİM DALI

**LAGİNA HEKATE KUTSAL ALANI ÇEVRESİNDE YAŞAYAN YEREL HALKIN
KÜLTÜREL MİRASA YÖNELİK ALGI ve TUTUMLARI**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Rabia ONBİRLİOĞLU

DANIŞMAN

Dr. Öğr. Üyesi Senem YAZICI YILMAZ

2023 - Muğla

T.C.
MUĞLA SITKI KOÇMAN ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TURİZM İŞLETMECİLİĞİ ANABİLİM DALI

**LAGİNA HEKATE KUTSAL ALANI ÇEVRESİNDE YAŞAYAN YEREL
HALKIN KÜLTÜREL MİRASA YÖNELİK ALGI ve TUTUMLARI**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Rabia ONBİRLİOĞLU

DANIŞMAN

Dr. Öğr. Üyesi Senem YAZICI YILMAZ

2023 - Muğla

T.C.
MUĞLA SITKI KOÇMAN ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TURİZM İŞLETMECİLİĞİ ANABİLİM DALI

**LAGİNA HEKATE KUTSAL ALANI ÇEVRESİNDE YAŞAYAN YEREL
HALKIN KÜLTÜREL MİRASA YÖNELİK ALGI ve TUTUMLARI**

Hazırlayan

Rabia ONBİRLİOĞLU

2141180602

Sosyal Bilimler Enstitüsünde

Tezli Yüksek Lisans

Diploması Verilmesi İçin Kabul Edilen Tez

Tezin Sözlü Savunma Tarihi: 16.08.2023

Tezin Enstitüye Verildiği Tarih: 28.08.2023

Tez Danışmanı: Dr. Öğr. Üyesi Senem YAZICI YILMAZ

Jüri Üyesi: Prof. Dr. Bilal SÖĞÜT

Jüri Üyesi: Prof. Dr. Cafer TOPALOĞLU

Enstitü Müdürü: Prof. Dr. Hatice Hicret ÖZKOÇ

2023 – Muğla

TUTANAK

Sosyal Bilimler Enstitüsü'nün 19/07/2023 tarih ve 1107/5 sayılı Yönetim Kurulu kararı ile tez jürisi olarak atandığımız, Turizm İşletmeciliği Anabilim/Anasanat Dalı **Tezli Yüksek Lisans Programı** öğrencisi Rabia ONBİRLİOĞLU'nun "Lagina Hekate Kutsal Alanı Çevresinde Yaşayan Yerel Halkın Kültürel Mirasa Yönelik Algı ve Tutumları" adlı tezi incelemiş ve aday 16/08/2023 tarihinde saat 10:30'da tez savunma sınavına alınmıştır. Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi Lisansüstü Eğitim-Öğretim Yönetmeliği'nin 24. maddesi doğrultusunda yapılan tez savunma sınavı sonucunda tezin **kabul** edilmesine oy birliği ile karar verilmiştir.

Dr. Öğr. Üyesi Senem Yazıcı Yılmaz

Tez Danışmanı

Prof. Dr. Bilal Söğüt

Üye

Prof. Dr. Cafer Topaloğlu

Üye

YEMİN

Yüksek Lisans/Doktora tezi olarak sunduğum “Lagina Hekate Kutsal Alanı Çevresinde Yaşayan Yerel Halkın Kültürel Mirasa Yönelik Algı ve Tutumları” adlı çalışmanın, tarafımdan bilimsel ahlak ve geleneklere aykırı düşecek bir yardıma başvurulmaksızın yazıldığını ve yararlandığım eserlerin Kaynakça’da gösterilenlerden oluştuğunu, bunlara atıf yapılarak yararlanmış olduğumu belirtir ve bunu onurumla doğrularım.

28/08/2023

Rabia ONBİRLİOĞLU

Lagina Hekate Kutsal Alanı Çevresinde Yaşayan Yerel Halkın Kültürel Mirasa Yönelik Algı ve Tutumları

ÖZET

Kültürel miras alanında kültürel mirasın korunması ve turizm amaçlı kullanılmasına yönelik araştırmalar uzun yıllardır sosyal bilimler alanında incelenmektedir. Kültürel mirasın korunması ve turizm amaçlı kullanılmasına yönelik yapılan araştırmalardan bazıları yerel halkın tutum ve algılarını tespit etmeye yönelik gerçekleştirilmektedir. Bir bölgede yaşayan yerel halkın sahip olduğu kültürel miras değerlerinin farkında olması bölgede turizm sektörünün gelişimi açısından değerlidir. Bölgede bulunan kültürel miras değerlerinin korunması ve gelecek kuşaklara aktarılması kültüre sahip çıkmak ve sürdürülebilirliği sağlamak açısından da değerlidir. Bu araştırmanın amacı Muğla ilinin Yatağan ilçesine bağlı Turgut Mahallesi'nde yaşayan yerel halkın kültürel miras bilgisi, kültürel mirasın korunması ve turizm amaçlı kullanılmasında algı ve tutumlarının belirlenmesidir. Araştırma nicel araştırma yöntemlerinden faydalanılarak gerçekleştirilmiştir. Araştırmanın evrenini Muğla ilinin Yatağan ilçesine bağlı Turgut Mahallesi'nde yaşayan 1.580 kişi oluşturmaktadır ve örneklem seçimi için olasılık dışı örnekleme yöntemlerinden kolayda örnekleme yöntemi tercih edilmiş olup, örneklem sayısını 278 kişi oluşturmaktadır. Turgut Mahallesi'nde yaşayan yerel halkın kültürel mirasın korunması ve turizm amaçlı kullanılmasındaki algı ve tutumlarını belirlemek için veri toplama yöntemi olarak anket tercih edilmiş olup, elde edilen anket verileri SPSS programı ile analiz edilmiştir. Yapılan araştırma sonucunda Turgut Mahallesi'nde yaşayan yerel halkın kültürel mirasın korunması ve turizm amaçlı kullanmasına yönelik olumlu tutum sergilediği tespit edilmiştir. Ancak yerel halkın Turgut Mahallesi'nde bulunan kültürel miras unsurları hakkında daha fazla bilgi sahibi olmak istedikleri sonucuna varılmıştır. Ayrıca, bölgede bulunan kültürel miras unsurlarının korunmasına ve turizm amaçlı kullanılmasına yönelik yerel yönetim tarafından yapılan çalışmalar yerel halk tarafından yeterli bulunmamaktadır. Turgut Mahallesi'nde yaşayan yerel halkın sahip olduğu algı ve tutumların bölgede kültürel mirasın korunması ve turizm amaçlı kullanılmasında yapılacak çalışmalara öncülük

edebilmesi açısından son derece önemli olduğu yapılan araştırma sonucunda ortaya çıkarılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Kültürel Miras, Somut Kültürel Miras, Lagina Hekate Kutsal Alanı, Pagan, Yatağan, Turizm, Yerel Halk

Attitudes and Perceptions of Local People Living Around Lagina Hekate Sanctuary Towards Cultural Heritage

ABSTRACT

Research on cultural heritage, conservation, and use of cultural heritage for tourism purposes have been studied in the field of social sciences for many years. Some of the research on the protection of cultural heritage and its use for tourism purposes are carried out to determine the attitudes and perceptions of the local people. Being aware of the cultural heritage values of the local people living in a region is valuable for the development of the tourism sector in the region. Preserving the cultural heritage values in the region and transferring them to future generations is also valuable in protecting the culture and ensuring sustainability. The aim of this research is to determine the perceptions and attitudes of the local people living in the Turgut Neighbourhood of Yatağan district of Muğla province in terms of cultural heritage knowledge, preservation of cultural heritage and use for tourism purposes. The research was carried out using quantitative research methods. The population of the research consists of 1.580 people living in the Turgut Neighbourhood of Yatağan district of Muğla province, and the convenience sampling method, one of the non-probability sampling methods, was chosen for the sample selection, and the sample number of consists of 278 people. To determine the perceptions and attitudes of the local people living in Turgut Neighbourhood on the protection of cultural heritage and its use for tourism purposes, a survey was preferred as a data collection method, and the obtain 233 survey data were analysed with the SPSS program. As a result of the research, it has been determined that the local people living in Turgut District have a positive attitude towards the protection of cultural heritage and its use for tourism purposes. However, it has been concluded that the local people want to have more information about the cultural heritage elements in Turgut Neighborhood. In addition, the efforts made by the local government to protect the cultural heritage elements in the region and to use them for tourism purposes are not found sufficient by the local people. As a result of the research, it has been revealed that the perceptions and attitudes of the local people living in Turgut Neighbourhood are extremely important in terms of leading the works to be done in the protection of the cultural heritage in the region for tourism purposes.

Keywords: Cultural Heritage, Tangible Cultural Herigate, Lagina Hekate Sanctuary, Pagan, Yatağan, Tourism, Local People

ÖN SÖZ

Bu yüksek lisans çalışmasında Muğla'nın Yatağan ilçesine bağlı Turgut Mahallesi'nde bulunan turizm sektörünün en önemli unsurlarından olan kültürel mirasın, turizm amaçlı kullanılmasında yerel halkın tutum ve algılarının belirlenmesi konusu işlenmiş, kültürel mirasın Turgut Mahallesi'ndeki önemi, yerel halkın kültürel miras farkındalığı ve turizmin bu unsurlar üzerindeki etkilerine yer verilmiştir. Turgut Mahallesi'ndeki kültürel miras varlıklarının özelliklerini vurgulayarak turizm amaçlı kullanılması ve korunmasında bir farkındalık yaratmak amaçlanmıştır. Çalışma sonucunda yerel halkın kültürel mirasın korunması ve turizm amaçlı kullanılmasına yönelik olumlu tutum sergilediği tespit edilmiştir.

Yüksek Lisans tez çalışmamın yürütülmesi esnasında, çalışmalarına yön veren, bilgi ve yardımlarını esirgemeyen ve bana her türlü desteği sağlayan danışman hocam, Sayın Dr. Öğr. Üyesi Senem YAZICI YILMAZ'a en içten teşekkürlerimi sunarım.

Tez çalışmasının yapılmasına izin veren başta Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü ve Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi Turizm Fakültesi Dekanlığı olmak üzere Muğla Kültür ve Turizm İl Müdürlüğü, Yatağan Kaymakamlığı ve Yatağan Belediyesi'ne sonsuz teşekkürlerimi sunarım.

Tez çalışmamın verilerini elde edebilmek için çalışmaya gönüllülük esasıyla katılan Muğla ilinin Yatağan ilçesine bağlı Turgut Mahallesi'nde yaşayan yerel halka destekleri ve misafirperverliklerinden dolayı sonsuz teşekkürlerimi sunarım.

Son olarak maddi ve manevi desteklerini hiç esirgemeyen değerli aileme sonsuz teşekkürlerimi ve sevgilerimi sunarım.

RABİA ONBİRLİOĞLU

Tarih: 28/08/2023

MUĞLA

İÇİNDEKİLER

ÖN SÖZ.....	I
İÇİNDEKİLER	II
TABLolar DİZİNİ	V
KISALTMALAR	VI
GİRİŞ	1
BİRİNCİ BÖLÜM.....	3
KÜLTÜR VE KÜLTÜREL MİRAS KAVRAMI	3
1.1. KÜLTÜRÜN TANIMI VE ÖZELLİKLERİ.....	3
1.2. KÜLTÜR KAVRAMININ FARKLI DİSİPLİN ALANLARINDA İNCELENMESİ	4
1.3. MİRAS VE KÜLTÜREL MİRAS KAVRAMLARININ İNCELENMESİ .	6
1.3.1. Somut Olmayan Kültürel Miras	7
1.3.2. Somut Kültürel Miras	10
1.3.3. Somut Kültürel Miras Unsuru: Arkeolojik Sit Alanları	14
1.4. KÜLTÜREL MİRASIN KORUNMASI.....	16
İKİNCİ BÖLÜM	19
KÜLTÜR TURİZMİ ve YEREL HALK KAVRAMI	19
2.1. KÜLTÜR TURİZMİ KAVRAMI	19
2.2. YEREL HALKIN TURİZME BAKIŞ AÇISI.....	20
2.2.1. Yerel Halk ve Kültür Turizmi İlişkisi	22
2.2.2. Yerel Halkın Kültürel Miras Algısı ve Tutumları	23
2.2.3. Kültürel Mirasın Korunmasında Yerel Halkın Tutum ve Algıları Üzerine Yapılmış Çalışmalar	23
ÜÇÜNCÜ BÖLÜM.....	26
KÜLTÜREL MİRAS UNSURU: LAGİNA HEKATE KUTSAL ALANI	26
3.1. LAGİNA HEKATE KUTSAL ALANI'NIN TARİHİ.....	26
3.2. LAGİNA KUTSAL ALANI'NIN KONUMU VE GENEL COĞRAFİK ÖZELLİKLERİ	28
3.3. LAGİNA KUTSAL ALANI BÖLGESİNDE YAŞAYAN YEREL HALKIN GEÇİM KAYNAKLARI	29

3.4.	LAGİNA HEKATE KUTSAL ALANI BÖLGESİNİN TURİSTİK ÖZELLİKLERİ	30
3.5.	TURİZMİN LAGİNA HEKATE KUTSAL ALANI ÜZERİNDEKİ ETKİSİ	33
DÖRDÜNCÜ BÖLÜM		36
YÖNTEM.....		36
4.1.	ARAŞTIRMANIN AMACI VE ÖNEMİ.....	36
4.2.	ARAŞTIRMA SORULARI VE HİPOTEZLERİ.....	36
4.3.	ARAŞTIRMA İZİNLERİ.....	39
4.4.	ARAŞTIRMA EVRENİ VE ÖRNEKLEM YÖNTEMİ.....	40
4.5.	ARAŞTIRMANIN VERİ TOPLAMA ARACI	41
4.6.	ARAŞTIRMA VERİLERİNİN ANALİZİ	42
BEŞİNCİ BÖLÜM		43
BULGULAR		43
5.1	YEREL HALKIN DEMOGRAFİK, TURİZM VE KÜLTÜREL MİRAS BİLGİSİNE YÖNELİK ANALİZLERİ	43
5.1.1.	Yerel Halkın Demografik Bulgularının Analizi	43
5.1.2.	Yerel Halkın Turizm Görüşleri Analizi.....	45
5.1.3.	Yerel Halkın Kültürel Miras Görüşlerine İlişkin Bulgular.....	46
5.2.	KÜLTÜREL MİRAS ALGI VE TUTUM ÖLÇEĞİ ANALİZLERİ.....	48
5.2.1.	Kültürel Miras Algı ve Tutum Ölçeği Faktör Analizi	48
5.2.2.	Kültürel Miras Algı ve Tutum Ölçeği İfadelerin Aritmetik Ortalama ve Standart Sapma Analizleri	50
5.2.3.	Kültürel Miras Algı ve Tutum Ölçeği Boyutlarına Göre Aritmetik Ortalama Analizleri	52
5.2.4.	Kültürel Miras Algı ve Tutum Ölçeği Hipotez Testleri; T-Testi ve Tek Yönlü Varyans Analizleri.....	56
5.2.5.	Kültürel Miras Algı ve Tutum Anketi Yerel Halkın Görüş ve Önerileri	64
ALTINCI BÖLÜM		67
SONUÇLAR		67
6.1.	SONUÇLAR.....	67
KAYNAKÇA.....		72
EK-1 BİLGİLENDİRİLMİŞ OLUR FORMU.....		82

EK-2 ANKET FORMU	83
EK-3 ETİK KURUL İZNİ	85

TABLolar DİZİNİ

Tablo 1.1. Demografik Analiz Sonuçları	44
Tablo 1.2. Yerel Halkın Genel Turizm Hakkındaki Düşüncelerinin Dağılımı	45
Tablo 1.3. Turgut Mahallesi'nde Kültürel Miras Kapsamı (Çoklu Yanıt)	47
Tablo 1.4. Turgut Mahallesi Kültürel Miras Koruma Nedeni	47
Tablo 1.5. Kültürel Miras Algı ve Tutum Ölçeği Açıklayıcı Faktör Analizi.....	49
Tablo 1.6. Kültürel Miras Algı ve Tutum Ölçeğinin İfadelerin Aritmetik Ortalama Değerleri En Yüksek Olanlar	51
Tablo 1.7. Kültürel Miras Algı Boyutu Aritmetik Ortalama Değerleri	52
Tablo 1.8. Kültürel Miras ve Turizm Boyutu Aritmetik Ortalama Değerleri.....	53
Tablo 1.9. Kültürel Miras ve Yerel Yönetim Boyutu İfadelerin Aritmetik Ortalama Değerleri.....	54
Tablo 1.10. Kültürel Miras Tutum Boyutu Aritmetik Ortalama Değerleri.....	55
Tablo 1.11. Kültürel Miras Algı ve Tutum Ölçeğinin Dört boyutunda Cinsiyet ve Medeni Durum İçin T-testi Analiz Bulguları.....	57
Tablo 1.12. Kültürel Miras Algı ve Tutum Ölçeğinin Dört Boyutunda Yaş, Eğitim, Bölgede Yaşam Süreleri İçin Tek Yönlü Varyans Analiz Bulguları	59
Tablo 1.13. Kültürel Miras Algı ve Tutum Araştırma Hipotezleri Analiz Bulguları	63

KISALTMALAR

Kısaltmalar	Açıklama
UNESCO	Birleşmiş Milletler Eğitim, Bilim ve Kültür Kurumu
ICOM	Uluslararası Müzeler Konseyi
CEO	Avrupa Konseyi
ICCROM	Kültürel Varlıkların Korunması ve Onarımı Araştırma Merkezi
ICOMOS	Uluslararası Anıtlar ve Sitler Konseyi
UNEP/ MAP	Birleşmiş Milletler Çevre Programı
OWCH	Dünya Miras Kentleri Organizasyonu
EAHTR	Avrupa Tarihi Kentler ve Bölgeler Birliği
KUMID	Kültürel Mirasın Korunması Dostları Derneği
ÇEKÜL	Çevre ve Kültür Değerlerini Koruma ve Tanıtma Vakfı
KORDER	Koruma ve Restorasyon Uzmanları Derneği
ICOM	Türkiye Milli Komitesi
EN	Europa Nostra Türkiye
TAÇ	Anıt ve Çevre Değerlerini Koruma Vakfı
TÜRKEV	Türkiye Tarihi Türk Eserleri Derneği

GİRİŞ

Turizm sektörü, ülkelerin ekonomik gelişimlerini desteklemek için önemli bir rol üstlenmektedir (Çeken, 2016). Turizm sektörü, ülkelerin sahip olduğu beşerî, doğal ve kültürel güzellikleri sayesinde ekonomik getiri sağlamaktadır. Bu sayede turizm sektörünün ülkeye döviz getirici, istihdam imkânı, mevcut sektörlerin gelişimi, gelişmiş ülkelere gelir akışı, ödemeler dengesinde gelişme ve hayat standartlarının yükselmesi gibi çeşitli ekonomik etkileri bulunmaktadır (Çeken, 2016). Ülkeler turizm sektörü sayesinde gelişmeyi ve kalkınmayı hedeflemektedir. Bu açıdan bakıldığında turizm sektörü bacasız sanayi olarak ifade edilmektedir. Günümüzde turizm sektörü, ülkeler açısından ekonomik getirisinin yanı sıra uluslararası kültürel birleşmeyi de sağlayan birleştirici bir sektör özelliği kazanmıştır. Turizm sektörü içerisinde bulunmak isteyen bölgelerde, turizm yatırımları bölgenin sahip olduğu fiziksel ve kültürel değerler göz önünde bulundurularak yapılması gerekmektedir.

Muğla ilinin kültürel miras değerleri açısından oldukça zengin olduğu bilinmektedir. Muğla ilinin Yatağan ilçesine bağlı Turgut Mahallesi'nde bulunan Lagina Hekate Kutsal Alanı, bölgenin sahip olduğu kültürel miras unsurlarından birisi olarak karşımıza çıkmaktadır. Lagina Hekate Kutsal Alanı'nın tarihsel geçmişi Eski Tunç Çağı'na kadar uzanmakta olup, Roma, Bizans ve Osmanlı dönemine ev sahipliği yapmış ve yapmaya devam etmektedir (Söğüt, 2019). Lagina Hekate Kutsal Alanı, Eskişehir Mahallesi'nde bulunan Stratonikeia Antik Kenti'nin dini açıdan kült merkez olarak bilinmektedir (Söğüt, 2019). Günümüzde aktif olarak kazı çalışmaları devam edilen Lagina Hekate Kutsal Alanı, turistler tarafından ziyaret edilmeye değer bir kültürel miras unsurudur.

Bölgede bulunan kültürel miras değerlerinin korunması açısından yerel halkın desteğinin olması gerekmektedir. Yerel halkın sahip olduğu algı ve tutumlar bölgede kültürel miras unsurlarının korunması ve turizm amaçlı

kullanılmasında büyük öneme sahiptir (Türker ve Çelik, 2012). Bu açıdan bakıldığında yerel yönetimin kültürel mirası koruma ve turizm amaçlı kullanılmasına yönelik çalışmaların içerisine yerel halkın sürece dahil edilmesi gerekmektedir.

Bu araştırmanın amacı Muğla il sınırlarında Yatağan'ın Turgut Mahallesi'nde yaşayan yerel halkın kültürel miras bilgisi, kültürel mirasın korunması ve turizm amaçlı kullanılmasında algı ve tutumlarının belirlenmesidir. Turgut Mahallesi'nde yaşayan yerel halkın kültürel mirası koruma ve turizm amaçlı kullanılmasına yönelik algı ve tutumları bölgede yapılacak olan çalışmalar için son derece önemlidir. Bölgede kültürel miras unsurlarına sahip çıkılabilmesi için öncelikle yerel halkın kültürel miras hakkında bilgi sahibi olması ve kültürel miras çalışmaları içerisinde yer alması gerekmektedir. Bu nedenle bölgede yaşayan yerel halkın turizm sektörüne yönelik bakış açısı turizm sektörünün uzun vadede sürdürülebilir kılınması açısından önem arz etmektedir.

Araştırma toplam altı bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde kültür ve kültürel miras kavramları açıklanmıştır. İkinci bölümde kültür turizmi, yerel halkın turizme bakış açısına yönelik algısı ve tutumları açıklanmıştır. Üçüncü bölümde kültürel miras unsurlarından Lagina Hekate Kutsal Alanı'nın tarihi, konumu, coğrafik özellikleri, geçim kaynakları, turistik özellikleri ve turizmin etkisi incelenmiştir. Dördüncü bölümde araştırmanın amacı, önemi, sorular, hipotezler, izinler, evren ve örneklem seçimi, veri toplama aracı ve verilerin analizlerine yer verilmiştir. Beşinci bölümde araştırmanın bulgularına yer verilmiştir. Altıncı bölümde ise elde edilen veriler neticesinde araştırmanın sonuçlarına, akademik ve pratik olarak katkısına ve önerilere yer verilmiştir.

BİRİNCİ BÖLÜM

KÜLTÜR VE KÜLTÜREL MİRAS KAVRAMI

Birinci bölümde kültür ve kültürün özellikleri, farklı disiplin alanlarında kültür kavramı, kültürel miras kavramı, somut olmayan kültürel miras ve somut kültürel miras unsurları, arkeolojik sit alanları ve kültürün korunması hakkında literatür taraması yapılmıştır.

1.1. KÜLTÜRÜN TANIMI VE ÖZELLİKLERİ

Kültür kavramı, genellikle zamansal bir süreç içerisinde gerçekleşen insan topluluklarının kendilerine özgü değerleri sayesinde oluşturdukları, deneme imkânı buldukları ve gelecek nesillere aktardıkları değerler olarak tanımlanabilmektedir (Köroğlu vd. 2018). Kültür, aynı bölgede yaşayan bir grup bireyin sahip olduğu inançları, gelenek ve görenekleri, örf ve adetlerini içeren sosyal değerlerin gelecek kuşaklara aktarılmasıyla oluşan öğeler bütünü olduğu anlaşılmaktadır (Diker ve Deniz, 2016). Bu açıdan incelendiğinde kültür, toplumların kimliği niteliğindedir (Pekerşen vd. 2019). Kültür genel olarak toplumların kendilerine özgü manevi ve maddi değerlerinden oluşmaktadır (Aktan ve Tutar, 2007). Toplumda yaşayan bireyler, yaşamları boyunca öğrendikleri kültürel değerleri zenginleştirerek, gelecek kuşaklara aktarmaya çalışmışlardır. Belirli bir birikimin sonucunda ortaya çıkan kültür, bir toplumun gündelik yaşantısından gelişmişlik düzeyine kadar etki etmiştir (Diker ve Deniz, 2016). Böylece kültür, öğrenilen bir sosyal yapı olarak açıklanmaktadır (Aktan ve Tutar, 2007).

Tarihsel olarak incelediğimizde ise kültür kelimesinin kökeni Roma dönemine (Dönmez ve Yeşilbursa, 2014) kadar uzanmakta olup, Latince’de bulunan cultura ve colere kelimelerinden ortaya çıkmıştır (Aktan ve Tutar, 2007; Meydan Uygur ve Baykan, 2007; Dönmez ve Yeşilbursa, 2014). Latince’de bu kelimeler “bakmak, ekip biçmek ve yetiştirmek” anlamlarında kullanılmaktadır (Çolak, 2017: 77). Hars sözcüğü ise Türkçe’nin Avrupa dilleri etkisine girmeden önce kullanılmakta olup, Arapça’dan dilimize geçmiş ve tarla sürmek anlamına gelmektedir. Klemn tarafından 1843 yılında yazılan

‘İnsanlığın Genel Kültür Tarihi’ isimli eserinde kültür kavramı, bir toplumun gelenek, görenek, örf ve adetlerini kapsayan değerler olarak tanımlanmaktadır (Klemn, 1843; aktaran Meydan Uygur ve Baykan, 2007: 33). Türk Dil Kurumu Sözlüğü’nde ise kültür kavramı, ‘tarihsel, toplumsal gelişme süreci içinde yaratılan bütün maddi ve manevi değerler ile bunları yaratmada, sonraki nesillere iletmede kullanılan, insanın doğal ve toplumsal çevresine egemenliğinin ölçüsünü gösteren araçların bütünü, hars, ekin’ olarak tanımlanmaktadır (Türk Dil Kurumu, t.y.).

Kültürün farklı tanımlarına bakıldığında birçok özelliği içerisinde barındırdığı anlaşılmaktadır. Kültürün  zellikleri incelendiğinde, kültürün toplumlara özgü değerlerinin olduğu, zaman içerisinde kuşaktan kuşaa öğretilip yorumlandığı, sahip olduğu kültürün büyümesine olanak sağladığı anlaşılmaktadır (Aktan ve Tutar, 2007). Fichter (2002) kültürün dört önemli özelliğini “...kültür toplumları birbirinden ayırmaya yarayan işaret ve sembolleri; kültür içinde bulunan toplumun değerlerini içermenin yanında onları yorumları; toplumsal dayanışmanın unsurlarını oluşturması, bir toplumun gelişmesi ve ilerlemesine egemen olması” olarak belirtmektedir (Fichter, 2002: 45 aktaran Aktan ve Tutar, 2007: 5). Duran (2011) kültürün en önemli özellikleri arasında dili kullanma becerileri ve öğrenilen davranışlar olduğunu belirtmektedir. Bu sayede kültür sürekli gelişmeye açık bir olgu olduğu da anlaşılmaktadır (Duran, 2011). Kültür farklı tanımlara ve özelliklere sahip olsa da ortak noktada geçmişten günümüze örf, adet ve diğer öğretilerin aktarılması ile devam eden bir yolculuktur. Bu kavramın ise her disiplinde farklı yansıması görülmektedir.

1.2. KÜLTÜR KAVRAMININ FARKLI DİSİPLİN ALANLARINDA İNCELENMESİ

Kültür kavramı günümüze kadar felsefe, ekonomi, psikoloji, tarih, sosyoloji ve antropoloji gibi pek çok disiplinin çalışma konusu olmuştur. Ancak farklı disiplinler tarafından yapılan kültür tanımları, birbirinden farklı çalışma alanlarının konularına dahil olmasına rağmen ortak bir paydada birleşmeye imkân sağlamaktadır (Aktan ve Tutar, 2007). Kültür kavramı

antropoloji alanında 1865 yılında ilk kez İngiliz antropolog Edward Burnett Taylor tarafından tanımlanmıştır (Aktan ve Tutar, 2007; Oğuz, 2011; Dönmez ve Yeşilbursa, 2014; Koç, 2022). Taylor’a göre kültür “toplumun üyesi olarak, insanın öğrendiği, edindiği bilgi, sanat, gelenek-görenek ve benzeri yetenek, beceri ve alışkanlıkları içine alan karmaşık bir bütündür” (Güvenç, 1996: 273). Yapılan kültür tanımında, kültürün toplumda yaşayan bireyler tarafından sonradan öğrenilen somut ve soyut öğeler olduğu savunulmaktadır. Bu açıdan bakıldığında kültürün bir miras unsuru olduğu vurgulanmaktadır.

Farklı disiplin olarak sosyoloji alanında ünlü Hollandalı sosyolog Geert Hofstede tarafından 1980 yılında yapılan kültür kavramının tanımı ara en geniş ölçüde kabul gören tanımlamalardan birisi olarak kabul edilmektedir (Duran, 2011). Kültür kavramı en yaygın olarak milletler (siyaset bilimi, sosyoloji ve yönetimde), organizasyonlar (sosyoloji ve yönetimde) ve kabileler ve etnik gruplar için (antropolojide) kullanılmaktadır (Hofstede, 2011:3). Hofstede (1980) tarafından kültür, ‘bir grup veya insan topluluğunu, diğer toplumlardan ayıran değerler’ şeklinde tanımlanmaktadır. Antropoloji alanında Kluckhohn (1951:85,6 aktaran Hofstede, 1980:21)’e göre ise kültür “esas olarak sembollerle aktarılan, eserlerde yer alan duyguları içeren ve insan gruplarının farklı başarılarının birleşiminden oluşan kalıplaşmış düşünme, hissetme ve tepki verme biçimlerinden oluşmaktadır” olarak tanımlanmaktadır. Kültürün olmazsa olmazı ise özellikle eşleşen değerler ve geleneksel fikirlerin birleşimidir (Kluckhohn, 1951:85,6 aktaran Hofstede, 1980:21). Bu açıdan baktığımızda değerler kültürün yapı taşlarını oluşturmaktadır (Hofstede, 1980:21). Gelenek, görenek, örf, adet gibi kültürel değerler her toplumun kimliği niteliğinde olması sebebiyle toplumlar kültürel kimliklerini gelecek kuşaklara aktarmak istemektedirler.

Ülkemizde ise kültür kavramı ilk kez ünlü Türk sosyolog Ziya Gökalp tarafından incelenmiştir (Aktan ve Tutar, 2007; Oğuz, 2011). Ziya Gökalp’e göre kültür, bir toplumda yaşayan tüm bireyleri ortak noktada toplayan sosyal bir yapıdır (Aktan ve Tutar, 2007). Ziya Gökalp, kültürü, “yalnız bir milletin dinî, ahlakî, hukuki, akli, estetik, lisanî, iktisadî ve fennî hayatlarının ahenkli bir bütünüdür” şeklinde tarif eder (Gökalp, 1994: 25). Ziya Gökalp’in kültür

kavramını yorumladığımızda ise kültürün var olabilmesi için toplumda yaşayan tüm maddi ve manevi unsurların bir arada incelenmesi gerektiği ifade edilebilir.

1.3. MİRAS VE KÜLTÜREL MİRAS KAVRAMLARININ İNCELENMESİ

Kuşaktan kuşağa nesiller boyu aktarılan kültürel unsurları kapsayan miras kavramı, tarihi değerlere sahip eserlerin korunması ve yenilenmesi amacıyla ilk kez 1964 yılında Venedik Tüzüğü Anlaşması ile incelenmeye başlanmıştır (Pekerşen vd. 2019). Paris’te kurulan UNESCO, miras kavramını, ‘atalarımızdan miras kalan ve torunlarımıza aktarılan nesilden nesile aktarılan sözlü gelenekleri, gösteri sanatları üretmek için kullanılan beceriler gibi gelenekleri veya yaşayan iadeleri kapsamaktadır’ olarak açıklamaktadır (UNESCO, 2020). Miras kavramının Türk Dil Kurumu’nda yer alan karşılığı ise ‘bir neslin kendinden sonra gelen nesle bıraktığı şey’ olarak tanımlanmaktadır (Türk Dil Kurumu, t.y.). Toplumların yaşadığı coğrafya ve sosyal ortamları ile etkileşimi sayesinde bireysel ve sanatsal unsurları içerisinde barındıran tüm faaliyetleri miras olarak tanımlanabilmektedir (Kurtar ve Somuncu, 2013). Toplumda yaşayan bireyler kendinden sonra gelen kuşaklara ortak değerlerini aktarmak istemelerinden dolayı, maddi ve manevi olarak kültürel açıdan zengin miras niteliğinde ürünler ortaya çıkarmaktadır (Pekerşen vd. 2019; Pelit ve Türkoğlu, 2019). Bu açıdan baktığımızda coğrafya fark etmeksizin yaşayan toplumlar, gelecek nesillere kendi kültürlerini aktarmak istedikleri için soyut ya da somut unsurlar bırakmaya çalışmaktadırlar.

Kültürel miras terimi, Dünya Kültürel ve Doğal Mirasının Korunması Sözleşmesi’nin (Convention Concerning the Protection of the World Cultural and Natural Heritage) 1972 yılında imzalanmasıyla birlikte dünya genelinde kültürel mirası koruma ve yaşatma adına önemli bir adım atılmıştır (Aşılıoğlu ve Memlük, 2010; Pekerşen vd. 2019). Kültürel Miras ve Müzecilik Çalışma Raporu’na (2009)’e göre kültürel miras kavramı, kendilerinden önce yaşamış toplumlar tarafından üretilen, miras alınan ve gelecek kuşaklara aktarılacak

istenen değerler bütünü olarak tanımlanmaktadır. Kültürel miras, bir toplumun zaman içerisinde sahip olduğu değerler sayesinde kuşaktan kuşağa aktarılan manevi ve maddi unsurlar olarak ifade edilebilir (Türker ve Çelik, 2012; Ayaz vd. 2018; Pelit ve Türkoğlu, 2019). Ayaz vd. (2018)'nin belirttiği üzere kültürel miras, bir bölgede yaşayan yerel halkın sahip olduğu kültürel bilgi birikimi içerisinde ortaya çıkardığı somut ve soyut öğelere verilen addır. Bu açıdan baktığımızda kültürel mirasın oluşabilmesi için öncelikle bir toplumun örf, adet, gelenek, görenek, yaşam biçimi ve tarihsel geçmişi bulunması gerekmektedir. Toplamların sahip olduğu değerler sayesinde belirli bir zaman aralığında ortaya maddi ve manevi açıdan zengin ürünler ortaya çıkarılmaktadır.

UNESCO tarafından 17 Ekim 2003 tarihinde Somut Olmayan Kültürel Mirasın Korunması Sözleşmesi'nin kabul edilmesiyle beraber kültür kendi içerisinde sınıflandırılmaya başlanmıştır (Türker ve Çelik, 2012). Somut kültürel miras unsurları kendi içerisinde taşınmaz kültürel miras ve taşınır kültürel miras olarak iki grupta incelenmektedir. Taşınmaz kültürel miras unsurları; 'mimari eserler, anıtlar, arkeolojik sitler, tarihi merkezler, bina grupları, kültürel manzaralar, tarihi parklar ve bahçeler, kanallar ve köprüler, yel değirmenleri vb.' olarak sınıflandırılmaktadır (Dönmez ve Yeşilbursa, 2014). Taşınır kültürel miras unsurları; 'resimler, heykeller, kütüphane eserleri, arşivler, takılar ve süs eşyaları, eski paralar, günlük eşyalar, müzik aletleri, fotoğraflar vb.' olarak sınıflandırılmaktadır (Dönmez ve Yeşilbursa, 2014). İkinci ana sınıflandırma ise somut olmayan kültürel miras olup, kendi içerisinde 'müzik, halk dansları, tiyatro, edebiyat, sözlü gelenekler, törenler ve şöenler, gelenekler, görenekler, el sanatları geleneği, geleneksel oyunlar vb.' olarak sınıflandırılmaktadır (Dönmez ve Yeşilbursa, 2014).

1.3.1. Somut Olmayan Kültürel Miras

Kültürel Miras ve Müzecilik Çalışma Raporuna göre (2009: 1) somut olmayan kültürel miras kavramı "elle tutulamayan, gözle görülemeyen ancak bir toplumu var eden değerlerdir, bunlar; gelenekler, dil, inanışlar, müzik, şarkılar, danslar, gösteriler, tekerlemeler, hikayeler ve şiirler gibi unsurlardır"

şeklinde tanımlanmaktadır. Somut olmayan kültürel miras unsurların saklanma imkânı olmaması sebebiyle korunması zorlaşabilmektedir (Kültürel Miras ve Müzecilik Çalışma Raporu, 2009). Somut olmayan kültürel miras, toplulukların çevreleriyle, doğayla ve tarihleriyle etkileşimlerine bağlı olarak kuşaktan kuşağa aktarılmaktadır (Çapar ve Yenipınar, 2016; Bayındır ve Öncel, 2019; Özkan Altınöz, 2019). Bu açıdan baktığımızda, sürdürülebilirlik anlayışı anlatında açıklanmakta ve UNESCO tarafından aynı zamanda yaşayan miras olarak ifade edilmektedir (Özkan Altınöz, 2019).

Somut olmayan kültürel miras müzik (Erkan, 2016), halk dansları (Alay, 2019; Ay, 2019), tiyatro (Düzgün ve Günay, 2020), törenler ve şöenler (Mandaloğlu, 2012), geleneksel oyunlar (Temur, 2011), gelenekler (Ekici ve Fedakâr, 2014), görenekler (Aklanoğlu, 2010), el sanatları geleneği (Alagöz vd. 2018), edebiyat (Çevik, 2017) ve sözlü gelenekler (Er ve Karakuş, 2023) olarak ayrılmaktadır. Erkan (2016) dünya genelinde ve Türkiye’de müzik kültürünün korunması ve gelecek kuşaklara aktarılmasının önemli olduğunu, yapılan incelemeler sonucunda teknolojik gelişmelerin etkisiyle birlikte arşivlerin dijital ortama taşınma imkânı olduğu sonucuna ulaşmıştır. Ay (2019) halk dansları eğitimleriyle mülakatlar gerçekleştirmiş ve elde edilen veriler neticesinde turizm sektöründe kültürü tanıtmak için halk danslarının önemli rol oynadığını ancak ziyaretçilerin dikkatini çekmek için farklı bir şey gibi tanıtılmasının yanlış olduğu sonucuna ulaşmıştır. Doğu Anadolu ve Güneydoğu Anadolu Bölgeleri’nin sahip olduğu ve neredeyse yok olma sürecinde olan kültürel miras değerlerinden geji adı verilen dokuma sanatı ve harkuşta adı verilen halk dansının korunması ve gelecek kuşaklara aktarılması önemli olup, yapılan araştırma neticesinde turizm sektörüne kazandırılması bölge için faydalı olacağı anlaşılmıştır (Alay, 2019).

Toplumlar kendi kültürlerini yansıtan çeşitli etkinlikler düzenleyerek kültürlerini gelecek kuşaklara aktarmaya çalışmaktadır. Düzgün ve Günay (2020) ‘Bir Nefes Dede Korkut’ isimli tiyatro oyunun Devlet Tiyatroları İstanbul Müdürlüğü’nün oyuncular tarafından sergiledikleri oyunu incelenmiş ve kültürel mirasın gelecek kuşaklara aktarılmasında en etkili araçlardan bir tanesinin modern sanatlar olduğu, tiyatronun geleneksel ve modern sanatlar

arasında aktarıcı rol üstlendiğini belirtmiştir. Mandaloğlu (2012), Türk toplumlarında İslamiyet öncesinde başlayan çeşitli resmi-dini törenler ve toplantıların neler olduğu ve hangi amaçlarla düzenlendiği, düzenlenen tören ve toplantıların Türk toplumlarında birlik, beraberlik ve dayanışmanın sağlanmasında etkili olduğu, bu sayede Türk devletlerinin yıllar boyu ayakta kalmayı sağladığını belirtmiştir. Temur (2011) geleneksel oyunlar kapsamında Deve Oyunu'nun kültürel değerleri yaşatmak ve eğlenmek amaçlı devam ettirildiği yapılan araştırma sonucunda ortaya çıkarılmıştır. Yapılan incelemeler sonucunda toplumların kendi kültürel değerlerini eğlence anlayışlarına aktardıkları ve bu sayede kendilerini ifade ettikleri anlaşılmaktadır.

Ekici ve Fedakâr (2014), nazar boncuğunun kültür ve gelenek kavramları içerisinde yaşama öyküsü ve nazar boncuğu ustası tarafından nazar boncuğunun üretimi hakkında geleneksel değerler aktarılmaya çalışılmış olup, araştırma sonucu olarak nazar boncuğunun kültür turizmi için önemli olduğunu belirtmiştir. Alagöz vd. (2018) kültürel miras unsurları kapsamında Erzincan'da geleneksel bakır işçiliğinin üretiminin azaldığının ve bakır işçiliğine yönelik daha az ilgi gösterildiği yapılan çalışma sonucunda ortaya çıkarılmıştır. Aklanoğlu (2010), Ankara'nın Beypazar ilçesinin sahip olduğu kültürel miras değerlerinin yerel halkın bilincinde olduğunu ancak kitle turizminden dolayı taşıma kapasitesinin arttığı ve alternatif turizmin teşvik edilmesi gerektiği, bu sayede ziyaretçilerin uzun süreli konaklama sağlayacağı ve yerel ekonomiye katkı sağlayacağı yapılan araştırma sonucunda ortaya çıkarılmıştır.

Çevik (2017), turistler yazarın hayatı ve eserleri ile ilgili bilgi sahibi olduklarında edebi mekanları ziyaret ederken daha ilgi çekici geldiğini ve turistik deneyimi daha fazla yaşadıklarını araştırma sonuçlarında belirtmiştir. Er ve Karakuş (2023), kültürel mirasın aktarılması konusunda Türkçe dersinin önemi açıklanmış olup, araştırma verileri neticesinde sözlü kültürün değeri, sözlü bir ilişki bulunmaktadır. Toplumlar kendilerine özgü kültürel değerlerini sözlü ya da yazılı olarak aktarmak istemektedirler. Bu sebeple kendi kültürlerini aktarabilecek çeşitli eserler ortaya çıkarmaktadır. Ortaya çıkarılan

bu eserler kültürlerini yaşatma ve gelecek kuşaklara aktarma açısından aracı olarak görülmektedir.

1.3.2. Somut Kültürel Miras

Somut kültürel miras, toplumda yaşayan bireylerin veya grupların, uzun süreli üretimleri sonucunda oluşmuş, zamansal ve mekânsal olarak inceleme imkânı bulunan fiziki kültürel miras varlıklarıdır (Bouchenaki, 2003). Somut kültürel miras unsurları, onları üretenlerden ve yaptırınlardan daha uzun süreli yaşayacak şekilde tasarlanmıştır (Bouchenaki, 2003:3). Toplumlar somut kültürel mirası yaşadığı döneme ait yapılar olması ve toplumlarının kimlikleri niteliğinde görmesi sebebiyle gelecek nesillere aktarmak istemektedirler (Pekerşen vd. 2019; Diker, 2019). Bu nedenle toplumların çeşitli nedenlere bağlı olarak önem verdiği ve korumak istediği somut kültürel miras varlıklarının günümüze kadar korunmuş olması insanlık tarihinin öğrenilmesine imkân sağlamaktadır. UNESCO ile Kültür ve Turizm Bakanlığı'nın ortak çalışmalarıyla somut kültürel miras varlıkları 1985 yılından itibaren koruma altına alınmaya başlamıştır (Diker ve Deniz, 2016).

Somut kültürel miras iki gruba ayrılarak incelenmekte olup; taşınabilir kültürel miras ve tanınamaz kültürel miras olarak ayrılmaktadır (Dönmez ve Yeşilbursa, 2014; Gögebakan, 2014; Öksüz Kuşcuoğlu ve Taş, 2017). Taşınır kültürel miras, farklı toplumların yaşadıkları zaman içerisinde, belli bir süreyi kapsayan üretim aşaması sonucunda oluşturdukları, bir yerden alınıp başka bir yerleşim alanına götürülebilen ve muhafaza edilebilen varlıklardır (Gögebakan, 2014). Taşınır kültürel mirasın alt başlıklarını incelediğimizde resimler (Yalçın ve Özdoğlar, 2023), heykeller (Uslu ve Uysal, 2020), kütüphane eserleri (Kuzucuoğlu, 2014), arşivler (Keskin vd. 2020), fotoğraflar (Gülsever ve Kaya, 2022), takılar ve süs eşyaları (Çanak, 2018), eski paralar (Keş ve Turgut, 2015), günlük eşyalar (Eren ve Akça, 2021) ve müzik aletleri (Adiyeva ve Turan, 2016) gibi çeşitli kültürel miraslar hakkında birçok çalışmaya rastlanılmıştır. Osmanlı'da resim sanatının kurumsallaşması için önemli adımlar atan Osman Hamdi Bey'in hayatı ve eserleri incelenmiş olup, arkeoloji ve resim alanlarında gerçekleştirdiği yeniliklerin kültürel açıdan

zengin olmasından dolayı gelecek nesillere miras olarak bırakılması gerektiğini ortaya çıkarmışlardır (Yalçın ve Özdoğlar, 2023). Kütahya Arkeoloji Müzesi'nde sergilenen Sfenks Heykeli'nin görselleştirilmesi için artırılmış gerçeklik ve web tabanlı görselleştirme tekniğinden faydalanmış olup elde edilen veriler neticesinde kültürel miras unsurlarının sürdürülebilirliğinin sağlanması ve yerel halkın kalkınmasına olanak sağlayabileceğini açıklamıştır (Uslu ve Uysal, 2020).

Kuzucuoğlu (2014) kültürel miras değerleri kapsamında kütüphanelerin acil bir olay esnasında oluşabilecek kayıplardan korunması ve koruma bilincini oluşturmak amacıyla yerel yönetimler tarafından çalışmaların yürütülmesi gerektiğini yapılan çalışma sonucunda ulaşılmıştır. Keskin vd. (2020), arşivlerin kültür turizmi açısından önemini vurgulamaya ve yerli-yabancı turistlerin ilgisini kültür turizmi kapsamında arşivlere yönlendirmek olduğunu belirtirken elde edilen veriler neticesinde turizm pazarlama faaliyetlerinin doğru bir strateji ile yapılması doğrultusunda arşivlerin tanıtımının başarılı sonuçlar vereceğini belirtmiştir. Gülsever ve Kaya (2022), Hattuşaş, Çatalhöyük ve Xanthos-Letoon antik kentlerini ziyaret eden turistlerin sosyal medyada paylaştıkları fotoğraflar analiz edilmiş ve incelemeler sonucunda tarihi ve kültürel değerlere ait fotoğraflar en fazla ilgi görenler olarak belirlenmiştir ancak fotoğrafların altında yorumlar incelendiğinde farklı bölgeler etiketlenmiş olup, antik kentler hakkında turistlerin yeterli bilgi sahibi olmadıkları, bu sebeple tanıtım ve pazarlama çalışmalarının başlatılması gerektiği ortaya çıkarılmıştır. Toplumlar sahip olduğu kültürel değerlerini çeşitli yollarla kayıt altına almak istemektedirler. Bu şekilde hem kültürel değerlerini saklamak hem de kendilerinden sonra gelecek kuşaklara bilgi aktarmaları daha kolay olmaktadır.

Çanak (2018), Osmanlı'da dönemine ait tereke defterleri arasından Çorum kadınlarının sahip olduğu giyim kuşam kültürü incelenmiş olup, elde edilen veriler neticesinde kadınların giyim kuşam kültürü birbirleriyle benzer olmasına rağmen fiyat ve kalite açısından farklılıklar bulunduğu tespit edilmiştir. Keş ve Turgut (2015), Osmanlı ve Türkiye Cumhuriyeti dönemlerinde basılan paraların kültürel ve sanatsal açıdan farklılıklara sahip

olduğu ve elde edilen veriler neticesinde her dönemin kendisine ait kültür, sanat, ekonomi ve siyasi anlayışlarına uygun olarak değişkenlik gösterdiği ortaya çıkarılmıştır. Eren ve Akça (2021), ülkemizde kültürel miras açısından değeri pek bilinmeyen bakır eşyaların yok olmaması için genç kuşaklara çıraklık eğitimi verilirken tasarım, pazarlama ve tanıtım gibi alanlarda da fikirler verilmesi gerektiği ortaya çıkarılmıştır. Adiyeva ve Turan (2016), Türk kültüründe müzik aletlerinin milli kimliği, gelenekleri, coğrafyayı ve yaşam tarzını yansıtmaları açısından önemli olduğunu yapılan incelemeler sonucunda ortaya çıkarılmıştır. İncelenen makaleler sonucunda her toplumun sahip olduğu kültür, günlük hayatında ihtiyaç duyabileceği eşyaların üretimine yön vermiştir.

Taşınmaz kültür varlıkları arkeoloji ve paleontoloji açısından önemli yapısal alanlar olarak görülmektedir (Aşılıoğlu ve Memlük, 2010). Bu nedenle taşınmaz kültürel miras öğeleri gözle görülebilir ve ziyaret edilebilir özellikte olduğu anlaşılmaktadır. Taşınmaz kültürel mirasın alt öğelerini incelendiğinde ise mimari eserler (İsmailoğlu ve Kulak Torun, 2022), anıtlar (Karpuz, 2017), arkeolojik sitler (Tandoğan ve Erdoğan, 2022), tarihi merkezler (Demirbulat vd. 2015), bina grupları (Yılmaz, 2006), kültürel manzaralar (Eyvazova, 2018), tarihi parklar ve bahçeler (Birol ve Aydın, 2019), kanallar, köprüler ve yel değirmenleri (Baykan ve Söğüt, 2008; İlhan ve Çobancoğlu, 2019) gibi yapıları inceleyen çeşitli çalışmalara rastlanılmıştır. İsmailoğlu ve Kulak Torun (2022), yapıldığı dönemin sosyo-ekonomik durumu ve kültürü hakkında bilgi veren mimari eserlerden Erzurum Feyzullah Efendi Konağı'nı incelemiş olup, elde edilen veriler neticesinde mimari değere sahip kültürel miras unsurlarının işlevselliğinin yeniden kazandırılmasına yönelik olumlu ve olumsuz yönler ortaya çıkarılmıştır. Karpuz (2017), geçmiş dönemlerde insan eliyle yapılan anıtların kuşaktan kuşağa aktarılması ve kültürel miras değerlerine sahip çıkılması için bireylere eğitim verilmesinin yanı sıra anıtların korunması için koruyucu önlemler alınması gerekmekte olduğunu tespit etmiştir. Tandoğan ve Erdoğan (2022), Manisa Sardis arkeolojik sit alanının farklı tarih katmanları barındırdığını ve bu nedenle kültürel miras değeri bakımından çok zengin bir alan olduğu bilinmekte olup, gelecek kuşaklara bırakılması gereken özgün

antik kentlerden birisi olduğunu yaptığı incelemeler sonucunda ortaya çıkarmıştır.

Demirbulat vd. (2015)'nin belirttiği üzere Uludağ Üniversitesi öğrencileriyle Bursa'da bulunan somut kültürel miras unsurlarına yönelik görüşlerini tespit etmeye çalışmış ve elde edilen veriler neticesinde öğrencilerin okuduğu bölümlere göre düşünce yapılarının farklılık gösterdiği ancak genellikle kültürel miras unsurlarının korunması, sürdürülebilirliğinin sağlanması ve Bursa turizmine kazandırılması yönünde olumlu tutum sergiledikleri ortaya çıkarılmıştır. Yılmaz (2006), Türkiye, İtalya ve Fransa'nın kültürel miras değerlerini koruma çalışmaları incelenmiş ve ülkeler arası farklılığın çok olmadığını savunmakta olup, Avrupa Birliği ülkelerinin sahip olduğu bilinçlendirme, eğitim, yerel yönetim çabaları, yasaların düzenlenmesi ve yatırım gibi konularda ise gerekli çalışmaların yapılması gerektiğini ortaya çıkarmıştır. Yapılan çalışmalar neticesinde her toplum yaşadığı coğrafya ve kültür ile uyumlu olarak ortaya yaşama alanları oluşturmaktadır. Oluşturulan yaşam alanları toplumların sahip olduğu kültürel değerleri yansıtmaktadır.

Eyvazova (2018), kültürel miras unsurlarından kültürel manzaranın dünyanın farklı ülkelerinde bulunduğunu ve kültürel miras varlığının korunması açısından önemli mekanlar olduğunu yapılan incelemeler sonucunda ortaya çıkarılmıştır. Birol ve Aydın (2019), ülkemizde mevcut bulunan ve yapım aşamasında olan açık alan rekreasyon merkezlerinin incelenmesi kapsamında elde edilen veriler neticesinde boş zamanların açık havada değerlendirilmesi için toplumu bilinçlendirmek ve açık alan rekreasyon mekanlarına yönlendirmenin toplumsal açıdan önemli katkılar sunacağını belirtilmektedir. Baykan ve Söğüt (2008), Türkiye'nin birçok bölgesinde farklı dönemlere ait su yapıları ve kanallar bulunduğunu, bu değerlerin kültür turizmi kapsamında değerlendirilmesi gerektiğini ortaya çıkarmıştır. İlhan ve Çobancaoğlu (2019), Şanlıurfa Halilürrahman Su Yolu'nun antik dönemlerden beri kültürel değer açısından önemli akarsulardan birisi olup, günümüzde yok olma tehlikesiyle karşı karşıya kaldığı için kimliğinin korunması gerektiğini belirtmektedir. Somut kültürel miras ve somut olmayan kültürel miras unsurlarının sürdürülebilir kılınması ve gelecek kuşaklara aktarılması için

öncelikle kültürel mirasın korunması gerekmektedir. Her toplum yaşadığı coğrafyada kendi ihtiyaçlarını karşılayacak şekilde eserler ortaya çıkarmıştır. Oluşturulan bu eserlerin bazıları günümüze kadar ayakta kalmış olup, farklı kültürlerin varlığını açıklamaktadır.

1.3.3. Somut Kültürel Miras Unsuru: Arkeolojik Sit Alanları

Tarihsel süreç incelendiğinde geçmişten günümüze kadar aynı coğrafi alan içerisinde pek çok toplum yaşamıştır. Bazı yerleşim alanları farklı zamanlarda yaşayan toplumların kültürel katmanlarından oluşmaktadır (Ahunbay, 2010). Oluşan bu katmanlarda her toplum kendinden önce yaşamış toplumlardan izler taşımaktadır (Erdoğan, 2006). Geçmiş zamanda yaşamış toplumlardan izler barındıran arkeolojik sit alanları, toplumların kültürü ve tarihi açısından zenginlikleri bünyesinde barındırmaktadır (Tuna ve Erdoğan, 2016; Çardak, 2020). Bu sebeple arkeolojik sit alanları kültürel ve tarihi açıdan çok değerli kültürel miras unsurları olarak kabul edilmektedir.

Arkeolojik sit alanları araştırmacılar tarafından farklı şekillerde tanımlanmaktadır. Erdoğan (2006)'e göre arkeolojik sit alanı geçmiş dönemlerde yaşamış medeniyetlerin kültürel değerlerini içerisinde barındıran alanlardır. Arkeolojik sit alanları, “insanlığın varoluşundan günümüze kadar ulaşan eski uygarlıkların yer altında, yer üstünde ve su altındaki ürünlerini, yaşadıkları devirlerin sosyal, ekonomik ve kültürel özelliklerini yansıtan her türlü kültürel varlığın yer aldığı yerleşmeler ve alanlar” olarak tanımlamaktadır (Korunması Gerekli Taşınmaz Kültür Varlıklarının ve Sitlerin Tespit ve Tescili Hakkında Yönetmelik, 2012). Bu açıdan baktığımızda arkeolojik sit alanları geçmiş dönemlerde yaşamış medeniyetlerin sahip olduğu değerleri anlamımıza yardımcı olmaktadır.

Yapılan tanımlar arkeolojik sit alanlarının farklı gruplarda incelenmesini gerekliliğini ortaya koymuştur. Korunması Gerekli Taşınmaz Kültür Varlıklarının ve Sitlerin Tespit ve Tescili Hakkında Yönetmelik (2015)'e göre arkeolojik sit alanları üç gruba ayrılmaktadır. Birinci derece arkeolojik sit alanları, “tarih öncesinden günümüze kadar gelen çeşitli medeniyetlerin ürünü olup, yaşadıkları devirlerin sosyal, ekonomik, mimari ve

benzeri özelliklerini yansıtan kent kalıntıları ile yerleşim alanları ve sosyal yaşama konu olmuş; taşınmaz kültür varlıklarına ait kalıntılar ve buluntuların veya bunu destekleyen taşınır kültür varlığı buluntularının yoğun olarak yer aldığı alanlardan olması” şeklinde tanımlanmaktadır (Korunması Gerekli Taşınmaz Kültür Varlıklarının ve Sitlerin Tespit ve Tescili Hakkında Yönetmelik, 2015: madde:4/d). İkinci derece arkeolojik sit alanları, “tarih öncesinden günümüze kadar gelen çeşitli medeniyetlerin ürünü olup, yaşadıkları devirlerin sosyal, ekonomik, mimari ve benzeri özelliklerini kısmen yansıtan yerleşim alanları ve sosyal yaşama konu olmuş alanlardan olması; ancak Birinci Derece Arkeolojik sitler kadar yoğun kültür varlığı kalıntı ve buluntusuna sahip olmayan veya kısmen modern yerleşme birimleri ile doku bozulmaları görülen arkeolojik alanlardan olması” şeklinde tanımlanmaktadır (Korunması Gerekli Taşınmaz Kültür Varlıklarının ve Sitlerin Tespit ve Tescili Hakkında Yönetmelik, 2015: madde:4/d). Üçüncü derece arkeolojik sit alanları, “ender rastlanılan buluntulardan ve/veya bilimsel araştırmalar, çevresel gözlemler ile bilimsel varsayımlar sonucunda kültür varlığı veya kalıntısı bulunma olasılığı olan alanlardan olması veya Birinci ve İkinci Derece Arkeolojik Sitlerle etkileşim içinde ve bu alanların korunmasında uzuna ya da kısa vadede kamu yararı olan alanlardan olması” şeklinde tanımlanmaktadır (Korunması Gerekli Taşınmaz Kültür Varlıklarının ve Sitlerin Tespit ve Tescili Hakkında Yönetmelik, 2015: madde:4/d).

Antik çağlardan itibaren Türkiye sınırları içerisinde yaşam başlamış ve günümüze kadar devam etmiştir. Bu nedenle Türkiye’nin her bölgesinde geçmişi MÖ yüzyıllara kadar dayanan arkeolojik sit alanlarına rastlanmaktadır. Türkiye Geneline Tescil Edilmiş Sit Alanları Dağılımı (2022)’e göre Türkiye’nin sahip olduğu toplam arkeolojik sit alanı sayısı 23.632 olarak bilinmektedir. Toplam sit alanlarından 22.898 tanesi ise arkeolojik sit alanı olup, %97 orana sahiptir. Türkiye Geneline Derecelerine Göre Arkeolojik Sit Alanları (2022)’e göre birinci derece arkeolojik sit alanlarının sayısı 15.307, ikinci derece arkeolojik sit alanlarının sayısı 886 ve üçüncü derece arkeolojik sit alanlarının sayısı 3.157 olarak bilinmektedir.

1.4. KÜLTÜREL MİRASIN KORUNMASI

Kültürel miras unsurlarının, toplumların sahip olduğu değerleri, gelenekleri, görenekleri, örf ve adetleri yansıtma ve geleceğe aktarılmasının temel sebebi ise kültürü korumaktır. Kültürel miras unsurlarının korunması, 2. Dünya Savaşı sonrasında hız kazanmıştır (Armağan, 2022). Kültürel miras unsurlarının korunması, sürdürülebilirliği sağlamak ve turizm amaçlı kullanılması açısından önemlidir (Uğur ve Apak, 2021). Bu sebeple araştırma Muğla il sınırlarında Yatağan'ın Turgut Mahallesi'nde yaşayan yerel halkın kültürel miras bilgisi, kültürel mirasın korunması ve turizm amaçlı kullanılmasında algı ve tutumlarının tespit edilmesini sağlamaktır. Kültürel miras öğelerinin korunmasını sağlayabilmek için en önemli paydaşlardan birisi yerel halktır (Mancı, 2022).

Kültürel miras öğelerinin korunması ve sürdürülebilirliğini sağlamak amacıyla uluslararası örgütler bulunmaktadır (Armağan, 2022). Kültürel mirasın öğelerinin korunması için kabul gören en önemli uluslararası örgütler sırasıyla INTERPOL/ Uluslararası Kriminal Polis Teşkilatı (1923), UNESCO/ Birleşmiş Milletler Eğitim, Bilim ve Kültür Kurumu (1945), ICOM/ Uluslararası Müzeler Konseyi (1946), CEO/Avrupa Konseyi (1949), ICCROM/ Kültürel Varlıkların Korunması ve Onarımı Araştırma Merkezi (1956), EN/ Europa Nostra (1963), ICOMOS/ Uluslararası Anıtlar ve Sitler Konseyi (1965), UNEP/ MAP/ Birleşmiş Milletler Çevre Programı (1972), OWCH/Dünya Miras Kentleri Organizasyonu (1993), GCI/Getty Koruma Enstitüsü (1997), EAHTR/Avrupa Tarihi Kentler ve Bölgeler Birliği (1999) (Armağan, 2022). Kültürel miras unsurlarının korunması ve sürdürülebilirliğini sağlamak amacıyla uluslararası örgütler kurulmasının yanı sıra dünyanın çeşitli yerlerinde uluslararası sözleşmeler de yürürlüğe girmiştir (Armağan, 2022). Kültürel mirasın korunması için kabul gören en önemli uluslararası sözleşmeler; Lahey Sözleşmesi (1899), Lahey Sözleşmesi (1907), Cenevre Sözleşmesi (1949), Lahey Sözleşmesi (1954), Venedik Tüzüğü (1964), Arkeolojik Mirasın Korunmasına İlişkin Avrupa Sözleşmesi (1969),

Dünya Kültürel ve Doğal Mirasın Korunması Sözleşmesi (1972) olarak bilinmektedir (Armağan, 2022).

Dünyanın çeşitli yerlerinde kültürel mirasın korunması ve sürdürülebildiğinin sağlanması için çalışmalar başlatılırken Türkiye’de bakanlıklar başta olmak üzere sivil toplum kuruluşları tarafından da çeşitli çalışmalarla destek verilmektedir (Yılmaz, 2006). Günümüzde Türkiye’de kültürel mirasın korumak ve sürdürülebilirliğini sağlayabilmek için Kültür ve Turizm Bakanlığı, Kültür Varlıkları ve Müzeler Genel Müdürlüğü, İl Kültür ve Turizm Müdürlükleri, Koruma Bölge Kurulu Müdürlükleri, Rölöve ve Anıtlar Müdürlükleri, Vakıflar Genel Müdürlüğü, Türk İş Birliği ve Koordinasyon Ajansı Başkanlığı, Cumhurbaşkanlığı Milli Saraylar İdaresi Başkanlığı, Milli Savunma Bakanlığı, Ticaret Bakanlığı Gümrükler Muhafaza Genel Müdürlüğü, Ulaştırma ve Alt Yapı Bakanlığı Karayolları Genel Müdürlüğü Sanat Yapıları Dairesi Başkanlığı, Belediyelerin Koruma Uygulama ve Denetim Büroları, Sivil Toplum Kuruluşları ve Meslek Odaları, Kültürel Mirasın Korunması Dostları Derneği (KUMID), UNESCO Türkiye Milli Komitesi, ICOMOS Türkiye Milli Komitesi, Çevre ve Kültür Değerlerini Koruma ve Tanıtma Vakfı (ÇEKÜL), Koruma ve Restorasyon Uzmanları Derneği (KORDER), ICOM Türkiye Milli Komitesi, Europa Nostra Türkiye (EN), Avrupa Konseyi Türkiye, Toplumsal Tarih Vakfı, Tarihi Kentler Birliği, Turizm, Anıt ve Çevre Değerlerini Koruma Vakfı (TAÇ), Arkeoloji ve Arkeologlar Derneği, Türkiye Mimarlar Odası, Türkiye Mimar ve Mühendis Odaları Birliği, Şehir Plancıları Odası, Müzecilik Meslek Kuruluşu Derneği, Anadolu Sanat Tarihçileri Derneği, Türkiye Tarihi Türk Eserleri Derneği (TÜRKEV) kurulmuştur (Armağan, 2022).

Her toplum kendisine özgü çeşitli gelenek, görenek, örf ve adetlere sahiptir (Diker ve Deniz, 2017). Toplumlar kendilerinden önce gelen kuşaklardan bu değerleri miras olarak almakta ve kendilerine ait olan değerlerle birlikte sonraki kuşaklara aktarmaktadır. (Pekerşen vd. 2019; Pelit ve Türkoğlu, 2019). Bu şekilde ortaya çıkan kültürel miras değerleri arasında geçmiş dönemlerde yaşayan medeniyetleri en iyi yansıtan ve fikir sahibi olmamızı kolaylaştıran kültürel miras unsurları olarak arkeolojik sit alanları

bulunmaktadır (Tuna ve Erdoğan, 2016). Muğla'nın Yatağan ilçesinin Turgut Mahallesi'nde bulunan Lagina Hekate Kutsal Alanı bölgeye miras olarak bırakılan en değerli kültürel miras varlıklarından birisidir (Söğüt, 2013, 2017, 2020). Yerel halkın Lagina Hekate Kutsal Alanı'ndan fayda sağlayabilmesi için turizm sektörüne kazandırılması gerekmektedir (İlter, 2021). Lagina Hekate Kutsal Alanı'nın şu an için yerel halk üzerindeki etkisinin ne olduğu bilinmemektedir. Bölgedeki kültürel mirası öğrenmek için kültür turizmi kapsamında Lagina Hekate Kutsal Alanı'na yapılacak ziyaretler gerçekleştirilebilir. Bu sayede hem Lagina Hekate Kutsal Alanı turizm sektörüne kazandırılmış hem de yerel halk Lagina Hekate Kutsal Alanı'ndan fayda sağlaması mümkün hale gelebilir.

İKİNCİ BÖLÜM

KÜLTÜR TURİZMİ ve YEREL HALK KAVRAMI

Bu bölümde kültür turizmi, yerel halkın turizme bakış açısı, yerel halk ve kültür turizm ilişkisi, yerel halkın kültürel miras algısı ve tutumları, kültürel miras korunmasında yerel halkın tutum ve algılarını tespit etmeye yönelik çalışmaların incelenmesi yer almaktadır.

2.1. KÜLTÜR TURİZMİ KAVRAMI

Zaman içerisinde değişmeye başlamış turizm talepleri yeni turizm çeşitleri ortaya çıkarmıştır ve günümüzde en çok tercih edilen turizm çeşitlerinden birisi kültür turizmi olarak bilinmektedir (İsmailoğlu ve Kulak Torun, 2022). Kültür turizmi, küreselleşme ve bireylerin geçmiş zamanlarda yaşamış toplumların kültürlerini öğrenme merakı sayesinde zaman içerisinde daha fazla önem kazanmıştır (Akkaş ve Güngör, 2022; İsmailoğlu ve Kulak Torun, 2022). Kültür turizmi, özel ilgi turizminin bir türü olarak ilk defa 1969 yılında Kanada’da organize edilen bir kongrede ‘kültürel merak ve seyahat etmek’ olarak kısaca tanımlanmıştır (Kızılırmak ve Kurtuldu, 2005). UNWTO (Birleşmiş Milletler Dünya Turizm Örgütü) (2022)’e göre kültür turizmi, ‘ziyaretçilerin somut kültürel miras unsurları ile somut olmayan kültürel miras unsurlarına sahip destinasyonlara ziyarette bulunarak, kültürleri hakkında bilgi sahibi olmayı ve deneyimlemeyi amaçlayan bir turizm çeşidi’ olarak tanımlamıştır. Bu açıdan bakıldığında turistlerin destinasyonları ziyaret etmesinde yer alan temel etken kültürün varlığıdır (Güngör, 2022).

Geçmiş dönemde yaşamış olan toplumların yaşam biçimlerini, sanat anlayışlarını, gelenek ve görenekleri veya dillerini öğrenmek isteyen bireylerin katıldığı turizm çeşidine kültür turizmi adı verilmektedir (Yeğin, 2022). Özyurt ve Sarıbrahimoğlu (2022)’e göre kültür turizmi, geçmiş toplumlardan kalan somut kültürel miras ve somut olmayan kültürel miras unsurlarını keşfetmek isteyen bireylerin, kültürel mirasa sahip destinasyonlara yaptıkları ziyaretleri ifade eden bir turizm çeşididir. Bandoğlu (2015)’e göre kültür turizmi, bir destinasyonu ziyaret eden turistlerin ziyaret amaçlarının bölgeyi gezme olması

ve aynı zamanda ziyaret edilen bölgenin sahip olduğu değerlerin farkında varması olarak ifade edilmektedir. Kültür turizminde temel amaç, bir destinasyonda bulunan kültürel miras unsurlarını gelen turistlere sunmak ve gelecek kuşaklara aktarılmasını sağlamaktır (Abacılar, 2008). Bu açıdan bakıldığında kültür turizmin en önemli özelliği deneyimleme sonucu öğrenmenin gerçekleştiği bir turizm çeşidi olmasıdır (Turhan, 2010).

Turistik faaliyetlerdeki değişimler zaman içerisinde kültürel turistik destinasyonlara yapılan ziyaretler ve ziyaretçi sayılarında artış gözlemlenmesine neden olmuştur. Turizm İstatistikleri Raporu (2022)'e göre turizm verilerinin I. çeyreğinde (Ocak-Mart 2022), Türkiye'yi yabancı ziyaretçiler %52.1 ile spor, eğitim ve kültür alanında ziyaret etmişlerdir (Turizm İstatistikleri Raporu, 2022). Turizm verilerinin II. çeyreğinde (Nisan-Haziran), Türkiye'yi yabancı ziyaretçiler %70.4 ile gezi, eğlence, sportif ve kültürel etkinlikler amacıyla ziyaret etmişlerdir (Turizm İstatistikleri Raporu, 2022). Turizm verilerinin III. çeyreğinde (Temmuz-Eylül), Türkiye'yi yabancı ziyaretçiler %75.1 ile gezi, eğlence, sportif ve kültürel etkinlikler amacıyla ziyaret etmişlerdir (Turizm İstatistikleri Raporu, 2022). Turizm verilerinin IV. çeyreğinde (Ekim-Aralık), Türkiye'yi yabancı ziyaretçiler %63 ile gezi, eğlence, sportif ve kültürel etkinlikler amacıyla ziyaret etmişlerdir (Turizm İstatistikleri Raporu, 2022). 2022 yılı genel olarak değerlendirildiğinde ise, ziyaretçilerin geliş amaçlarına göre birinci sırada %67.1 ile “gezi, eğlence, sportif ve kültürel etkinlikler” yer almaktadır (Turizm İstatistikleri Raporu, 2022).

2.2. YEREL HALKIN TURİZME BAKIŞ AÇISI

Yerel halkın turizm sektörüne yönelik sahip olduğu bakış açısı, turizm faaliyetlerinin gelişimine destek olabilmek açısından çok önemlidir. Turizm faaliyetlerinin gerçekleştirildiği bölgelerde yerel halkın turizm sektörüne yönelik olumlu ve olumsuz yönde geliştirdiği tutumlar doğrudan turizmin gelişmesine etki etmektedir (Türker ve Çelik, 2012). Bu sebeple turizm sektörü ve yerel halk arasındaki ilişki boyutunun iyi anlaşılması turizm faaliyetlerinin geliştirilmesi bakımından oldukça önemlidir. Yerel halkın turizm sektörüne

bakış açısını anlamaya yönelik literatürde pek çok çalışmaya rastlanmıştır (Ayazlar, 2016; Arslan Ayazlar ve Ayazlar, 2016; Cesur ve Çeken, 2016; Ayazlar, 2017; Akyürek vd. 2018; Çolak Yıldız ve Çalışkan, 2018; Kılınç ve Çalışkan, 2021). Ayazlar (2016), Marmaris’te yaşayan yerel halkın turizm sektöründen olumlu etkilenmesi durumunda tutumlarının pozitif yönde gelişeceğini, turizm sektöründen olumsuz etkilenmesi durumunda ise tutumlarının negatif yönde gelişeceğini belirtmektedir. Arslan Ayazlar ve Ayazlar (2016), yerel halkın yaşadıkları bölgeye yönelik aidiyet duygularının varlığı turizm sektörüne karşı olan tutumlarını pozitif yönde etkilediğini tam tersi olarak aidiyet duygularının olmamasının turizm sektörüne karşı olan tutumlarını negatif yönde etkilediğini belirtmektedir. Cesur ve Çeken (2016), Trabzon’da yerel halkın turizm sektörüne bakış açısının elde edilen veriler neticesinde olumlu tutum gösterdiğini ortaya çıkarmıştır. Ayazlar (2017), yerel halkın turizm sektöründen fayda sağlaması durumunda turizm sektörünü desteklediği ancak istediği faydayı sağlayamaması durumunda turizm sektörünü desteklemediğini ortaya çıkarmıştır. Akyürek vd. (2018)’nin belirttiği üzere yerel halkın turizm sektörüne yönelik olumlu bir bakış açısına sahip olduğunu ve yaşadıkları bölgede turizm sektörünün gelişmesini desteklediklerini ortaya çıkarmıştır. Çolak Yıldız ve Çalışkan (2018), Muğla’nın Menteşe ilçesinde yaşayan yerel halkın turizm sektöründen olumlu etkilenmesi durumunda pozitif tutum sergilediğini ancak olumsuz etkilenmesi durumunda ise negatif tutum sergileyeceğini belirtmiştir. Kılınç ve Çalışkan (2021)’e göre Muğla’nın Yeşilyurt Köyü’nde yaşayan yerel halk turizm sektörünün sosyo-kültürel, çevresel ve ekonomik açıdan olumlu etkilerini hissettiklerinde sektöre karşı pozitif tutum sergilediğini, olumsuz etkilerini hissettiklerinden itibaren ise turizm sektörüne karşı negatif tutum sergilemeye başladığını ortaya çıkarmıştır.

Turistik destinasyonlarda yaşayan yerel halk, turistlerin destinasyona geldikleri ilk günden itibaren destinasyondan ayrılacakları güne kadar konaklama, ulaşım, yeme-içme, alışveriş vb. konularda iletişim içinde olmaktadır. Bu nedenle turizm sektörü ve yerel halk arasında sosyal bir ilişki bulunmaktadır (Şentürk, 2019; Çalışkan ve Özer, 2020). Turistik

destinasyonlarda yerel halk ve turizm arasındaki ilişki, sosyo-kültürel etki, çevresel etki ve ekonomik etki olarak gelişim göstermektedir (Bükey, 2020). Bölgede yaşayan yerel halkın turizm sektörüne desteği en çok ekonomik getirisini keşfettiği an başlamaktadır (Cengiz ve Kırkbir, 2007). Bu nedenle yerel halka katkısı olmayan turizm sektörünün kalıcılığı sağlanamamaktadır (Koçoğlu vd. 2020). Turistik destinasyonlarda turizm sektörünün gelişmesi sayesinde on iki ay boyunca aktif olarak çalışma imkânı, yerel halkın sosyo-kültürel ve ekonomik olarak refah seviyesine ulaşmasına destek olmaktadır (Dağlı, 2018). Bu nedenle yerel halkın ekonomik refah seviyesinin yükseldiği bir destinasyonda turizm sektörünün gelişimine destek veren yerel halktan bahsetmek mümkün olmaktadır (Şanlıoğlu ve Erdem, 2017; Koçoğlu vd. 2020).

2.2.1. Yerel Halk ve Kültür Turizmi İlişkisi

Bir bölgede kültür turizminin geliştirilebilmesi ve sürdürülebilirliğinin sağlanması için paydaşların birlikte hareket etmesi gerekmektedir (Giritlioğlu ve Sönmez, 2018). Kültür turizminin gerçekleştiği bir destinasyonda yerel halk, turizm alanında sürdürülebilirliğin sağlanabilmesi açısından önemli bir etkidir (Giritlioğlu ve Sönmez, 2018). Bu sebeple yerel halkın kültür turizmine olan bakış açısı büyük önem arz etmektedir (Alaeddinoğlu, 2008). Yerel halk turizm sektörüne yönelik olumlu tutum geliştirdiğinde kültür turizminin sürdürülebilir olması için çaba sarf edecek ancak olumsuz tutum geliştirdiğinde ise kültür turizminin sürdürülebilir olması için çaba sarf etmeyecektir (Özaltın Türker ve Türker, 2014). Bu nedenle kültür turizminin geliştirilmesini ve sürdürülebilir kılınması istenilen destinasyonlarda yerel halkın turizm planlama çalışmalarının içerisine dahil edilmesi gerekmektedir (Alaeddinoğlu, 2008).

Kültürel miras değerlerinin bir bölgede bulunması yerel halka ekonomik etkiler olarak fayda sağlamaktadır (Cesur ve Çeken, 2021; Akkaş ve Güngör, 2022). Bölgeyi ziyarete gelen yerli ve yabancı turistlere yerel halk kendi ürettikleri ürünleri sunması yerel ekonomiye katkıda bulunması açısından yararlı olacaktır (Öcal ve Güleş, 2022). Yerel yönetimler tarafından

yerel halka kültür turizminin gelişimi sayesinde bölgenin olarak ekonomik kalkınmasına imkân sağlayacağı yönelik bilgilendirmeler yapılması gerekmektedir (Cesur ve Çeken, 2021). Böylece yerel halk kültür turizminin bölgede gelişmesinin kendilerine de fayda sağlayacağı konusunda bilinçlenecek ve kültürel miras değerlerinin korunmasına katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

2.2.2. Yerel Halkın Kültürel Miras Algısı ve Tutumları

Kültürel miras varlıklarının korunması ve gelecek kuşaklara aktarılmasında yerel halkın sahip olduğu algı ve tutum son derece önemlidir (Pekerşen vd. 2019). Kültürel değerlerin korunması ve gelecek kuşaklara aktarılması için bilinçli bir toplumun sağlayacağı fayda hem kültüre sahip çıkılması hem de turizm amaçlı kullanılmasına olanak sağlamaktadır (Güneş vd. 2019; Bükey, 2020). Bu açıdan bakıldığında kültürel miras unsurlarının korunmasında en önemli paydaşlardan birisinin yerel halk olduğu kabul edilmektedir (Genç ve Şengül, 2015; Güneş ve Alagöz, 2018).

Yerel halk sahip olduğu kültürel unsurlarla özdeşleşmesi, kültürel değerleri koruması ve sürdürülebilirliğini sağlaması için teşvik edilmedir (İşçi vd. 2018). Böylece toplumlar kendilerinden sonra gelecek kuşaklara kültürlerini aktaracaklardır. Yerel halkın kültürel miras unsurlarına yönelik algısının ve tutumlarının pozitif yönde olması turizm sektörünün ilerlemesi için fırsat niteliğindedir (Pekerşen vd. 2019). Bu sayede kültürel miras değerlerini keşfetmek için turistler bölgeye ziyaret etme eğiliminde olacaklardır (Karaca Yılmaz vd. 2017).

2.2.3. Kültürel Mirasın Korunmasında Yerel Halkın Tutum ve Algıları Üzerine Yapılmış Çalışmalar

Literatür taramasında kültürel mirasın korunmasında yerel halkın algısı ve tutumu arasındaki ilişkiyi inceleyen çeşitli çalışmalara rastlanmıştır (Varnacı vd. 2011; Okuyucu ve Somuncu, 2012; İşçi vd. 2017; Taşkıran, 2018; İşçi vd. 2018; Güneş vd. 2019; Karakaş ve Şengün, 2019; Akkuş ve Akkuş, 2020; Yücel ve Birdir, 2022). Varnacı vd. (2011)'nin belirttiği üzere yerel halk kültürel değerlerin korunması ve gelecek kuşaklara aktarılması konusunda

olumlu tutum sergilediği tespit edilmiştir. Okuyucu ve Somuncu (2012) Osmaneli’nde yaşayan yerel halkın kültürel miras unsurlarına karşı algı ve tutumlarının tespit edilmesi ve turizm sektörüne yönelik bakış açısı öğrenilmeye çalışılmış olup, araştırma sonuçları neticesinde, yerel halkın çoğunluğunun kültürel miras unsurlarının yeterince korunamadığı konusunda ortak düşünce yapısına sahiptirler. İşçi vd. (2017)’nin belirttiği üzere turizm pazarlaması açısından değerlendirildiğinde ise yerel halkın çoğunluğu olumlu bir tutum sergilemektedir. Taşkiran (2018), Antalya’nın Serik ilçesinde bulunan Sillyon Antik Kenti için yerel halkın somut kültürel miras bilincini araştırmaya yönelik çalışma yapmış ve katılımcıların görüşleri neticesinde Sillyon Antik Kenti’nin sahip olduğu değerin ortaya çıkarılması için yetkili birimlerin çalışmalar yapması gerektiği ve turizm sektörüne kazandırılması için ortak düşünce yapısına sahiptirler. İşçi vd. (2018)’nin belirttiği üzere İzmir’in Selçuk ve Bergama ilçelerinde mekâna ve yerel halka bağlılığın kültürel miras algısı ve korumaya yönelik tutumunu belirlemek amacıyla gerçekleştirilmiş olup, elde edilen veriler neticesinde yerel halkın mekâna bağlılığının kültürel miras unsurlarına olan algısını güçlendirmekte ve var olan algının kültürel miras unsurlarının korunması ve sürdürülebilirliğinin sağlanmasına yönelik tutumu da olumlu yönde etkilediği tespit edilmiştir.

Güneş vd. (2019)’nin belirttiği üzere kültürel miras bilgisi, kültürel mirasın koruma çalışmaları ve turizm sektöründe kültürel miras unsurlarının değerlendirilmesi gibi konularda Konya’da yaşayan yerel halkın algılarını tespit etmeye çalışmış ve elde edilen veriler neticesinde yerel halkın çoğunluğunun kültürel miras unsurlarının turizm sektörüne kazandırılırken korunması ve sürdürülebilirliğinin sağlanması ile mümkün olacağı görüşü içerisindeyler. Karakaş ve Şengün (2019), Diyarbakır’da yaşayan yerel halkın turizm faaliyetlerine yönelik istihdam sağlaması, yeni iş olanakları sunması, hayat şartlarının iyileştirilmesi gibi çeşitli olumlu etkileri olduğunu bilmektedir. Akkuş ve Akkuş (2020), Yozgat’ın Sakarya ilçesinde yerel halkın kültürel mirası korumaya yönelik algısını ve koruma faaliyetlerine yönelik katılma tutumunu ölçmeye çalışmış ve elde ettiği veriler neticesinde yerel halkın turizm sektörünü desteklemeye istekli olduğunu ancak koruma

faaliyetlerine tutumunun ise çok düşük olduğunu tespit etmiştir. Yücel ve Birdir (2022), ise Mersin’de yaşayan yerel halkın UNESCO somut kültürel miras değerlerine yönelik algı ve tutumlarını ölçmeye çalışmış ve elde etmiş olduğu veriler neticesinde kültürel miras unsurlarına yönelik algılarında anlamlı farklılıklar olduğunu ve pozitif yönde tutuma sahip olduğu sonucuna ulaşmışlardır.

Toplumların sahip olduğu gelenek, görenek, örf ve adetler kültürü oluşturmaktadır (Diker ve Deniz, 2016). Bu açıdan bakıldığında toplumların kimliklerini yansıtan kültür, zaman içerisinde kuşaktan kuşağa aktararak meydana gelmektedir (Pekerşen vd. 2019). Geçmiş dönemlerde farklı toplumların yaşadığını bizlere kanıt olarak sunan arkeolojik sit alanları kültürel mirasın en önemli unsurlarından sayılmaktadır (Çardak, 2020). Bu nedenle korunması ve gelecek kuşaklara aktarılması gereken değerler olarak bilinmektedir. Arkeolojik sit alanlarının bulunduğu bölgelerde kültür turizminin gelişmesi kültürel mirasın korunmasına olanak sağlamaktadır. Kültür turizminin gerçekleştiği bölgelerde yerel halk sosyo-kültürel, çevresel ve ekonomik olarak etkilenmektedir (Bükey, 2020). Literatür incelendiğinde Lagina Hekate Kutsal Alanı çevresinde yaşayan yerel halk üzerinde yapılmış çalışmaya rastlanılmamıştır. Bu sebeple araştırmada Muğla il sınırlarında Yatağan’ın Turgut Mahallesi’nde yaşayan yerel halkın kültürel miras bilgisi, kültürel mirasın korunması ve turizm amaçlı kullanılmasında algı ve tutumlarının belirlenmesi amaçlanmıştır.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

KÜLTÜREL MİRAS UNSURU: LAGİNA HEKATE KUTSAL ALANI

Bu bölümde Lagina Hekate Kutsal Alanı'nın tarihi, Lagina Hekate Kutsal Alanı'nın konumu ve genel coğrafik özellikleri, Lagina Hekate Kutsal Alanı bölgesinde yaşayan yerel halkın geçim kaynakları, Lagina Hekate Kutsal Alanı'nın turistik özellikleri, turizmin Lagina Hekate Kutsal Alanı üzerindeki etkisine yönelik çalışmaların incelenmesi yer almaktadır.

3.1. LAGİNA HEKATE KUTSAL ALANI'NIN TARİHİ

Stratonikeia Antik Kenti'nde Panamara'da Zeus, Zeus Khrysaoris ve Lagina'da Hekate olmak üzere üç önemli kutsal alan olduğu bilinmektedir (Söğüt, 2013). Lagina Hekate Kutsal Alanı'nda yapılan arkeolojik çalışmalar, bölgenin dini kült merkezi olmasını doğrulamaktadır (Söğüt, 2013, 2017, 2019a, 2019b). Dini kült merkezi olarak bilinen Lagina Hekate Kutsal Alanı'nın kazı çalışmaları sırasında Grekçe olarak yazılmış bir takvim bulunmuş ve takvimin sonunda yılı 1505 olarak belirtilmiştir (Söğüt, 2013, 2017). Bulunan takvim sayesinde Stratonikeia Antik Kenti ve Lagina Hekate Kutsal Alanı'nda yerleşim izlerinin Tunç Çağı'na kadar uzandığını kanıtlanır niteliktedir (Söğüt, 2013, 2017). Stratonikeia Antik Kenti ve çevresi, Hellenistik, Roma, Bizans ve Osmanlı dönemlerinde hakimiyetini korumaya devam etmiştir (Söğüt, 2013, 2019). Hellenistik, Roma ve Bizans İmparatorluğu dönemleri boyunca antik kentin adı değiştirilmeden Stratonikeia olarak kullanıldığı bilinmektedir (Söğüt, 2013).

Hellenistik ve Roma İmparatorluğu döneminde Stratonikeia Antik Kenti'nde yaşayan yerel halk çeşme, tiyatro, hamam, tapınak, cadde ve su yapısı gibi günlük ve dini amaçlı çok sayıda anıtsal yapı inşa etmiştir (Söğüt, 2013). Bizans dönemine geldiğinde küçük yerleşim alanlarının varlığı yerel halkın bölgede yaşam sürdüğüne dair kanıtlar niteliktedir (Söğüt, 2013). Osmanlı dönemine gelindiğinde ise Stratonikeia Antik Kenti Eskihsar ismiyle anılmaya başlanmıştır (Söğüt, 2017). Osmanlı döneminde yerel halk cadde,

kahvehane, hamam, cami, fırın ve kasap gibi yeni yapılar inşa etmeye başlamıştır (Söğüt, 2017). Osmanlı döneminde yaşanan önemli olaylardan birisi de Kanuni Sultan Süleyman'ın Rodos Seferi sırasında Stratonikeia Antik Kenti'ni ziyaret etmesidir (Söğüt, 2019). Stratonikeia Antik Kenti'nde farklı medeniyetlerin yaşamaları bölgenin siyasi, dini, ekonomik ve kültürel bir merkez olarak varlığını sürdürmeye devam etmesine olanak sağlamıştır (Söğüt, 2013).

Lagina Hekate Kutsal Alanı, 18. yüzyıldan itibaren çok sayıda gezgin ve araştırmacının dikkatini çekmeyi başarmıştır (Büyüközer, 2010). Leyne olarak bilinen Lagina ilk kez 1745 yılında Richard Pockocke tarafından 'Lakena' olarak adlandırılmıştır (Williamson, 2021). Lagina Hekate Kutsal Alanı'nda kazı çalışmaları Osmanlı Dönemi'nde ilk ünlü Türk Arkeolog Osman Hamdi Bey tarafından 1891-1892 yıllarında yapılmaya devam edilmiştir (Söğüt, 2013, 2019). Bu sebeple Lagina Hekate Kutsal Alanı'nda gerçekleştirilen kazı çalışmaları, 'Türk Arkeoloji ve Müzecilik' tarihinin en önemli başlangıçlardan birisi olarak kabul edilmektedir (Söğüt, 2019). 1966 yılında Lagina Hekate Kutsal Alanı ve 1977 yılında ise Stratonikeia Antik Kenti'nde Prof. Dr. Yusuf Boysal başkanlığında arkeolojik kazı çalışmaları yapılmıştır (Söğüt, 2013, 2019). Kazı çalışmalarının genişletilmesiyle birlikte Kültür Varlıkları ve Müzeler Genel Müdürlüğü öncülüğünde 2003-2009 yılları arasında Prof. Dr. Ahmet Adil Tırpan ve uluslararası bir ekip eşliğinde arkeolojik kazı çalışmaları devam etmiştir (Söğüt, 2013, 2019). 2008 yılından itibaren Stratonikeia Antik Kenti'nde ve 2016 yılından itibaren ise Lagina Hekate Kutsal Alanı'nda Pamukkale Üniversitesi Arkeoloji Bölümü'nde görevini yürütmekte olan Prof. Dr. Bilal Söğüt tarafından arkeolojik kazı çalışmaları yürütülmeye devam edilmektedir (Söğüt, 2013, 2019).

Stratonikeia Antik Kenti ve Lagina Hekate Kutsal Alanı'nda yapılmış çalışmalar antik kentin arkeolojik açıdan değerlendirilmesine yönelik gerçekleştirilmiş çalışmalara örnektir (Söğüt, 2013, 2017, 2019a, 2019b). Yapılan çalışmalarda bölgenin tarihçesi, yapılan arkeolojik kazı çalışmaları, kazı çalışmaları esnasında ortaya çıkarılan eserler ve gelecekte yapılması öngörülen arkeolojik kazı çalışmaları hakkında bilgilendirmeler yapılmıştır

(Söğüt, 2013, 2017, 2019a, 2019b). Elde edilen veriler neticesinde ise antik çağlardan itibaren bölgenin zengin bir kültürel miras değerine sahip olduğu ortaya çıkarılmıştır (Söğüt, 2013, 2017, 2019a, 2019b). Bu açıdan bakıldığında Lagina Hekate Kutsal Alanı'nın kültürel miras unsuru olarak korunması ve gelecek kuşaklara aktarılması son derece önemli olduğu düşünülmektedir.

3.2. LAGİNA HEKATE KUTSAL ALANI'NIN KONUMU VE GENEL COĞRAFİK ÖZELLİKLERİ

Muğla'nın Yatağan ilçesinin yüzölçümü 1772 kilometrekare, denizden yüksekliği ise 365 metredir (Keskin, 2019). Yatağan ilçesinin coğrafi koordinatları ise Yatağan (Merkez) 37°20'31" enlem (Kuzey) 28°08'24" boylam (Doğu) olarak bilinmektedir. Yatağan, Aydın-Muğla ve Milas'a giden karayolları kavşağında bulunmakta olup, Muğla'ya 28 kilometre uzaklıkta yer almaktadır (Keskin, 2019). Yatağan ilçe merkezinin güneyinde; Muğla-Ula, kuzeybatısında Çine ve Selimiye (Milas), batısında Milas, doğusunda Kavaklıdere ilçesi bulunmaktadır (Anonim, 2023). Kuzeyde Gökbek ve Yatağan Dağı, Doğuda Göktepe Dağları, Güneyde Çukuröz Köyü'nden başlayarak Ören'e (Milas) kadar uzanan Marçal Dağı ve buna paralel giden Bağyaka Köyü'nden başlayıp, Milas ilçe sınırına uzanmış Bencik Dağları, Batısında Aldağ ve Kurukümes Dağları ile çevrilmiştir (Anonim, 2023).

Stratonikeia Antik Kenti ve Lagina Hekate Kutsal Alanı, eski Karia bölgesi sınırları içerisinde yer almaktadır (Söğüt, 2013). Günümüzde ise Stratonikeia Antik Kenti Muğla ilinin Yatağan ilçesine bağlı Eskihisar Mahallesi'nde ve Lagina Hekate Kutsal Alanı ise Turgut Mahallesi'nde yer almaktadır (Söğüt, 2020). Stratonikeia Antik Kenti ve Lagina Hekate Kutsal Alanı, iç taraflarda yer alan yerleşim merkezlerinin denize ulaşabilmesini sağlayan yol üzerinde bulunmaktadır (Söğüt, 2013). Coğrafi konum avantajı sayesinde Stratonikeia Antik Kenti her dönem bölgede ön planda bulunmuştur (Söğüt, 2015).

Yatağan ilçesi Akdeniz iklim kuşağında yer almaktadır (Aytepe ve Varol, 2007). Yazlar sıcak ve kurak, kışlar ılık ve yağışlı geçmektedir (Aytepe ve Varol, 2007). Kış aylarının sert, yağışsız ve rüzgârlı geçtiği de

görülmektedir (Aytepe ve Varol, 2007). Yağış oranları yıllara göre değişmekle beraber Kasım- Aralık ve Şubat-Mart aylarında yüksek yağış almaktadır. En sıcak ayları Temmuz-Ağustos, en soğuk ayları ise Ocak-Şubat'tır. Yatağan ilçesinde en çok yağışı Aralık, en az yağışı da Eylül ayında almaktadır. Yatağan ilçesinin coğrafi görünümü, iklim ve toprak koşullarına göre şekillenen doğal bitki topluluğu ile çok çeşitli ve zengindir (Aytepe ve Varol, 2007; Keskin, 2019). Akdeniz ikliminin tüm etkileri ve maki bitki örtüsü görülmektedir (Aytepe ve Varol, 2007). Yüksek bölgelerde sıcaklık oranı düşük olduğundan, bu alan iğne yapraklı ormanlarla kaplıdır (Keskin, 2019).

3.3. LAGİNA HEKATE KUTSAL ALANI BÖLGESİNDE YAŞAYAN YEREL HALKIN GEÇİM KAYNAKLARI

Yatağan'ın sahip olduğu coğrafi ve iklimsel özellikler sayesinde bölgede verimli topraklar bulunmaktadır. Bu sebeple bölgede yaşayan yerel halk geçimini yoğun olarak tarım ve hayvancılıktan sağlamaktadır (İlter, 2021). Bölgede tarım ürünleri olarak mısır, tütün, buğday ve zeytin yetiştirilmektedir (Keskin, 2019). Antik çağlardan itibaren zeytin ve zeytinyağı üretimi bölgede yoğun olarak yapıldığı bilinmektedir (Keskin, 2019; Söğüt, 2019a, 2019b, Öztaşkın, 2020; İlter, 2021). Günümüzde Lagina Hekate Kutsal Alanı'nın da içerisinde bulunduğu Turgut Mahallesi'nde zeytincilik faaliyeti yerel halkın başlıca geçim kaynağı olarak devam etmektedir (Öztaşkın, 2020).

Bölgede bahçecilik ayrı bir geçim kaynağı olarak karşımıza çıkmaktadır (Keskin, 2019). Yerel halk bahçelerinde ürettikleri meyve ve sebzeleri konserve yaparak kışlık olarak hazırlamaktadır (Keskin, 2019). Bölgenin diğer bir geçim kaynağı ise arıcılık faaliyeti olarak bilinmektedir (İlter, 2021). Arıcılık faaliyeti sayesinde bal, polen, arı sütü, propolis gibi çeşitli ürünlerin üretimi sayesinde yerel halk ekonomik gelir elde etmektedir. Tarımcılık ve hayvancılık faaliyetlerinin yanı sıra bölgede bulunan Yatağan termik santrali yerel halkın çoğunluğuna istihdam sağlamaktadır (İlter, 2021).

3.4. LAGİNA HEKATE KUTSAL ALANI BÖLGESİNİN TURİSTİK ÖZELLİKLERİ

Lagina Hekate Kutsal Alanı, Pagan dini ve Tanrıça Hekate'ye duyulan saygıyı göstermek için inşa edildiği düşünülmektedir (Altun ve Altun, 2016; İlter, 2021). Tanrıça Hekate'nin güneş soylu titanlardan geldiğine inanılmaktadır (Hesiod, 1914 aktaran Bozkurt, 2017). Bu soy Tanrıça Hekate'ye Uranus ve Gaia'dan miras kalmıştır (Warr, 1895 aktaran Bozkurt, 2017). Güneş titanlarından Coeus ve Phoebe'nin Asteria ve Leto adında iki tane kızı olmuştur daha sonra Crios ve Eurybie'nin oğulları Perses ile Asteria, Tanrıça Hekate'yi dünyaya getirmiştir (Warr, 1895 aktaran Bozkurt, 2017).

Tanrıça Hekate'nin tasvir edildiği tipler bulunmaktadır. Tanrıça Hekate bazı bölgelerde üç gövdeli bazı bölgelerde ise dört gövdeli olarak anılmaktadır (Tanrıça Hekate, b.t). Dört gövdeli Tanrıça Hekate figürü diğerine göre daha az görüldüğü bilinmektedir (Tanrıça Hekate, b.t). Tanrıça Hekate'nin üç gövdeli figürü Ephesos Artemis'e oldukça benzetilmektedir (Tanrıça Hekate, b.t). Tanrıça Hekate figürü ise genellikle yerleşim merkezlerinin kutsal sayılan yerlerine ve yol kavşaklarına yerleştirilmektedir (Bozkurt, 2017).

Tanrıça Hekate aynı zamanda geçiş kapılarının koruyucusu olarak da bilinmektedir (Fontenrose, 1980 aktaran Bozkurt, 2017). Tanrıça Hekate'nin karanlıktan geldiği, yol kavşaklarında ve mezarlıklarda bulunduğu, köpeklerle ve hayaletlerle birlikte gezdiği bilinmektedir (Bozkurt, 2017). Tanrıça Hekate'nin köpeklerle olan yakın ilişkisi yapılan arkeolojik kazı çalışmaları ve araştırmalar sonucunda ortaya çıkarılmıştır (Bozkurt, 2017; Durnagölü, 2020; Gümeli, 2020; Ova, 2021). Gece saatlerinde Tanrıça Hekate'nin köpeklerle birlikte gezdiği ve elinde meşalesiyle geceyi aydınlattığı bilinmektedir (Ogden, 2007 aktaran Bozkurt, 2017). Tanrıça Hekate aynı zamanda doğum ve ölüm tanrıçası olarak kabul edilmektedir (Bozkurt, 2017). Sembolik olarak yılanın Hekate ile ilişkilendirilmesi, yeni bir başlangıç olarak dünyaya gelme ya da ölümden sonraki hayata geçiş olarak tasvir edilmektedir (Bozkurt, 2017). Bu

açından bakıldığında Tanrıça Hekate'nin yeryüzü ve yer altı kapılarının anahtarlarına sahip olduğu anlaşılmaktadır (Bozkurt, 2017).

Antik dönemlerde büyü yapmak ya da yaptırmak normal bir davranış olarak kabul edilmektedir (Bozkurt, 2017). Tanrıça Hekate antik dönemlerde büyücülük ile anılmaktadır ve yerel halk kendisine ibadet etmek istediği zaman çeşitli büyüler yapmaktadır (Bozkurt, 2017). Yerel halk evlerinde bulunan Tanrıça Hekate'ye ait sunak ya da heykelin yanına çeşitli reçineler, otlar ya da tütsü gibi malzemeler kullanarak ritüel hazırlamaktadır (Bozkurt, 2017). Tanrıça Hekate evleri ve çocukları büyüler aracılığıyla koruduğu bilinmektedir ve büyü yapılan birisinin eve girebilmesi için Tanrıça Hekate'nin izni gereklidir (Bozkurt, 2017).

Turgut Mahallesi'nde ortaya çıkarılan en önemli arkeolojik buluntu mermer blokların oluşturduğu Lagina Hekate Kutsal Alanı'dır (Söğüt, 2019). Lagina Hekate Kutsal Alanı 113x150 m ölçülerine sahip bir alanda yer almaktadır (Söğüt, 2019:251 aktaran Gümeli, 2020: 18). Lagina Hekate Kutsal Alanı'nda anıtsal giriş kapısı propylon, tanrılar onuruna sunular düzenlemek için yapılmış altar, tanrıçanın tapınağı, naiskoslar, yapılan törenlerin izlenmesi için stoa ve oturma basamakları bulunmaktadır (Söğüt, 2019: 251-252 aktaran Gümeli, 2020: 18). Lagina Hekate Kutsal Alanı'nın en gösterişli giriş kapısı Stratonikeia Antik Kenti'nden gelen kutsal yolun sonunda yer alan ve yazıtlarla desteklenen giriş kapısıdır (Söğüt, 2019: 251-252 aktaran Gümeli, 2020). Kutsal alanın ortasında Hellenistik dönemin en önemli yapılarından olan Hekate Tapınağı bulunmaktadır (Söğüt, 2019 aktaran Gümeli, 2020). Tapınak 27,78x21,09 m ölçülerinde 5 basamaklı krepidoma üzerine 8x11 sütun sayısına sahip pseudodipteros planlı inşa edilmiştir (Söğüt, 2019: 255-260 aktaran Gümeli, 2020:19).

Arkeolojik kazı çalışmaları sırasında bulunan yazıtlar neticesinde Lagina Hekate Kutsal Alanı'nda 'Hekatesia, Anahtar Taşıma, Doğum Günü Şenlikleri ve Gizli Dinsel Törenler' gibi çeşitli şenlikler ve törenlerin yapıldığı ortaya çıkarılmıştır (Tırpan ve Söğüt, 2005: 10 aktaran Özdemir, 2019). Lagina Hekate Kutsal Alanı'nda Tanrıça Hekate için her yıl ve dört yılda bir de büyük

şenlikler düzenlenmektedir (Söğüt, 2017). Lagina Hekate Kutsal Alanı'nda düzenlenen Anahtar Taşıma Töreni'nde kutsal alana ve dini bir ortama uygun olarak tören düzenlenmektedir (Söğüt, 2017). Anahtar Taşıma Töreni'nde töreni izlemek için gelen yerel halk giriş kapısından geçtikten sonra kutsal alana varmakta ve izleme alanında beklemektedir (Söğüt, 2017). Törende görevli olan kişiler ise altar yönüne doğru ilerlemekte ve kendileri için ayrılan basamaklarda oturmaktadırlar (Söğüt, 2017). Tören başladığında görevli kişiler sembolik tapınak anahtarını alıp Lagina Hekate Kutsal Alanı'ndan Stratonikeia Antik Kenti'ne götürmektedir (Söğüt, 2017). Tören sırasında genç kızlar tapınağın anahtarını taşıırken, genç erkekler ise kızlara yardım etmektedir (Söğüt, 2017). Anahtarın Stratonikeia Antik Kenti'ne götürülmesinde amaç hem siyasi merkezlerine bağlı olduklarını göstermek hem de Tanrıça Hekate'nin yeryüzü ve yer altı dünyalarının kapılarının anahtarının sahibi olduğunu ifade etmektir (Söğüt, 2017).

Lagina Hekate Kutsal Alanı'nda geçmişten günümüze kadar çeşitli arkeolojik kazı çalışmaları ve bilimsel araştırmalar yürütülmektedir (Büyüközer, 2010; Söğüt, 2013, 2017; Söğüt, 2017; Bozkurt, 2017; Altun ve Altun, 2016; Söğüt ve Büyüközer, 2019; Özataşkın, 2020; Durnagölü, 2020; Gümeli, 2020; Ova, 2021; İlter, 2021). Yapılan bilimsel çalışmalar neticesinde Lagina Hekate Kutsal Alanı'nın son derece önemli bir kültürel miras unsuru olarak görüldüğü ve gelecek kuşaklara aktarılması gerektiği anlaşılmaktadır (Söğüt, 2013, 017; Söğüt ve Büyüközer, 2019; Durnagölü, 2020; Gümeli, 2020; Ova, 2021). Lagina Hekate Kutsal Alanı'nın sahip olduğu kültürel değerlerin yanı sıra mitolojik ve arkeolojik açıdan zengin bir yer olması bölgeye ayrı bir çekicilik unsuru sunmaktadır. Bu sebeple Turgut Mahallesi'nin yaşayan yerel halkın Lagina Hekate Kutsal Alanı'na sahip çıkması ve kendilerinden sonra gelecek kuşaklara aktarması gereken bir miras olarak benimsemeleri gerektiği düşünülmektedir.

3.5. TURİZMİN LAGİNA HEKATE KUTSAL ALANI ÜZERİNDEKİ ETKİSİ

Muğla ili turistik değerler açısından Türkiye'nin en kıymetli şehirlerinden birisi olarak kabul edilmektedir. Muğla'nın sahip olduğu doğal, kültürel ve tarihi güzellikler turizm sektörünün bölgede gelişiminde önemli etkiler olarak karşımıza çıkmaktadır. Bölgede yoğun olarak gerçekleştirilen turizm faaliyetlerine yönelik yerel halk çoğunlukla pozitif tutum sergilemektedir (Çeken vd. 2012; Ayazlar, 2016, 2017; Çalışkan ve Arıkan Saltık, 2019; Çalışkan ve Özer, 2022). Muğla ilinde gerçekleştirilen turizm faaliyetlerinin ekonomik, sosyo-kültürel ve çevresel etkileri bulunmaktadır. Bölgede gerçekleştirilen turizm faaliyetlerinin ekonomik etkileri arasında istihdam sağlaması, yatırımların yapılması, refah seviyesinin yükselmesi, işletmeler ve yerel halk için gelir getirici olması, yan sektörlerin gelişimine destek olması, kaliteli ürünlere ulaşma imkânı ve göçün azalmasına olanak sağlamaktadır (Çeken vd. 2012; Ayazlar, 2016, 2017; Çalışkan ve Arıkan Saltık, 2019; Çalışkan ve Özer, 2022).

Bölgede gerçekleştirilen turizm faaliyetlerinin sosyo-kültürel etkileri arasında kadınların aile ve toplum içerisinde yerinin iyileştirilmesi, yerel yönetimin hizmetlerinin iyileştirilmesi, yeni ilişkiler kurma, yeni kültürler tanıma, farklı yerlere ziyaret imkânı, boş zamanı değerlendirme alışkanlığı, hoşgörü ortamı sağlama ve kırsal bölgelerin gelişmesine olanak sağlamaktadır (Ayazlar, 2017; Çalışkan ve Arıkan Saltık, 2019; Çalışkan ve Özer, 2022). Bölgede gerçekleştirilen turizm faaliyetlerinin ekonomik ve sosyo-kültürel etkilerinin yanı sıra çevresel etkileri de bulunmaktadır. Turizm bölgelerinde çevresel etkiler arasında doğanın korunması ve geliştirilmesi, çevrecilik bilincinin yerel halkta oluşturulması, çevrenin ve alt yapının iyileştirilmesi, tarihi güzelliklere sahip çıkılması gibi olanak sağlamaktadır (Çeken, vd. 2012; Ayazlar, 2017; Çalışkan ve Arıkan Saltık, 2019; Çalışkan ve Özer, 2022). Muğla ilinde gerçekleştirilen turizm faaliyetlerinde yerel halk ekonomik, sosyo-kültürel ve çevresel etkilerden çoğunlukla olumlu olarak etkilenmekte olup, turizm sektörünün gelişimine destek vermektedir.

Muğla'nın Yatağan ilçesinde bulunan Lagina Hekate Kutsal Alanı, bölgeye sunulan çok değerli bir kültürel miras unsuru olarak bilinmektedir (Söğüt, 2013, 2017, 2020). Turgut Mahallesi'nde yer alan Lagina Hekate Kutsal Alanı'nın mitolojik ve arkeolojik açıdan sahip olduğu değer turizm sektörüne kazandırılması gerektiği farklı çalışmalar tarafından ortaya konmuştur (Söğüt, 2020; İlter, 2021). Bölgede Lagina Hekate Kutsal Alanı'nın turizm sektörüne kazandırılması 'Stratonikeia ve Lagina Bölgelerinin Turizme Kazandırılması ile Turistik Cazibenin ve Ekonomisinin Canlandırılması' adlı proje yürütülmektedir (Söğüt, 2020). Proje kapsamında arkeolojik kazı, alan düzenlemesi ve tarihi evlerin tefrişi ve yeni inşaata yönelik çalışmalar gerçekleştirilmektedir (Söğüt, 2020). Antik kentin giriş kapılarının proje sayesinde ayağa kaldırıldığı, Hellenistik, Roma ve Bizans dönemlerine ait eserlerin restorasyon çalışmalarının yapıldığını belirtmiştir. Güney Ege Kalkınma Ajansı (GEKA) projesi kapsamında Yatağan Kaymakamlığı'nın desteği ile Lagina Hekate Kutsal Alanı'nın kuzey sunağını kaldırma çalışmalarının devam ettiğini belirtmiştir. Projenin tamamlanması durumunda turistlerin Lagina Hekate Kutsal Alanı'nın etrafını çeviren sunağın nasıl görüldüğü, insanların güneşten ve yağmurdan nasıl korunduğunu görme imkânı bulacaklarını belirtilmiştir. Lagina Hekate Kutsal Alanı bölgesinde çalışmalar tamamen bittiğinde Hellenistik, Roma, Bizans, Osmanlı ve Cumhuriyet dönemlerini yansıtan bir antik kentin ortaya çıkarılacağını belirtmiştir.

Lagina Hekate Kutsal Alanı yerel halkın yaşam alanına en yakın antik kentlerden birisidir. Birçok antik kent yerel halkın yaşam alanlarına yakın değildir. Muğla il sınırları içerisinde örneğin Knidos, Telmessos, Herakleia-Latmos, Lorymna, Pedasa ve Pasanda gibi antik kentleri sayabilmek mümkündür. Lagina Hekate Kutsal Alanı ise yerel halkın zeytin bahçelerinin yanında hatta evlerinin arkasında yer almaktadır. Turgut girişinde sağ tarafta girişi bulunan Lagina Hekate Kutsal Alanı'na ait kalıntılar ve kazı alanı, yerel halkın her gün gördüğü ve yanında yaşadığı nadir antik kentlerden bir tanesidir.

Yerel halkın turizm sektörüne yönelik algı ve tutumu, yerel halkın turizm sektöründen fayda sağlayıp sağlamadığı ile ilişkilidir (Arslan Ayazlar

ve Ayazlar, 2016). Eğer yerel halk turizm sektöründen fayda sağlıyorsa pozitif tutum, fayda sağlamıyor ise negatif tutum sergilediği gözlemlenmektedir (Ayazlar, 2016; Arslan Ayazlar ve Ayazlar, 2016; Kılınç ve  alışkan, 2021). Turgut Mahallesi'nde yaşayan yerel halk Lagina Hekate Kutsal Alanı'ndan fayda sağlayabilmesi için Lagina Hekate Kutsal Alanı'nın turizm sektörüne kazandırılması gerektiğine inanılmaktadır ( lter, 2021). Literatür incelendiğinde Muğla'nın Turgut Mahallesi'nde bulunan Lagina Hekate Kutsal Alanı'nın çevresinde yaşayan yerel halkın sahip oldukları kültürel miras unsurundan fayda sağlayıp sağlamadığına dair literatürde çalışmaya rastlanılmamıştır. Bu sebeple araştırmada Muğla il sınırlarında Yatağan'ın Turgut Mahallesi'nde yaşayan yerel halkın kültürel miras bilgisi, kültürel mirasın korunması ve turizm amaçlı kullanılmasında algı ve tutumlarının belirlenmesi amaçlanmıştır. İleride yapılacak çalışmalara yerel halkın turizm algılarını aktarma açısından önemli olduğu düşünülmektedir.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

YÖNTEM

Bu bölümde araştırmanın yöntemine ilişkin bilgiler yer alacaktır. Araştırmanın amacı, deseni, soruları, evreni, örnekleme ve analiz metotları hakkında bilgi verilmektedir.

4.1. ARAŞTIRMANIN AMACI VE ÖNEMİ

Bu araştırmanın amacı Muğla il sınırlarında Yatağan'ın Turgut Mahallesi'nde yaşayan yerel halkın kültürel miras bilgisi, kültürel mirasın korunması ve turizm amaçlı kullanılmasında algı ve tutumlarının belirlenmesidir. Araştırmanın bağımlı değişkenleri; yerel yönetimlerin desteği, kültürel miras kaynaklarının ekonomik katkısı, kültürel miras kaynaklarının sosyo-kültürel katkısı, kültürel miras kaynaklarının çevresel katkısı, kültürel miras kaynaklarının korunmasına katılım isteği olarak belirlenmiştir. Araştırmanın bağımsız değişkenleri olarak ise kültürel miras kaynaklarının korunmasına katılım isteği, cinsiyet, yaş, medeni durum, eğitim durumu, meslek, gelir durumu ve bölgede yaşam süresi olarak belirlenmiştir.

4.2. ARAŞTIRMA SORULARI VE HİPOTEZLERİ

Araştırmanın yöntemsel modeli; nicel araştırma yöntemlerinden bağlantısal model kullanılmıştır.

Araştırma Soruları:

1. Yatağan'ın Turgut Mahallesi'nde yaşayan yerel halkın kültürel miras algısının seviyeleri nelerdir?
2. Yatağan'ın Turgut Mahallesi'nde yaşayan yerel halkın kültürel mirasın korunmasına katılım niyeti nedir?
3. Yatağan'ın Turgut Mahallesi'nde yaşayan yerel halkın kültürel miras algı ve tutum ölçeği boyutlarına göre demografik değişkenlerde anlamlı farklılık var mıdır?

İlgili literatür taramasında turizm alanında yerel halkın algı ve tutumlarını tespit etmek amacıyla yapılan çalışmalar incelenmiştir.

Çalışmalardan elde edilen bilgiler doğrultusunda yerel halkın demografik özelliklerine göre algı ve tutumların farklılık gösterdiğini belirten çalışmaların yanında farklılık olmadığını belirten çalışmalara da rastlanılmıştır. Demografik özelliklerden cinsiyet değişkenine göre yerel halkın algı ve tutumlarında anlamlı bir farklılık olduğuna dair çalışmalara (Şanlıoğlu ve Erdem, 2017; Uysal, 2018; Yücel ve Birdir, 2022) ve anlamlı bir fark olmadığını belirten çalışmalara (Okuyucu ve Somuncu, 2012; Çelikkanat, 2015) rastlanılmıştır. Katılımcıların yaş değişkeni bakımından yerel halkın algı ve tutumlarında anlamlı bir farklılık olduğuna dair çalışmalara (Okuyucu ve Somuncu, 2012; Şanlıoğlu ve Erdem, 2017; Uysal, 2018; Uzun, 2020; Akkuş ve Akkuş, 2020; Yücel ve Birdir, 2022) ve anlamlı bir fark olmadığını belirten çalışmalara (Bayat, 2010; Çelikkanat, 2015) rastlanılmıştır. Medeni durum değişkeni bakımından yerel halkın algı ve tutumlarında anlamlı bir farklılık olduğuna dair çalışmalara (Bayat, 2010; Uysal, 2018; Uzun, 2020; Yücel ve Birdir, 2022) ve anlamlı bir fark olmadığını belirten çalışmaya (Şanlıoğlu ve Erdem, 2017) rastlanılmıştır. Eğitim durumu değişkeni bakımından yerel halkın algı ve tutumlarında anlamlı bir farklılık olduğuna dair çalışmalara (Akova, 2006; Okuyucu ve Somuncu, 2012; Güneş, 2014; Uysal, 2018; Uzun, 2020; Akkuş ve Akkuş, 2020; Yücel ve Birdir, 2022) ve anlamlı bir fark olmadığını belirten çalışmaya (Erdem, 2017) rastlanılmıştır. Meslek değişkeni bakımından yerel halkın algı ve tutumlarında anlamlı bir farklılık olduğuna dair çalışmalara (Uysal, 2018; Uzun, 2020; Yücel ve Birdir, 2022) ve anlamlı bir fark olmadığını belirten çalışmalara (Bayat, 2010; Bulut, 2015) rastlanılmıştır. Gelir düzeyi değişkeni bakımından yerel halkın algı ve tutumlarında anlamlı bir farklılık olduğuna dair çalışmalara (Okuyucu ve Somuncu, 2012; Şanlıoğlu ve Erdem, 2017; Uzun, 2020; Yücel ve Birdir, 2022) rastlanırken anlamlı bir fark olmadığını belirten çalışmalara rastlanılmamıştır. Bölgede yaşama süresi değişkeni bakımından yerel halkın algı ve tutumlarında anlamlı bir farklılık olduğuna dair çalışmalara (Akova, 2006; Uzun, 2020) ve anlamlı bir fark olmadığını belirten çalışmaya (Okuyucu ve Somuncu, 2012) rastlanılmıştır. Literatüre dayalı oluşturulan hipotezler ise:

H₁: Yerel halkın kültürel miras algı boyutunda katılımcıların cinsiyetleri arasında anlamlı bir farklılık vardır.

H₂: Yerel halkın kültürel miras turizm boyutunda katılımcıların cinsiyetleri arasında anlamlı bir farklılık vardır.

H₃: Yerel halkın kültürel miras yerel yönetim boyutunda katılımcıların cinsiyetleri arasında anlamlı bir farklılık vardır.

H₄: Yerel halkın kültürel miras tutum boyutunda katılımcıların cinsiyetleri arasında anlamlı bir farklılık vardır.

H₅: Yerel halkın kültürel miras algı boyutunda katılımcıların medeni durumları arasında anlamlı bir farklılık vardır.

H₆: Yerel halkın kültürel miras turizm boyutunda katılımcıların medeni durumları arasında anlamlı bir farklılık vardır.

H₇: Yerel halkın kültürel miras yerel yönetim boyutunda katılımcıların medeni durumları arasında anlamlı bir farklılık vardır.

H₈: Yerel halkın kültürel miras tutum boyutunda katılımcıların medeni durumları arasında anlamlı bir farklılık vardır.

H₉: Yerel halkın kültürel miras algı boyutunda katılımcıların yaşları arasında anlamlı bir farklılık vardır.

H₁₀: Yerel halkın kültürel miras turizm boyutunda katılımcıların yaşları arasında anlamlı bir farklılık vardır.

H₁₁: Yerel halkın kültürel miras yerel yönetim boyutunda katılımcıların yaşları arasında anlamlı bir farklılık vardır.

H₁₂: Yerel halkın kültürel miras tutum boyutunda katılımcıların yaşları arasında anlamlı bir farklılık vardır.

H₁₃: Yerel halkın kültürel miras algı boyutunda katılımcıların eğitim durumları arasında anlamlı bir farklılık vardır.

H₁₄: Yerel halkın kültürel miras turizm boyutunda katılımcıların eğitim durumları arasında anlamlı bir farklılık vardır.

H₁₅: Yerel halkın kültürel miras yerel yönetim boyutunda katılımcıların eğitim durumları arasında anlamlı bir farklılık vardır.

H₁₆: Yerel halkın kültürel miras tutum boyutunda katılımcıların eğitim durumları arasında anlamlı bir farklılık vardır.

H₁₇: Yerel halkın kültürel miras algı boyutunda katılımcıların bölgede yaşama süreleri arasında anlamlı bir farklılık vardır.

H₁₈: Yerel halkın kültürel miras turizm boyutunda katılımcıların bölgede yaşama süreleri arasında anlamlı bir farklılık vardır.

H₁₉: Yerel halkın kültürel miras yerel yönetim boyutunda katılımcıların bölgede yaşama süreleri arasında anlamlı bir farklılık vardır.

H₂₀: Yerel halkın kültürel miras tutum boyutunda katılımcıların bölgede yaşama süreleri arasında anlamlı bir farklılık vardır.

4.3. ARAŞTIRMA İZİNLERİ

Araştırmanın gerçekleştirilebilmesi için Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi Turizm İşletmeciliği Anabilim Dalı Başkanlığı, Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi Turizm Fakültesi Dekanlığı, Muğla Kültür ve Turizm İl Müdürlüğü, Yatağan Kaymakamlığı, Yatağan Belediyesi ve anket formunu kullanabilmek için Uysal (2018)'den gerekli izinler alınmıştır. Muğla Kültür ve Turizm İl Müdürlüğü'ne Yatağan'ın Turgut Mahallesi'nde yerel halk ile tez kapsamında anket yapılacağı belirtilmiştir. Araştırmanın kayıt altına alınması ve Turgut Mahallesi'nde anket yapılacağı hakkında Muğla Kültür ve Turizm İl Müdürlüğü'nün bilgisi olduğuna dair izin dilekçesi yazılmıştır. Ardından Yatağan Belediyesi'ne gidilmiş ve Turgut Mahallesi'nde araştırma yürütüleceğine dair izin dilekçesi yazılmıştır. Yatağan Belediyesi tarafından anket yapılacağına dair Zabıta Müdürlüğü'ne bilgi verilmiştir. Son olarak Yatağan Kaymakamlığı'na gidilmiş ve Turgut Mahallesi'nde araştırma yürütüleceğine dair izin dilekçesi yazılmıştır. Yatağan Kaymakamlığı tarafından bölgede anket yapılacağı bilgisi Turgut Mahallesi'nde bulunan İlçe Jandarma Komutanlığı ile paylaşılmıştır.

4.4. ARAŞTIRMA EVRENİ VE ÖRNEKLEM YÖNTEMİ

Evren araştırma sonuçlarını genellenmek istenen bütünü yansıtmaktadır (Karasar, 2007). Aynı zamanda, Karasar (2007) araştırma evrenin genel ve çalışma evreni olarak iki kategoride ele alınması gerektiğini tavsiye etmektedir. Bazı durumlarda genel evrenin sayısını bulmak kolay olmak ile ulaşılması imkansızdır. Muğla ilinin Yatağan ilçesinin Turgut Mahallesi'nde yaşayan yerel halk araştırmanın genel evrenini oluşturmaktadır. Araştırmanın evrenini oluşturan Muğla'nın Yatağan ilçesinin Turgut Mahallesi'nde 2022 sayımlarına göre nüfus 1.580 kişidir (Turgut Nüfus, 2023). Nüfus sayımına göre 2013 yılında 1.897 olan yaşayan kişi sayısı 2022 yılına gelindiğinde düşüş ile 1.580 olmuştur (Turgut Nüfus, 2023). Kadın nüfusu 805 ve erkek nüfusu 775 olarak belirlenmiştir. Kadın nüfusu erkek nüfusuna göre daha fazladır (Turgut Nüfus, 2023). 18 Ocak 2023 tarihinde yayınlanan Muğla Haber kanalının haberine göre Turgut kırsal mahalle olmuştur (Kırsal Mahalle, 2023). Araştırmanın amacına uygun olarak araştırma genel evrenine ulaşılması mümkün olmadığından araştırma çalışma evreni belirlenmiştir. Nüfus sayımında yer alan 18-65 yaş grubunun dışında kalan %35'lik çocuk, bebek ve yaşlı nüfus çıkartıldığında yaklaşık 1027 kişi kalmaktadır. Araştırmaya dahil edilecek katılımcıların yaş grubu Yatağan'ın Turgut Mahallesi'nde yaşayan 18-65 yaş arasındaki yerel halk oluşturmaktadır.

Örneklem seçiminde örneklem tablosu kullanılmıştır. Örneklem tablosuna göre 1000 kişilik bir evren için %95 güven ile 278 kişi örnekleme dahil edilmesi gerekmektedir (Yıldız, 2017; Gürbüz ve Şahin, 2018). Bu araştırma için örneklem büyüklüğü 278 kişi olarak belirlenmiştir. Ayrıca, Büyüköztürk (2002) araştırmalarda 200 ve üzeri örneklemin yeterli olduğunu belirtmektedir. Araştırmada örneklem seçimi olarak olasılık dışı örnekleme yöntemlerinden kolayda örnekleme yöntemi seçilmiştir. Örnekleme ulaşılması için uygun bir alan ve mekân olmadığından sokaklarda yürüyerek, kapılar çalınarak, kahvehaneler, market ve diğer uğrak alışveriş dükkanları ziyaret edilerek yerel halka ulaşılmaya çalışılmıştır. Dükkanlara ve evlere anketler bırakılmış ve birkaç gün sonra ziyaret edilerek anketler toplanılmıştır. Ayrıca questionpro üzerinden anketin online versiyonu hazırlanmış ve Turgut halkının

duyuru ve paylaşım amaçlı kullanılan Instagram ve Facebook sosyal medya sayfalarından da anket linki gönderilmiştir. Bu çerçevede ankete gönüllü olarak katılmak isteyen herkese anketler verilmiş ve Turgut farklı noktalarına (bakkal, market ve diğer işletmelere) anketler bırakılmıştır. Toplam 450 anket dağıtılmıştır. Online anketlerden hepsi doldurulmuş ve kullanılabilir 42 anket geri dönmüştür. Turgut ziyaretleri ve yüz yüze yapılan anketlerde 238 anket geri dönüş gerçekleşmiştir. Toplam 280 anket ile tablo örneklem sayısına ulaşılmış olunmasına rağmen, geri dönen anketler arasında yarım doldurulmuş, eksik ve yanlış doldurulanlar çıkartıldığında 233 anket analizler için kullanılabilir bulunmuştur.

4.5. ARAŞTIRMANIN VERİ TOPLAMA ARACI

Bir veri toplama aracı olarak anket, katılımcıların belirli bir konuda düşünce, tutum ve davranışlarını daha önce belirlenmiş bir sırada ve yapıda oluşturulmuş sorulara dayalı olarak elde etmeyi sağlamaktadır (Gürbüz ve Şahin, 2018: 175). Araştırmada veri toplama aracı olarak anket tekniği tercih edilmiştir. Anket, iki farklı bölümden oluşmaktadır (Ek-2). Anket formunun birinci bölümünde yerel halkın cinsiyet, yaş, eğitim durumu, bölgede yaşama süresi, aktif çalışma, meslek ve gelir durumu gibi demografik bilgiler içeren sorular almaktadır. Ayrıca ankette (katılımcıların mesleği) 1 adet açık uçlu soru bulunmaktadır. İlk bölümde yerel halkın demografik bilgilerini içeren soruların yanı sıra yerel halkın Lagina Hekate Kutsal Alanı çevresinde yer alan kültürel miras kaynakları ve Turgut Mahallesi'nde turizm sektörünün gelişimine yönelik düşüncelerini tespit edebilmek için oluşturulmuş toplam 13 soru bulunmaktadır.

Anket formunun ikinci bölümünde ise Lagina Hekate Kutsal Alanı çevresinde yaşayan yerel halkın kültürel miras kaynaklarına yönelik algı ve tutumlarını tespit etmek için sorular yer almaktadır. Uysal (2018) tarafından oluşturulan 5'li Likert ölçeği ve 31 maddelik yapılandırılmış anket formu kullanılmıştır. Anket formu kültürel miras kaynaklarına yönelik algı ölçeği soruları 1-23 arasında ve kültürel mirasın kaynaklarına yönelik tutum ölçeği soruları ise 24-31 arasında yer almaktadır. Araştırma verilerini toplarken yerel

halkın sorulara kolay yanıtlar verebilmesi için Likert ölçeği tercih edilmiştir. Yerel halkın ifadelerine ne düzeyde katılıp katılmadıklarını belirtmeleri için Likert tipi ifadelerin cevaplarını “1-Çok Önemsiz, 2-Önemsiz, 3-Ne Önemli Ne Önemsiz, 4-Önemli, 5-Çok Önemli” olarak tercih etmeleri istenmiştir. Anketi tamamlama süresi 10 dakikadır. Anket formu hazırlandıktan sonra 23 Haziran ve 10 Temmuz 2023 tarihleri arasında Turgut Mahallesi ziyaret edilmiş ve yerel halk ile yüz yüze görüşülerek anket verileri toplanmıştır.

4.6. ARAŞTIRMA VERİLERİNİN ANALİZİ

Araştırma verilerinin analiz edilmesinde SPSS 29.0 (Statistical Package for the Social Sciences) programından yararlanılmıştır. Araştırma için elde edilen veriler ve araştırmanın amaçları için oluşturulan hipotezler test edilmiştir. Araştırma verilerinin analizi için öncelikle yerel halkın demografik bilgileri frekans ve yüzde dağılımları paylaşılmıştır. Yerel halkın kültürel miras, kültürel mirasın korunması ve turizm konusundaki düşünceleri yine frekans tabloları aracılığı ile analizleri gerçekleştirilmiştir. Kültürel miras kaynaklarına yönelik algı ve tutum ölçeğinde yer alan 31 ifade SPSS’de aritmetik ortalaması ve standart sapma değerleri bulunmuştur. Kültürel miras kaynaklarına yönelik algı ve tutum ölçeğinin geçerlilik ve güvenilirlik testleri SPSS ile gerçekleştirilmiştir. Örneklem sayısının yeterliliği ve faktör yüklerini bulmak için Açıklayıcı faktör analizi yapılmıştır. Hipotezlerin analizi için t-testi ve tek yönlü varyans (ANOVA) testleri gerçekleştirilmiştir.

BEŞİNCİ BÖLÜM

BULGULAR

Bu bölümde nicel verilerin analizleri yapılarak anket katılımcılarının demografik bilgileri, kültürel miras algıları, tutumları ve görüşlerine yer verilmiştir. Anketin geçerlilik ve güvenilirlik analizlerinin yanı sıra, faktör analizi, boyutlara göre güvenilirlik analizleri, maddelerin aritmetik ortalamaları ve standart sapma analizleri gerçekleştirilmiştir. Son olarak bölümde araştırma hipotezleri için yapılan analizlerin sonuçları bulunmaktadır.

5.1 YEREL HALKIN DEMOGRAFİK, TURİZM VE KÜLTÜREL MİRAS BİLGİSİNE YÖNELİK ANALİZLERİ

Anketin birinci bölümünde yerel halk ile ilgili demografik yapının ortaya çıkartılması için cinsiyet, yaş, eğitim durumu, meslek, gelir ve bölgede yaşam süreleri soruları yöneltilmiştir. Ayrıca yerel halkın turizm geneline bakış açıları için çoktan seçmeli tek seçenekli dört soru sorulmuştur. Kültürel miras kapsamı için seçenekler verilmiş ve çoklu cevap verilmesi istenmiştir. Kültürel miras korunması için nedenler verilmiş ve tek bir yanıt istenilmiştir.

5.1.1. Yerel Halkın Demografik Bulgularının Analizi

Yerel Halkın kültürel miras algıları ve tutumlarını araştırmak için tasarlanan bu araştırmada, Muğla bölgesinin en önemli antik kent yaşam alanı olan Stratonikeia ve kutsal alan Lagina'ya yakın Turgut Mahallesi yerel halkı örneklem olarak seçilmiştir. Bu çerçevede Turgut mahallesi yerel halkın gönüllük esasına dayalı katılımları ile 233 adet anket toplanmıştır. Turgut mahallesi yerel halkının demografik sorulara verilen cevaplara göre Tablo 1.1'de demografik sorulara verilen cevapların analizlerinin sonucu yer almaktadır.

Tablo 1.1. Demografik Analiz Sonuçları

		Frekans/n	Yüzde (%)
Cinsiyet	Kadın	141	60,5
	Erkek	92	39,5
Medeni Durum	Evli	174	74,7
	Bekar	59	25,3
Yaş	15-19	16	6,9
	20-29	22	9,4
	30-39	55	23,6
	40-59	44	18,9
	60-65	96	41,2
Eğitim Durumu	İlköğretim	41	17,6
	Lise	101	43,3
	Üniversite	83	35,6
	Master veya Doktora	8	3,4
Meslek	Ev hanımı	37	15,9
	Emekli	57	24,5
	Öğrenci	16	6,9
	Özel sektör	61	26,2
	Kamu	62	26,6
Gelir	2.000 TL ve altı	30	12,9
	2.001-5.000 TL	11	4,7
	5.001-6.000 TL	12	5,2
	6.001-8.000 TL	0	0
	8.001 TL ve üzeri	180	77,3
Bölgede Yaşama Süresi	1 yıl ve altı	5	2,1
	2-5 yıl	12	5,2
	6-10 yıl	7	3
	11-15 yıl	0	0
	16-20 yıl	34	14,6
	21-25 yıl	22	9,4
	26-30 yıl	28	12
	31 yıl ve üzeri	125	53,4

Tablo 1.1’de görüleceği gibi; Turgut halkının nüfus sayımında olduğu gibi ankete katılan erkekler kadınlara göre daha az bulunmuştur. Ankete katılan 233 kişinin %60,5’i kadın ve %39,5’i erkek katılımcıdır. Araştırmaya katılan 174 kişi evli ve 59 kişi bekarıdır. Yaş gruplarında 15-16 16; 20-29 22; 30-39 55; 40-59 44 ve 60- 65 96 kişi ankete katılmıştır. Katılımcıların eğitim durumları 41 ilköğretim, 101 lise, 83 üniversite ve 8 yüksek lisans olarak tespit edilmiştir. Ankete katılanların 37’si ev hanımı; 57’si emekli; 16’sı öğrenci, 61 özel sektör; 62 kamu çalışanı olarak belirtmişlerdir. Katılımcıların 30 kişisi 2000 TL altında; 11 kişi 2001 TL-5000 TL; 12 kişi 5001 TL-6000 TL ve 180 kişi 8000 TL ve üzeri gelirleri olduğunu belirtmişlerdir. Son olarak bölgede yaşam süreleri için 5 kişi 1 yıl altı; 12 kişi 2-5 yıl; 7 kişi 6-10 yıl; 34 kişi 16-20

yıl; 22 kişi 21-25 yıl; 28 kişi 26-30 yıl ve 125 kişi 31 yıl ve üzerinde Turgut'ta yaşadıklarını belirtmişlerdir. Anketin demografik değişkenlere göre Turgut'un yerel halkının emekli, 50 yaş ve üzerinde, 8000 TL ve üzeri gelirleri olan, lise ve üzeri eğitilmiş, uzun yıllardır Turgut'ta yaşayan ve çoğunluğunun kadınların olduğu bir profil tespit edilmiştir.

5.1.2. Yerel Halkın Turizm Görüşleri Analizi

Anketin birinci kısmında turizm hakkında düşüncelerini öğrenmek amacı ile 4 seçmeli soru yöneltilmiştir. Bu sorularda amaç yerel halkın turizme olan yakınlığı, bilgisi ve isteğini ölçmektir. Araştırmaya katılan gönüllü katılımcılara turizme karşı bakış açıları, sektörde çalışıp çalışmadıkları, turizmden gelen gelirleri olup olmadığı ve Turgut mahallesi'nin turist yoğunluğu hakkındaki düşüncelerini paylaşmaları istenilmiştir. Tablo 1.2'de katılımcıların vermiş oldukları cevaplara göre dağılım yüzde olarak verilmiştir.

Tablo 1.2. Yerel Halkın Genel Turizm Hakkındaki Düşüncelerinin Dağılımı

Sorular		Frekans/n	Yüzde (%)
Bölgede turizm sektörü hakkındaki genel görüşünüz nedir?	Turizme karşıyım	1	0,4
	Ne Karşıyım Ne Destekliyorum	11	4,7
	Turizmi Destekliyorum	221	94,8
Turizm sektöründe çalışıyor musunuz?	Doğrudan çalışıyorum (otel, restoran, yeme-içme ve eğlence mekânı vb.)	14	6,0
	Dolaylı çalışıyorum (hediyeelik eşya satan yerler, alışveriş işletmeleri vb.)	17	7,3
	Turizm sektöründe çalışmıyorum	132	56,7
	Şu an çalışmıyorum	70	30,0
Gelirinizin ne kadarı turizmden gelmektedir?	Tümü	15	6,4
	Bir kısmı	15	6,4
	Gelirlerim turizmden değil	203	87,1
Turgut Mahallesi'nde turistlerin yoğunluğu hakkında ne düşünüyorsunuz?	Azaltılmalı	1	0,4
	Değişmemeli	7	3,0
	Yükselmeli	225	96,6

Yerel Halkın bölgedeki turizm sektörü hakkında genel görüşlerinde 1 kişi turizme karşı, 11 kişi ne karşı ne de destekliyor, 221 kişi ise turizmi destekliyor olarak tespit edilmiştir. Turgut mahallesi anket katılımcılarının çoğunluğunun turizmi istediği ve genel görüşlerinin olumlu olduğu anlaşılmaktadır. Turizm sektörü ile ilgili iş hayatları olup olmadığı ile ilgili soruta 14 kişi doğrudan çalıştığını, 17 kişi dolaylı çalıştığını ve 132 kişi ise turizm ile ilgili bir işte çalışmadığını belirtmiştir. 15 kişi aylık gelirinin turizmden geldiğini belirtirken, 15 kişi kısmen ve 203 kişi de gelirlerinin turizmden olmadığını işaretlemiştir. 1 kişi Turgut Mahallesi'nde turist yoğunluğunun azaltılması gerektiğini, 7 kişi değişmesi gerektiğini ve 225 kişi katılımcıların %96,6'sı ise yükselmesi gerektiğini belirtmiştir.

5.1.3. Yerel Halkın Kültürel Miras Görüşlerine İlişkin Bulgular

Yerel halkın Turgut mahallesi ve çevresinde bölgedeki kültürel miras hakkındaki görüşleri iki soruda sorulmuştur. İki soru sırası ile “Sizce Turgut Mahallesi'ndeki kültürel miraslar neleri kapsamaktadır? (Birden fazla seçenek işaretleyebilirsiniz)” ve “Sizce, bölgedeki kültürel miras en çok ne için korunmalıdır? (Lütfen tek seçenek işaretleyiniz)” olarak belirlenmiştir. Birinci soruda birden fazla seçenek seçilmesi önerilmiştir. Birinci soruda seçmeleri için sekiz öneri ve bir diğer seçeneği yer almıştır. Sekiz öneri sırası ile tarihi eserleri el sanatları, yöresel yemekler, festivaller, geleneksel evler, dini yapılar, geleneksel şenlikler ve şenliklerdir. Tablo 1.3'de çoklu yanıtlara verilen cevaplar ve yüzdeleri yer almaktadır. Çoklu yanıt olduğundan N sayısı örneklem hacmini geçmektedir.

Tablo 1.3. Turgut Mahallesi’nde Kültürel Miras Kapsamı (Çoklu Yanıt)

	n	Yüzde %
Tarihi Eser	255	25,9
El sanatları	145	14,7
Yöresel Yemek	188	19,1
Festival	54	5,5
Geleneksel evler	154	15,7
Dini Yapılar	138	14,0
Geleneksel Şenlikler	50	5,1
Toplam	984	

Yerel halkın vermiş olduğu çoklu yanıtlarda, büyük bir kısmının tarihi eserleri en fazla kültürel miras kavramı içinde gördüğü anlaşılmaktadır. İkinci sırada yöresel yemekler ve üçüncü sırada ise geleneksel evler ve dördüncü sırada dini yapılar yer almaktadır. Festivaller ve geleneksel şenlikler ise en az kültürel miras kapsamında düşünülmektedir. Kültürel miras görüşlerinde ikinci soru ise tek seçenek ile işaretlenmesi istenilen kültürel mirasın korunma nedenine verilen cevaplar tablo 1.4’te yer almaktadır.

Tablo 1.4. Turgut Mahallesi Kültürel Miras Koruma Nedeni

	n	Yüzde %
Turistler ziyaret ettiği için	27	11.6
Milli değere sahip oldukları için	69	29.6
Tarihi açıdan önemli oldukları için	84	36.1
Estetik değere sahip oldukları için	13	5.6
Gelecek nesiller için	40	17.2
Total	233	100.0

Kültürel miras korunma nedeni olarak farklı bir dağılım ortaya çıkmış olup, tek seçenek işaretlenmesi istenilmiştir. Katılımcıların %11,6’sı turistler ziyaret ettiği için; %29,6’sı milli değere sahip olduğu için; %36,1’i tarihi açıdan önemli olduğu için; %5,6’sı estetik değere sahip olduğu için ve %17,2’si gelecek nesiller için korunulması gerektiğini düşünmektedir. Kültürel mirasın

korunmasında en yüksek değeri 84 kişinin tercihi ile tarihi açıdan önemli olması olarak bulunmuştur.

5.2. KÜLTÜREL MİRAS ALGI VE TUTUM ÖLÇEĞİ ANALİZLERİ

Yerel halkın kültürel miras algısı ve tutumunu ölçmek için geliştirilen ölçeğin sırası ile güvenilirlik, aritmetik ortalama, standart sapma, faktör analizi, faktör boyutlarına göre güvenilirlik, faktörlere göre güvenilirlik, aritmetik ortalama ve standart sapma, hipotez testleri, t testi, tek yönlü varyans analizi, yerel halkın görüş ve önerileri incelenmiş ve analiz edilmiştir.

5.2.1. Kültürel Miras Algı ve Tutum Ölçeği Faktör Analizi

Yerel halkın kültürel miras algı ve tutum ölçeği 31 ifadeden oluşmaktadır. Faktör analizinin yapılabilmesi için SPSS kullanılarak KMO testi gerçekleştirilmiştir. Kaiser-Meyer-Olkin (KMO) testi faktör analizinin geçerliliği anlamak için gerçekleştirilen bir testtir. KMO değerine bakılarak faktör analizinin yapılabilmesi için gerekli olan örneklem büyüklüğüne sahip olup olunmadığı anlaşılmaktadır (Karasar, 2007). KMO değeri 0,5 ve üzeri ise kabul edilebilir (Büyüköztürk, 2002) KMO değerleri genel olarak “0,8 – 1 ise yüksek; 0,7 – 0,8 orta; 0,6 - 0,7 vasat; 0,5 – 0,6 zayıf; 0,5 ve altı kabul edilemez” olarak değerlendirilmektedir (Karasar, 2007). Tablo 1.5’da Kültürel Miras Algı ve Tutum ölçeğinin SPSS ile gerçekleştirilen faktör analizi sonucunda KMO ve Barlett test sonuçları yer almaktadır.

Tablo 1.5. Kültürel Miras Algı ve Tutum Ölçeği Açıklayıcı Faktör Analizi

KMO Değer				,881
Bartlett'in Küresellik Testi	Yaklaşık Ki-Kare			4202.829
	Sd			465
	Anlamlılık			,000
İFADELER/BOYUTLAR	Kültürel Miras ve Turizm	Kültürel Miras ve Yerel Yönetim	Kültürel Miras Algı	Kültürel Miras Tutum
Bölgedeki kültürel miraslar hakkında bilgi sahibiyim.			,571	
Bölgedeki kültürel miras yerel halkın övünç kaynağıdır.			,703	
Kültürel miraslar gelecek nesiller için önemlidir.			,656	
Kültürel miraslar yerel halkın kültürel olarak gelişmesine katkıda bulunur.			,743	
Kültürel miraslar sosyal yaşantıyı etkiler.			,696	
Kültürel miraslar toplumsal faaliyetlerin gelişmesine katkıda bulunur.			,700	
Kültürel miraslar bölge turizmin gelişmesine katkıda bulunur.	,751			
Kültürel mirasın korunması bölgedeki işletmelere ekonomik fayda sağlar.	,685			
Turistlerin bölgeyi tercih etmelerinde kültürel miras kaynakları en önemli etkidir.	,669			
Kültürel miraslar bölgenin turizm tanıtımında çok önemlidir.	,786			
Kültürel mirasları turizme kazandırmak turist sayısını artırır.	,823			
Kültürel mirasları turizme kazandırmak istihdamı artırır.	,818			
Kültürel mirasları turizme kazandırmak tarihi ve kültürel dokuyu korur.	,770			
Kültürel mirasların korunmasında yerel halkın önemi büyüktür.	,523			
Kültürel mirasları turizme kazandırmak çevreyi olumsuz etkiler.		,393		
Kültürel mirasların korunmasından sadece yerel yönetimler sorumludur.		,552		
Kültürel mirasların korunmasında yeterli bilgiye sahiptir.		,644		
Kültürel mirasların korunmasında yerel halk ve yerel yönetim iş birliği içindedir.		,704		
Yerel yönetim kültürel mirasın korunmasında etkilidir.		,675		
Bölgede kültürel mirası korumaya yönelik çalışmalar etkilidir.		,691		
Yerel yönetimin kültürel mirasları araştırma ve tespit çalışmaları yeterlidir.		,812		
Bölgedeki kültürel mirası tanıtmaya çalışmaları yeterlidir.		,797		
Yerel halka kültürel mirasları koruması ve tanıtması için fırsat verilmektedir.		,707		
Kültürel mirasın korunmasında yerel yönetime destek veririm.				,500
Kültürel amaçla yapılan faaliyetlere katılırım.				,761
Bölgesel nitelik kazanmış ürünlerin üretimini destekliyorum.				,563
Kültürel mirasları bölge dışında yaşayanlara anlatarak tanıtıma katkı sağlarım.				,712
Bölgenin kültürel miraslarının tanıtım faaliyetlerini destekliyorum.				,726
Bölgeye gelen turistlere yardımcı olurum.				,708
Bölgede yapılan sergi, spor, festival vb. gibi kültürel etkinliklere görev alarak turizmi destekliyorum.				,573
Bölgede nitelik kazanmış el sanatlarının tanıtılmasına yardımcı oluyorum.				,447
Ekstrakt Yöntemi: Temel Bileşenler Analizi Döndürme Yöntemi: Varimax ile Kaiser Normalization				

Tablo 1.5'te yer aldığı gibi KMO değeri 0,881 bulunmuştur ve örneklem büyüklüğünün faktör analizini gerçekleştirmek için yeterli olduğu anlaşılmaktadır. Barlett küresellik testi sonuçları anlamlılık değerini (sig.) ,000 bulunduğundan anlamlı olduğunu göstermektedir. Kültürel miras algı ve tutum

ölçeği için açımlayıcı faktör analizi gerçekleştirilmiştir. SPSS’te gerçekleştirilen analizde ekstrakt yöntemi olarak temel bileşenler analizi ve döndürme yöntemi olarak varimax ile kaiser normalization kullanılmıştır. 4 boyutlu ölçeğin varyans toplam oranı %59,991’dir. Faktör analizi sonucunda kültürel miras algı ve tutum ölçeği yüksek derecede güvenilir bir ölçek olarak bulunmuştur.

5.2.2. Kültürel Miras Algı ve Tutum Ölçeği İfadelerin Aritmetik Ortalama ve Standart Sapma Analizleri

Kültürel miras algı ve tutum ölçeğinin ifadeleri için aritmetik ortalama ve standart sapma analizleri yapılmıştır. İfadelerin arasında en yüksek aritmetik ortalama ($\bar{x}=4,734$) “Kültürel mirasın korunması bölgedeki işletmelere ekonomik fayda sağlar” ifadesi olmuştur. En düşük aritmetik ortalama ise ($\bar{x}=2,017$) “Kültürel mirasları turizme kazandırmak çevreyi olumsuz etkiler” ifadesi olmuştur. Tablo 1.6’de kültürel miras algı ve tutum ölçeğinin 31 ifade için aritmetik ortalama ve standart sapma değerleri verilmiştir.

Tablo 1.6. Kültürel Miras Algı ve Tutum Ölçeğinin İfadelerin Aritmetik Ortalama Değerleri En Yüksek Olanlar

İfadeler	n	Ortalama	Standart Sapma
8. Kültürel mirasın korunması bölgedeki işletmelere ekonomik fayda sağlar.	233	4.734	0.5552
7. Kültürel miraslar bölge turizmin gelişmesine katkıda bulunur.	233	4.712	0.6424
10. Kültürel miraslar bölgenin turizm tanıtımında çok önemlidir.	233	4.708	0.6023
3. Kültürel miraslar gelecek nesiller için önemlidir.	233	4.687	0.7196
11. Kültürel mirasları turizme kazandırmak turist sayısını artırır.	233	4.665	0.6756
12. Kültürel mirasları turizme kazandırmak istihdamı artırır.	233	4.644	0.6741
13. Kültürel mirasları turizme kazandırmak tarihi ve kültürel dokuyu korur.	233	4.584	0.773
6. Kültürel miraslar toplumsal faaliyetlerin gelişmesine katkıda bulunur.	233	4.575	0.7338
9. Turistlerin bölgeyi tercih etmelerinde kültürel miras kaynakları en önemli etkindir.	233	4.506	0.7994
28. Bölgenin kültürel miraslarının tanıtım faaliyetlerini destekliyorum.	233	4.506	0.7775
4. Kültürel miraslar yerel halkın kültürel olarak gelişmesine katkıda bulunur.	233	4.494	0.9337
26. Bölgesel nitelik kazanmış ürünlerin üretimini destekliyorum.	233	4.485	0.7718
2. Bölgedeki kültürel miras yerel halkın övünç kaynağıdır.	233	4.408	0.9198
5. Kültürel miraslar sosyal yaşantıyı etkiler.	233	4.408	0.8912
16. Kültürel mirasların korunmasında yerel halkın önemi büyüktür.	233	4.322	0.9801
25. Kültürel amaçla yapılan faaliyetlere katılım.	233	4.296	1.0055
27. Kültürel mirasları bölge dışında yaşayanlara anlatarak tanıtıma katkı sağlıyorum.	233	4.296	1.0012
24. Kültürel mirasın korunmasında yerel yönetime destek veririm.	233	4.279	1.0019
29. Bölgeye gelen turistlere yardımcı olurum.	233	4.24	0.9838
1. Bölgedeki kültürel miraslar hakkında bilgi sahibiyim.	233	4.236	0.9914
30. Bölgede yapılan sergi, spor, festival vb. gibi kültürel etkinliklere görev alarak turizmi destekliyorum.	233	3.88	1.2468
19. Yerel yönetim kültürel mirasın korunmasında etkilidir.	233	3.695	1.3855
31. Bölgede nitelik kazanmış el sanatlarının tanıtılmasına yardımcı oluyorum	233	3.528	1.336
17. Kültürel mirasların korunmasında yeterli bilgiye sahiptir.	233	3.305	1.2821
18. Kültürel mirasların korunmasında yerel halk ve yerel yönetim iş birliği içindedir.	233	3.215	1.4699
20. Bölgede kültürel mirası korumaya yönelik çalışmalar etkilidir.	233	3.193	1.4298
23. Yerel halka kültürel mirasları koruması ve tanıtması için fırsat verilmektedir.	233	2.815	1.3788
21. Yerel yönetimin kültürel mirasları araştırma ve tespit çalışmaları yeterlidir.	233	2.601	1.2796
15. Kültürel mirasların korunmasından sadece yerel yönetimler sorumludur.	233	2.429	1.443
22. Bölgedeki kültürel mirası tanıtma çalışmaları yeterlidir.	233	2.378	1.3077
14. Kültürel mirasları turizme kazandırmak çevreyi olumsuz etkiler.	233	2.017	1.4884

İfadelerin aritmetik ortalamaları tek tek incelendiğinde, 21 ifadenin ortalamaları $\bar{x}=3.5$ ve üzerinde bulunurken; 8 ifadenin ise ortalamaları $\bar{x}=3.4$ ve altında bulunmuştur. Düşük olan ifadeler tablo 1.6'da yer verilmiştir. Ortalamaları düşük olan ifadeler gruplandığında bilgi, tanıtım, yerel halkın aktif rol alması ve yerel yönetimlerin kültürel miras korunması ve tanıtılmasında iş birliği konularının yeterli düzeyde gerçekleşmediği belirtilmektedir. Özellikle "Kültürel mirasları turizme kazandırmak çevreyi olumsuz etkiler" ifadesine kesinlikle katılmadıklarını çok net bir şekilde

belirtilmiştir. Düşük ortalama çıkan ifadelerde iş birliğinin azlığı, tanıtım eksikliği ve yerel yönetimlerin kültürel miras koruma da etkili olmaması ifade edilmiştir. Bölgede yer alan kültürel miras korumanın ve tanıtmanın ise yeterli olunmadığı düşüncesi katılımcıların genelinin ortak fikridir.

5.2.3. Kültürel Miras Algı ve Tutum Ölçeği Boyutlarına Göre Aritmetik Ortalama Analizleri

Açımlayıcı faktör analizi sonucunda 31 ifade dört boyutta toplanmıştır. Dört boyut sırası ile kültürel miras algısı (tablo 1.7), kültürel miras ve turizm (tablo 1.8), kültürel miras ve yerel yönetim (tablo 1.9) ve kültürel miras tutum (tablo 1.10) adlandırılmış ve bu boyutları ifade eden önermeler gruplandırılmıştır. Tablo 1.9’da yer alan kültürel miras algısı toplam 6 ifadeden oluşmaktadır.

Tablo 1.7. Kültürel Miras Algı Boyutu Aritmetik Ortalama Değerleri

Kültürel Miras Algı	n	Minimum	Maksimum	Aritmetik Ortalama	Standart Sapma
1. Bölgedeki kültürel miraslar hakkında bilgi sahibiyim.	233	1.0	5.0	4.236	.9914
2. Bölgedeki kültürel miras yerel halkın övünç kaynağıdır.	233	1.0	5.0	4.408	.9198
3. Kültürel miraslar gelecek nesiller için önemlidir.	233	1.0	5.0	4.687	.7196
4. Kültürel miraslar yerel halkın kültürel olarak gelişmesine katkıda bulunur.	233	1.0	5.0	4.494	.9337
5. Kültürel miraslar sosyal yaşantıyı etkiler.	233	1.0	5.0	4.408	.8912
6. Kültürel miraslar toplumsal faaliyetlerin gelişmesine katkıda bulunur.	233	1.0	5.0	4.575	.7338

Turgut yerel halkın kültürel miras algısı konusunda vermiş oldukları cevaplar altı ifade içinde ortalamanın çok üstünde aritmetik değerler bulunmuştur. Özellikle “Kültürel miraslar gelecek nesiller için önemlidir” ifadesine $\bar{x}=4.687$ ortalama ile bu ifadenin ne derece önemli olduğu belirlenmiştir. Altı ifadeden elde edilen ortalama verilerine göre, Turgut mahallesi halkının kültürel miras algılarının yüksek ve farkındalıklarının açık

olduğu anlaşılmaktadır. İkinci boyut kültürel miras ve turizm ortalamaları ise tablo 1.8’da verilmektedir.

Tablo 1.8. Kültürel Miras ve Turizm Boyutu Aritmetik Ortalama Değerleri

Kültürel Miras ve Turizm	n	Minimum	Maksimu	Aritmetik Ortalama	Standart Sapma
1. Kültürel miraslar bölge turizmin gelişmesine katkıda bulunur.	23 3	1. 0	5. 0	4.712	.6424
2. Kültürel mirasın korunması bölgedeki işletmelere ekonomik fayda sağlar.	23 3	1. 0	5. 0	4.734	.5552
3. Turistlerin bölgeyi tercih etmelerinde kültürel miras kaynakları en önemli etkindir.	23 3	1. 0	5. 0	4.506	.7994
4. Kültürel miraslar bölgenin turizm tanıtımında çok önemlidir.	23 3	1. 0	5. 0	4.708	.6023
5. Kültürel mirasları turizme kazandırmak turist sayısını artırır.	23 3	1. 0	5. 0	4.665	.6756
6. Kültürel mirasları turizme kazandırmak istihdamı artırır.	23 3	1. 0	5. 0	4.644	.6741
7. Kültürel mirasları turizme kazandırmak tarihi ve kültürel dokuyu korur.	23 3	1. 0	5. 0	4.584	.7730
8.Kültürel mirasların korunmasında yerel halkın önemi büyüktür.	23 3	1. 0	5. 0	4.322	.9801

Kültürel miras ve turizm boyutunda 8 ifade yer almaktadır. Bu boyutta en düşük aritmetik ortalama $\bar{x}=4.322$ ve en yüksek $\bar{x}=4.734$ arasında bulunmuştur. Kültürel miras ve turizm ilişkisinin irdelendiği ifadelerden kültürel mirasın turizmde olumlu etkisi olduğu ve özellikle ekonomik katkısının artacağı, istihdamı etkilediği algılarının yüksek olduğu bulunmuştur. Özellikle kültürel mirasın bölge turizminin gelişmesine katkı bulunduğu konusunda ortak bir fikir birliği bulunmuştur. Üçüncü boyut ise kültürel miras ve yerel yönetim ortalamaları tablo 1.9’de yer almaktadır.

Tablo 1.9. Kültürel Miras ve Yerel Yönetim Boyutu İfadelerin Aritmetik Ortalama Değerleri

Kültürel Miras ve Yerel Yönetim	n	Minimu	Maksim	Aritmetik Ortalama	Standart Sapma
1. Kültürel mirasları turizme kazandırmak çevreyi olumsuz etkiler.	233	1.0	5.0	2.017	1.4884
2. Kültürel mirasların korunmasından sadece yerel yönetimler sorumludur.	233	1.0	5.0	2.429	1.4430
3. Kültürel mirasların korunmasında yeterli bilgiye sahiptir.	233	1.0	5.0	3.305	1.2821
4. Kültürel mirasların korunmasında yerel halk ve yerel yönetim iş birliği içindedir.	233	1.0	5.0	3.215	1.4699
5. Yerel yönetim kültürel mirasın korunmasında etkilidir.	233	1.0	5.0	3.695	1.3855
6. Bölgede kültürel mirası korumaya yönelik çalışmalar etkilidir.	233	1.0	5.0	3.193	1.4298
7. Yerel yönetimin kültürel mirasları araştırma ve tespit çalışmaları yeterlidir.	233	1.0	5.0	2.601	1.2796
8. Bölgedeki kültürel mirası tanıtmaya çalışmaları yeterlidir.	233	1.0	5.0	2.378	1.3077
9. Yerel halka kültürel mirasları koruması ve tanıtması için fırsat verilmektedir.	233	1.0	5.0	2.815	1.3788

Yerel yönetimlerin ve kültürel miras ile ilgili boyutta dokuz ifade yer almıştır. Diğer boyutların içinde en düşük aritmetik ortalamalara sahip ifadeler bu boyutta bulunmuştur. Yerel yönetim ile ilgili boyutta en düşük aritmetik ortalama $\bar{x}=2.017$ ve en yüksek $\bar{x}=3.695$ arasında bulunmuştur. Aynı zamanda bütün ifadelerin içinde de en düşük ortalama bu boyutta gerçekleşmiştir. Yerel yönetimlerin kültürel mirası koruma ve tanıtmaya konusundaki ifadelere ortalamaların düşük çıkması ile yerel halkın yerel yönetimi yeterli bulmadığı bulunmuştur. Özellikle katılımcıların yerel yönetimin kültürel mirasları araştırma ve tespit çalışmaları yeterli olmadığını düşündükleri bulunmuştur. Kültürel mirasın korunmasında sadece yerel yönetimin sorumlu olmadığını ama etkili olması gerektiği bulunmuştur. Turgut bölgesindeki kültürel miras çalışmalarını ise yeterli bulmamaktadırlar. Dördüncü boyut ise kültürel miras algısı olup tablo 1.10’de ortalamaları verilmektedir.

Tablo 1.10. Kültürel Miras Tutum Boyutu Aritmetik Ortalama Değerleri

Kültürel Miras Tutum	n	Minimum	Maksimum	Aritmetik Ortalama	Standart Sapma
1. Kültürel mirasın korunmasında yerel yönetime destek veririm.	233	1.0	5.0	4.279	1.0019
2. Kültürel amaçla yapılan faaliyetlere katılıyorum.	233	1.0	5.0	4.296	1.0055
3. Bölgesel nitelik kazanmış ürünlerin üretimini destekliyorum.	233	1.0	5.0	4.485	1.7718
4. Kültürel mirasları bölge dışında yaşayanlara anlatarak tanıtıma katkı sağlarım.	233	1.0	5.0	4.296	1.0012
5. Bölgenin kültürel miraslarının tanıtım faaliyetlerini destekliyorum.	233	1.0	5.0	4.506	1.7775
6. Bölgeye gelen turistlere yardımcı olurum.	233	1.0	5.0	4.240	1.9838
7. Bölgede yapılan sergi, spor, festival vb. gibi kültürel etkinliklere görev alarak turizmi destekliyorum.	233	1.0	5.0	3.880	1.2468
8. Bölgede nitelik kazanmış el sanatlarının tanıtılmasına yardımcı oluyorum.	233	1.0	5.0	3.528	1.3360

Kültürel mirasın korunması ile ilgili tutum boyutunda sekiz ifade yer almıştır. Bu boyutta kültürel mirasın korunmasına karşın tutumun yüksek düzeyde olduğu aritmetik ortalama ile bulunmuştur. Bu boyutta en düşük aritmetik ortalama $\bar{x}=3.528$ ve en yüksek $\bar{x}=4.506$ arasında bulunmuştur. Kültürel miras korunmasını görev olarak kabul edildiği, turistlere yardımcı olduğu, faaliyetleri desteklediklerini belirtmişlerdir. Kültürel mirasın korunmasında Turgut halkının yüksek farkındalık düzeyi olduğu bulunmuştur.

Araştırmanın birinci sorusunun yanıtını aramak için ölçeğin aritmetik ortalamaları ve standart sapma değerleri analiz edilmiştir. Birinci soru “Yatağan’ın Turgut Mahallesi’nde yaşayan yerel halkın kültürel miras algısının seviyeleri nelerdir?” olarak belirlenmişti. Yapılan analizler ve incelemeler neticesinde Turgut Mahallesi’nde yaşayan yerel halkın Kültürel Miras Algı ve Tutum ölçeğinin genelinde gerek turizm açısından gerekse de kültürel mirasın korunması açısından algılarının yüksek olduğu tespit edilmiştir. İkinci soru “Yatağan’ın Turgut Mahallesi’nde yaşayan yerel halkın kültürel mirasın korunmasına katılım niyeti nedir?” olarak belirlenmiştir. Bu sorunun cevabı ise

katılımcıların niyetlerinin yüksek olduğu hem demografik sorular bölümünde verdikleri cevaplar hem de ölçekte verilen cevaplar ile katılım niyetlerinin yüksek olduğu tespit edilmiştir.

5.2.4. Kültürel Miras Algı ve Tutum Ölçeği Hipotez Testleri; T-Testi ve Tek Yönlü Varyans Analizleri

Araştırmanın sürelerinde kültürel miras algı ve tutum ölçeği boyutlarında cinsiyet ve medeni durum farklılıklarını tespit edebilmek için sekiz hipotez oluşturulmuştur. T-testi ile “bağımsız değişken değerlerinin bağımlı değişkene göre değişimini” belirlemek amacı ile kullanılmaktadır (Karasar, 2007). Ayrıca bağımlı değişken sayısının en fazla iki olması gerektiğinden dört boyutta cinsiyet ve medeni durumların farklarını bulmak için t-testi analizi kullanılmıştır. Tablo 1.11’de Kültürel Miras Algı ve Tutum Ölçeğinin Dört boyutunda Cinsiyet ve medeni durum için T-testi analiz bulguları yer almaktadır.

Tablo 1.11. Kültürel Miras Algı ve Tutum Ölçeğinin Dört boyutunda Cinsiyet ve Medeni Durum İçin T-testi Analiz Bulguları

	Cinsiyet	n	Mean	Std. Deviation	t	p
Kültürel Miras Algı Boyutu	Erkek	41	4.4243	.68414	-1,252	,683
	Kadın	2	4.5344	.61002		
Kültürel Miras Turizm Boyutu	Erkek	41	4.5842	.59771	-860	,228
	Kadın	2	4.6481	.47929		
Kültürel Miras Yerel Yönetim Boyutu	Erkek	41	2.8960	.95255	-1,587	,860
	Kadın	2	3.0978	.94415		
Kültürel Miras Tutum Boyutu	Erkek	41	4.2447	.58837	1,523	,002
	Kadın	2	4.1033	.82825		
	Medeni Durum	n	Mean	Std. Deviation	t	p
Kültürel Miras Algı Boyutu	Evli	74	4.4923	.67500	,979	,892
	Bekar	9	4.3955	.59925		
Kültürel Miras Turizm Boyutu	Evli	74	4.6451	.54008	1,695	,141
	Bekar	9	4.5042	.58445		
Kültürel Miras Yerel Yönetim Boyutu	Evli	74	3.0441	.92439	1,893	,401
	Bekar	9	2.7740	1.01179		
Kültürel Miras Tutum Boyutu	Evli	74	4.2227	.66387	1,279	,133
	Bekar	9	4.0890	.77649		

*p<0,05 düzeyinde anlamlı farklılık

Araştırmanın ilk dört hipotezi kültürel miras algı ve tutum ölçeğinin boyutları ile cinsiyet arasında farklılık olup olmadığını tespit etmeye yöneliktir. T-testi sonucunda kültürel miras algı, turizm, yerel yönetim boyutlarında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmamıştır. Erkek katılımcıların ($\bar{x}=4,24$) ve kadın ($\bar{x}=4,10$) katılımcıların cevapları arasında kültürel miras tutum boyutunda anlamlı bir farklılık ($t=1,523$, $p=0,02$) tespit edilmiştir. Hipotezlerden H1, H2, H3 rettedilmiştir ve “Yerel halkın kültürel miras tutum boyutunda katılımcıların cinsiyetleri arasında anlamlı bir farklılık vardır” H4 hipotezi kabul edilmiştir. Araştırmanın ikinci dört hipotezi kültürel miras algı ve tutum ölçeğinin boyutları ile medeni durumları arasında farklılık olup

olmadığını tespit etmeye yöneliktir. T-testi sonucunda kültürel miras algı ve tutum boyutlarının hiçbirinde istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık tespit edilmemiştir ve H5, H6, H7, H8 rettedilmiştir.

Araştırmanın yaş, eğitim ve yaşama sürelerinde kültürel miras algı ve tutum ölçeği boyutlarında farklılıklarını tespit edebilmek için on iki hipotez oluşturulmuştur. Hipotezleri test etmek için parametrik analizlerden SPSS ile t-testi ve tek yönlü varyans (ANOVA) testleri kullanılmıştır. Bu testlerde ikiden fazla değişken ile inceleme yapılabilmektedir (Karasar, 2007). Tablo 1.12’te Kültürel Miras Algı ve Tutum Ölçeğinin Dört boyutunda yaş, eğitim ve bölgede yaşam süreleri için tek yönlü varyans analiz bulguları yer almaktadır.

Tablo 1.12. Kültürel Miras Algı ve Tutum Ölçeğinin Dört Boyutunda Yaş, Eğitim, Bölgede Yaşam Süreleri İçin Tek Yönlü Varyans Analiz Bulguları

	YAŞ	n	Mean	Std. Deviation		
Kültürel Miras Algı Boyutu	15-19	6	4.0104	.63090	2.180	,072
	20-29	2	4.5606	.52338		
	30-39	5	4.5030	.73387		
	40-59	4	4.4962	.57115		
	60 ve üstü	6	4.4896	.66130		
		6				
Kültürel Miras Turizm Boyutu	15-19	6	4.0391	.73132	.877	,001
	20-29	2	4.6534	.41175		
	30-39	5	4.6477	.62873		
	40-59	4	4.6364	.42008		
	60 ve üstü	6	4.6602	.51321		
		6				
Kültürel Miras Yerel Yönetim Boyutu	15-19	6	2.5625	1.16567	.918	,108
	20-29	2	3.3182	1.11259		
	30-39	5	2.8394	.83084		
	40-59	4	3.0795	1.01315		
	60 ve üstü	6	2.9965	.89311		
		6				
Kültürel Miras Tutum Boyutu	15-19	6	3.6641	.79807	.028	,018
	20-29	2	4.3011	.62161		
	30-39	5	4.3205	.62350		
	40-59	4	4.1818	.68542		
	60 ve üstü	6	4.1784	.70705		
		6				

*p<0,05 düzeyinde anlamlı farklılık

Tablo 1.12. Kültürel Miras Algı ve Tutum Ölçeğinin Dört Boyutunda Yaş, Eğitim, Bölgede Yaşam Süreleri İçin Tek Yönlü Varyans Analiz Bulguları (DEVAMI)

	EĞİTİM	n	Mean	Std. Deviation		
Kültürel Miras Algı Boyutu	İlköğretim	1	4.3252	.81731	,033	,030
	Lise	01	4.3993	.68153		
	Üniversite	3	4.5803	.52599		
	Yüksek Lisans		4.8958	.23465		
	İlköğretim	1	4.3252	.81731		
Kültürel Miras Turizm Boyutu	İlköğretim	1	4.5396	.53869	,173	,092
	Lise	01	4.5470	.67125		
	Üniversite	3	4.6883	.39013		
	Yüksek Lisans		4.9375	.06682		
	İlköğretim	1	4.5396	.53869		
Kültürel Miras Yerel Yönetim Boyutu	İlköğretim	1	3.1585	.90596	,832	,477
	Lise	01	2.9868	.93740		
	Üniversite	3	2.8896	.96668		
	Yüksek Lisans		2.7917	1.24324		
	İlköğretim	1	3.1585	.90596		
Kültürel Miras Tutum Boyutu	İlköğretim	1	4.0549	.89924	,452	,017
	Lise	01	4.0817	.70919		
	Üniversite	3	4.3630	.52040		
	Yüksek Lisans		4.4219	.57452		
	İlköğretim	1	4.0549	.89924		

*p<0,05 düzeyinde anlamlı farklılık

Tablo 1.12. Kültürel Miras Algı ve Tutum Ölçeğinin Dört Boyutunda Yaş, Eğitim, Bölgede Yaşam Süreleri İçin Tek Yönlü Varyans Analiz Bulguları (DEVAMI)

	BÖLGEDE YAŞAM SÜRESİ	n	Mean	Std. Deviation		
Kültürel Miras Algı Boyutu	1 yıl ve altı		4.7333	.38370	.509	.801
	2-5 yıl	2	4.2778	.80508		
	6-10 yıl		4.4286	.52579		
	16-20 yıl	4	4.3873	.65741		
	21-25 yıl	2	4.4621	.51929		
	26-30	8	4.4167	.73072		
	31 yıl ve üzeri	25	4.5120	.66605		
Kültürel Miras Turizm Boyutu	1 yıl ve altı		4.9750	.05590	.076	.057
	2-5 yıl	2	4.6354	.28434		
	6-10 yıl		4.5893	.54350		
	16-20 yıl	4	4.3640	.64503		
	21-25 yıl	2	4.6591	.52068		
	26-30	8	4.4955	.69679		
	31 yıl ve üzeri	25	4.6770	.50978		
Kültürel Miras Yerel Yönetim Boyutu	1 yıl ve altı		3.1333	1.30916	.871	.517
	2-5 yıl	2	2.9444	1.11086		
	6-10 yıl		3.5476	1.28997		
	16-20 yıl	4	2.7892	.94931		
	21-25 yıl	2	2.8712	.91711		
	26-30	8	2.8512	.83560		
	31 yıl ve üzeri	25	3.0373	.93753		
Kültürel Miras Tutum Boyutu	1 yıl ve altı		4.6250	.53033	2,969	.008
	2-5 yıl	2	3.9479	.76400		
	6-10 yıl		4.2679	.51755		
	16-20 yıl	4	3.8235	.72308		
	21-25 yıl	2	4.2670	.74232		
	26-30	8	4.0848	.84372		
	31 yıl ve üzeri	25	4.2990	.61317		

*p<0,05 düzeyinde anlamlı farklılık

Araştırmanın yaş değişkeni ile ilgili kurulan hipotezlerin testi tek yönlü varyans analizi ile gerçekleştirilmiştir. H9 ve H11 hipotezleri istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır. Fakat H10 ve H12 hipotezleri istatistiksel olarak anlamlı farklılık olduğu çıkmıştır. Katılımcıların yaşlarında ve verdikleri cevaplar arasında kültürel miras turizm ($t=4,877$, $p=0,01$) ve kültürel miras tutum ($t=3,028$, $p=0,018$) boyutlarında anlamlı bir farklılık tespit edilmiştir. Hipotezlerden “Yerel halkın kültürel miras turizm boyutunda katılımcıların yaşları arasında anlamlı bir farklılık vardır” H10 ve “Yerel halkın kültürel miras tutum boyutunda katılımcıların yaşları arasında anlamlı bir farklılık vardır” H12 hipotezleri kabul edilmiştir.

Araştırmanın eğitim değişkeni ile ilgili kurulan hipotezlerin testi tek yönlü varyans analizi ile gerçekleştirilmiştir. H14 ve H15 hipotezleri istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır. Fakat H13 ve H16 hipotezleri istatistiksel olarak anlamlı farklılık olduğu çıkmıştır. Katılımcıların eğitim durumlarına göre verdikleri cevaplar arasında kültürel miras algı ($t=3,033$, $p=0,030$) ve kültürel miras tutum ($t=3,452$, $p=0,017$) boyutlarında anlamlı bir farklılık tespit edilmiştir. Hipotezlerden “Yerel halkın kültürel miras algı boyutunda katılımcıların eğitim durumları arasında anlamlı bir farklılık vardır” H13 ve “Yerel halkın kültürel miras tutum boyutunda katılımcıların eğitim durumları arasında anlamlı bir farklılık vardır” H16 hipotezleri kabul edilmiştir.

Araştırmanın bölgede yaşam süreleri değişkeni ile ilgili kurulan hipotezlerin testi tek yönlü varyans analizi ile gerçekleştirilmiştir. H17, H18, H19 hipotezleri istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır. Fakat H20 hipotezi istatistiksel olarak anlamlı farklılık olduğu çıkmıştır. Katılımcıların yaşam sürelerine göre verdikleri cevaplar arasında kültürel miras tutum ($t=2,969$, $p=0,008$) boyutunda anlamlı bir farklılık tespit edilmiştir. Hipotezlerden “Yerel halkın kültürel miras algı boyutunda katılımcıların eğitim durumları arasında anlamlı bir farklılık vardır” H13 ve “Yerel halkın kültürel miras tutum boyutunda katılımcıların bölgede yaşama süreleri arasında anlamlı bir farklılık vardır” H20 hipotezi kabul edilmiştir. Tablo 1.13’te bütün hipotezlerin ret ve kabul durumları özetlenerek verilmiştir.

Tablo 1.13. Kültürel Miras Algı ve Tutum Araştırma Hipotezleri Analiz Bulguları

HİPOTEZLER	KABUL/RET	Uysal, 2018
H ₁ : Yerel halkın kültürel miras algı boyutunda katılımcıların cinsiyetleri arasında anlamlı bir farklılık vardır.	RET	RET
H ₂ : Yerel halkın kültürel miras turizm boyutunda katılımcıların cinsiyetleri arasında anlamlı bir farklılık vardır.	RET	RET
H ₃ : Yerel halkın kültürel miras yerel yönetim boyutunda katılımcıların cinsiyetleri arasında anlamlı bir farklılık vardır.	RET	KABUL
H ₄ : Yerel halkın kültürel miras tutum boyutunda katılımcıların cinsiyetleri arasında anlamlı bir farklılık vardır.	KABUL	RET
H ₅ : Yerel halkın kültürel miras algı boyutunda katılımcıların medeni durumları arasında anlamlı bir farklılık vardır.	RET	Bakılmamış
H ₆ : Yerel halkın kültürel miras turizm boyutunda katılımcıların medeni durumları arasında anlamlı bir farklılık vardır.	RET	Bakılmamış
H ₇ : Yerel halkın kültürel miras yerel yönetim boyutunda katılımcıların medeni durumları arasında anlamlı bir farklılık vardır.	RET	Bakılmamış
H ₈ : Yerel halkın kültürel miras tutum boyutunda katılımcıların medeni durumları arasında anlamlı bir farklılık vardır.	RET	Bakılmamış
H ₉ : Yerel halkın kültürel miras algı boyutunda katılımcıların yaşları arasında anlamlı bir farklılık vardır.	RET	RET
H ₁₀ : Yerel halkın kültürel miras turizm boyutunda katılımcıların yaşları arasında anlamlı bir farklılık vardır.	KABUL	RET
H ₁₁ : Yerel halkın kültürel miras yerel yönetim boyutunda katılımcıların yaşları arasında anlamlı bir farklılık vardır.	RET	RET
H ₁₂ : Yerel halkın kültürel miras tutum boyutunda katılımcıların yaşları arasında anlamlı bir farklılık vardır.	KABUL	KABUL
H ₁₃ : Yerel halkın kültürel miras algı boyutunda katılımcıların eğitim durumları arasında anlamlı bir farklılık vardır.	KABUL	RET
H ₁₄ : Yerel halkın kültürel miras turizm boyutunda katılımcıların eğitim durumları arasında anlamlı bir farklılık vardır.	RET	KABUL
H ₁₅ : Yerel halkın kültürel miras yerel yönetim boyutunda katılımcıların eğitim durumları arasında anlamlı bir farklılık vardır.	RET	RET
H ₁₆ : Yerel halkın kültürel miras tutum boyutunda katılımcıların eğitim durumları arasında anlamlı bir farklılık vardır.	KABUL	KABUL
H ₁₇ : Yerel halkın kültürel miras algı boyutunda katılımcıların bölgede yaşama süreleri arasında anlamlı bir farklılık vardır.	RET	Bakılmamış
H ₁₈ : Yerel halkın kültürel miras turizm boyutunda katılımcıların bölgede yaşama süreleri arasında anlamlı bir farklılık vardır.	RET	Bakılmamış
H ₁₉ : Yerel halkın kültürel miras yerel yönetim boyutunda katılımcıların bölgede yaşama süreleri arasında anlamlı bir farklılık vardır.	RET	Bakılmamış
H ₂₀ : Yerel halkın kültürel miras tutum boyutunda katılımcıların bölgede yaşama süreleri arasında anlamlı bir farklılık vardır.	KABUL	Bakılmamış

Araştırmanın son sorusuna yanıt aranmak için oluşturulan 20 hipotezin analizleri için SPSS ile t-testi ve tek yönlü varyans analizleri gerçekleştirilmiştir. Analizler sonucunda tablo 1.13'te yer aldığı gibi 14 hipotez rettedilmiş ve 6 hipotez kabul edilmiştir. Araştırma sonuçları Uysal (2018) yapmış olduğu çalışmanın bulguları ile hem benzerlik hem de farklılık göstermektedir. Uysal (2018) tarafından medeni durum ve bölgede yaşam süreleri değişkenleri incelenmemiştir. Bu çalışmada incelenmiş ve medeni durum ile ilgili hiçbir boyutta bir farklılık tespit edilmemiştir. Ama diğer taraftan yerel halkın kültürel miras tutum boyutunda katılımcıların bölgede yaşama süreleri arasında anlamlı bir farklılık tespit edilmiştir. Eğitim ve yaş değişkeninde kültürel miras tutum boyutunda hem bu çalışmada hem de Uysal (2018) çalışmasında farklılık tespit edilmiştir. Kültürel miras algı boyutunda eğitim durumlarına göre farklılık tespit edilmiştir. Kültürel miras turizm boyutunda yaşlar arasında farklılık tespit edilmiştir. Kültürel miras tutum boyutunda cinsiyet değişkenine göre farklılık bulunmuştur.

5.2.5. Kültürel Miras Algı ve Tutum Anketi Yerel Halkın Görüş ve Önerileri

Bu araştırmada Muğla il sınırlarında Yatağan'ın Turgut Mahallesi'nde yaşayan yerel halkın kültürel miras bilgisi, kültürel mirasın korunması ve turizm amaçlı kullanılmasında algı ve tutumlarının belirlenmesi amaçlanmıştır. Araştırma verilerini elde etmek için hazırlanan anket formunun sonunda yerel halkın kültürel mirasın korunması ve turizm amaçlı kullanılmasında görüşlerini öğrenebilmek için bölüm ayrılmıştır. Yerel halktan 233 kişi anket formunun sonunda yer alan bölüme konuyla ilgili olarak görüşlerini belirtmek isteyenler bu bölümü doldurmuşlardır. Yerel halkın görüşleri incelenmiş olup, özet şeklinde aşağıda paylaşılmıştır. Yerel halk Turgut Mahallesi'nde yer alan kültürel miras unsurlarının korunması ve doğal güzelliklerine sahip çıkılması yönünde görüşlerini farklı şekillerde belirtmişlerdir.

Turgut Mahallesi'nin etrafının zeytin ağaçlarıyla çevrili olması bölgeye ayrı bir güzellik katmakta olduğu düşünülmektedir. Doğayla iç içe yaşam alanının olması ve aynı zamanda kültürel değerlere sahip olmaları yerel halk için

çok önemli olduğu belirtilmiştir. Turgut Mahallesi'nde yer alan Lagina Hekate Kutsal Alanı, Osman Hamdi Bey Evi ve İlyas Bey Camii bölgenin sahip olduğu kültürel miras unsurları arasında sayılmakta ve yerel halk için önemli değerler olduğu belirtilmiştir. Ancak yerel halk kültürel miras unsurlarına ev sahipliği yapmasına rağmen Turgut Mahallesi'ne turist gelmediğinden duydukları rahatsızlığı ifade etmiştir. Eskiden Lagina Hekate Kutsal Alanı'na turlar düzenlendiği şimdi ise turların artık gelmediği belirtilmiştir. Lagina Hekate Kutsal Alanı'na turlar düzenlendiği zaman Osman Hamdi Bey Evi'ni de ziyaret etmek için turistlerin gelmiştir. Günümüzde turların sadece Stratonikeia Antik Kenti'ne geldiğini ve turlarda sadece antik kentin gezildiğinden duydukları rahatsızlıkları dile getirmişlerdir. Lagina Hekate Kutsal Alanı ve Stratonikeia Antik Kenti arasında kutsal bir yol olduğunu ve bu nedenle her iki tarafında önemli değerler olduğu için turistlere gezdirilmesi gerektiğini düşünmektedirler.

Lagina Hekate Kutsal Alanı'nda eskiden anahtar taşıma törenleri ve festivaller yapıldığını ve bu sayede Turgut Mahallesi'ne farklı yerlerden turistler geldiğini ifade etmektedirler. Eskisi gibi törenlerin yeniden başlamasını ve turistlerin yeniden bölgeyi ziyaret edilmesi arzusu içinde olduklarını belirtmişlerdir. Yerel yönetimin Lagina Hekate Kutsal Alanı'nın tanıtılması ve pazarlanmasına yönelik çalışmalarda bulunmadığı konusunda eleştirilerine yer vermişlerdir. Yerel yönetim tarafından tanıtım ve pazarlama çalışmalarının etkili bir şekilde yapılması doğrultusunda yeniden Turgut Mahallesi'ne turistlerin geleceğine inandıkları görüşüne hakimdirler. Bu nedenle yerel yönetim Lagina Hekate Kutsal Alanı'nın tanıtılmasına yönelik çalışmalar başlatması durumunda kendilerinin destek vereceklerini belirtmektedirler. Turistlerin bölgeyi yeniden ziyaret etmeleri sonucunda kadınların kanaviçe, dantel ve iğne oyası gibi el sanatları ile tarhana, nar suyu ve otlu börek gibi çeşitli yöresel yemekler yaparak kendilerine sunmak istedikleri konusunda istekli olduklarını belirtmektedirler. Turgut Mahallesi'nde bulunan kültürel miras unsurlarının tanıtım ve pazarlama çalışmalarının yapılması sonucunda bölgeye turist gelmesi durumunda dışarıya göçün de azalacağına inanmaktadırlar. Yerel halktan edinilen bilgileri

özetlemek gerekir ise, Turgut Mahallesi'nde yaşayan yerel halk sahip oldukları doğal, kültürel ve tarihi güzellikleri korumak ve gelecek kuşaklara aktarmak istemektedir.

ALTINCI BÖLÜM

SONUÇLAR

Bu bölümde ilk önce bulgular neticesinde sonuçlar açıklanmıştır. Sonuçlar, kültürel mirasın korunması ve turizm amaçlı kullanılmasında yerel halkın tutum ve algılarını inceleyen önceden yapılmış çalışmalarla karşılaştırılmıştır. Son olarak, araştırma önerilerine yer verilmiştir.

6.1. SONUÇLAR

Yerel halkın kültürel mirasın korunması ve turizm amaçlı kullanılmasında algı ve tutumlarının belirlenmesine yönelik araştırmalar turizm literatüründe en çok rastlanılan araştırma konularından birisidir. Yerel halkın kültürel miras bilgisi, kültürel mirası koruması ve turizm amaçlı kullanılmasına yönelik düşüncelerini tespit etmek son derece önemlidir. Bölgede kültürel mirasın korunması ve turizm amaçlı kullanılmasına yönelik gerçekleştirilmesi planlanan çalışmalar için yerel halkın sürece dahil edilmesi gerekmektedir. Bu çerçevede Muğla ilinin Yatağan ilçesine bağlı Turgut Mahallesi'nde yaşayan yerel halkın kültürel miras bilgisi, kültürel mirasın korunması ve turizm amaçlı kullanılmasında algı ve tutumlarının belirlenmesini amaçlayan çalışmanın, sektörel ve akademik katkılar sağlayacağı düşünülmektedir.

Literatürü incelediğimizde yerel halkın kültürel mirası koruma ve turizm amaçlı kullanılmasında benzerlikler elde eden araştırmaya rastlanılmıştır (Okuyucu ve Somuncu, 2012; Özaltın Türker ve Türker, 2014; Şanlıoğlu ve Erdem, 2017; Taşkiran, 2018; Pekerşen vd. 2019; Yücel ve Birdir, 2022). Turgut Mahallesi'nde yerel halka uygulanan anketler sonucunda elde edilen veriler neticesinde Uysal (2018) tarafından gerçekleştirilen araştırma sonuçlarıyla benzerlikler ve farklılıklar tespit edilmiştir. Elde edilen araştırma sonuçları neticesinde Uysal (2018) tarafından yapılan araştırma sonuçlarıyla ortak olarak kabul edilen iki ifade ve ortak olarak rettedilen beş ifade

bulunmaktadır. Turgut Mahallesi'nde gerçekleştirilen araştırma neticesinde kabul edilip, Uysal (2018) tarafından ret edilen üç ifade bulunmaktadır.

Araştırma verileri neticesinde Turgut Mahallesi'nde yaşayan yerel halkın kültürel mirasın korunması ve turizm amaçlı kullanılmasında olumlu tutum sergilemektedir. Bölgede yaşayan yerel halk Turgut Mahallesi'nde turistleri ağırlamak için kültürel mirasa sahip çıkılması gerektiğini ifade etmektedir. Turgut Mahallesi'nde yaşayan yerel halkın Lagina Hekate Kutsal Alanı, Osman Hamdi Bey Konağı ve İlyas Bey Camii'nin korunması ve turizm amaçlı kullanılmasında destek olmak istediği tespit edilmiştir. Ancak Turgut Mahallesi'nde yaşayan yerel halkın araştırma verileri neticesinde bölgede bulunan kültürel miraslar hakkında detaylı bilgi sahibi olmadığı anlaşılmaktadır. Bu sebeple Turgut Mahallesi'nde yer alan kültürel mirasın korunması ve turizm amaçlı kullanılmasında yerel halkın tutum ve algılarının tespit edilmesi bölgede yapılacak çalışmalar için akademik ve sektörel olarak öncü olmaktadır.

Muğla ilinin Yatağan ilçesine bağlı Turgut Mahallesi'nde bulunan kültürel miras unsurlarının tespit edilmesi ve turizm sektörüne kazandırılması son derece önemlidir. Bu nedenle bölgede mevcut kültürel miras unsurlarının turizm amaçlı kullanılması için çalışmaların planlı bir şekilde yapılması gerekmektedir. Kültürel miras unsurlarının tespit edilmesi ve bölgede turizm hareketliliğinin başlaması için çalışmalar kısa, orta ve uzun vadeli olarak üç gruba ayrılarak yapılması uygun olabilir. Böylece bölgede bulunan kültürel miras unsurlarının turizm amaçlı kullanılmasında farklı zamanlarda alınan sonuçlar daha net ortaya koyulabilir. Bu sayede turizm çalışmalarının daha iyi sonuç elde etmesine olanak sağlama imkânı sunulabilir.

Bölgede bulunan kültürel miras unsurlarının korunması ve turizm amaçlı kullanılmasında en önemli paydaşlardan birisi yerel halk olarak bilinmektedir. Yerel halkın kültürel mirasların korunması ve turizm amaçlı kullanılmasında istekli olması son derece önemli olduğu için yapılması ön görülen turizm planlamalarının içerisinde dahil edilmesi gerekmektedir. Araştırma verileri neticesinde bölgede yaşayan yerel halk turizm sektörünün

gelişimine destek vermektedir. Yerel halk bölgeye yerli ve yabancı turistlerin ziyaret etmelerini istemektedirler. Bölgede yaşayan yerel halkın sahip olduğu el sanatları ve yöresel yemekler turistlere sunulabilir. Bölgede bulunan zeytin ağaçlarından faydalanılarak zeytinyağı, doğal sabunlar ve kremler üretilip satılabilir.

Turgut Mahallesi'nde kültürel mirasların korunması ve turizm amaçlı kullanılmasında en önemli paydaşlardan birisi ise yerel yönetimdir. Yerel yönetim ve yerel halk ilişkisi kültürel mirasın korunması ve turizm amaçlı kullanılmasında son derece önemlidir. Yerel yönetim kültürel mirasların korunması için yerel halka destek vermesi son derece önemlidir. Yerel yönetim bölgede yaşayan yerel halk için çeşitli kurslar düzenleyebilir. Bu sayede yerel halkın bilinçlenmesi daha kolay olabilir. Turgut Mahallesi'nin geçmişi hakkında tarihi, kültürel ve ekonomik etkilerinden yerel halkın nasıl etkilendiğinden bahsedilebilir. Yerel halka çeşitli kurslar düzenleyerek bilinçlendirilmesi kültürlerine sahip çıkma ve koruma açısından faydalı olacağı düşünülmektedir. Bu sebeple bölgede yaşayan genç nüfusun azalmasından dolayı ikamet edenler ve göç etmek zorunda kalanlar bir araya getirmek için online eğitimler düzenlenebilir.

Turgut Mahallesi'nde yer alan kültürel miras unsurlarının tanıtılması ve turizm amaçlı kullanılması için tanıtım ve pazarlama çalışmaları son derece önemlidir. Bölgenin tanıtılması için ulusal ve uluslararası alanda yapılan fuarlara katılım sağlanması sayesinde tanıtım çalışmalarına destek olunabilir. Online platformlarda ve televizyonlarda kültürel miras unsurlarıyla ilgili olarak tanıtım filmleri ve belgeseller yayımlanabilir. Turgut Mahallesi'ni ziyaret eden yerli ve yabancı turistler için farklı dillerde hazırlanmış tanıtım broşürleri hazırlanabilir. Instagram, Twitter ve Facebook gibi sosyal medya platformları ve resmi internet sitelerinde kültürel miras unsurlarının değerinin görsellerle birlikte açıklanması sağlanabilir.

Bölgede bulunan alt yapı olanaklarının geliştirilmesi Turgut Mahallesi'nde yaşayan yerel halk ve turistlerin sayısında artışa sebep olmak için önemli görülmektedir. Turgut Mahallesi'nin sahip olduğu Lagina Hekate

Kutsal Alanı'na girişin düzenlemesi, ulaşımın arttırılması ve mahalle içerisinde yolların yapılması gibi farklı alt yapı çalışmalarının yapılması gerekebilir. Bölgeye ziyaret eden turistlerin kolay bir şekilde kültürel miras unsurlarına ulaşması önemli olarak düşünülmektedir. Bu nedenle bölgede yer alan alt yapı çalışmalarının geliştirilmesi önerilebilir.

Turgut Mahallesi'nde bulunan kültürel miras unsurlarını ziyaret eden turistler için bölgede konaklama işletmeleri, yiyecek-içecek işletmeleri ve eğlence işletmeleri bulunmadığı gözlemlenmiştir. Turgut Mahallesi'ni ziyaret eden turistler için konaklamalarına imkân sağlanması turistleri uzun süreli olarak bölgede kalmasını sağlamak için gerekli olduğu düşünülmektedir. Bölgenin sahip olduğu doğal güzellikleri ön plana çıkaracak şekilde butik oteller açılabilir. Yerel halk kullanmadığı evlerini turistlere günlük ya da haftalık olarak kiralayabilir. Turistlerin Turgut Mahallesi içerisinde yeme içme gibi ihtiyaçlarını karşılayabilmesi için yöresel yemekler sunan cafe ve restoranlar hizmete sunulabilir. Bölgeyi ziyaret eden turistlerin hediyelik eşya almaları için el sanatları, doğal ürünler, hediyelik eşyalar satılabileceği küçük işletmeler açılabilir. Bu sayede turistler mahalle sınırları içerisinde konaklama, yeme-içme ve alışveriş ihtiyaçlarını karşılamaları için imkân sunulabilir.

Yerel halk Turgut Mahallesi'nde eskiden çeşitli anahtar taşıma törenleri, şenlikler ve konserler düzenlediğini belirtmiştir. Bölgede eskisi gibi turist çekmek için geleneksel Tanrıça Hekate şenlikleri, anahtar taşıma törenleri ve konserler organize edilebilir. Lagina Hekate Kutsal Alanı'nın Pagan dinine ait öneminden dolayı belirli zamanlarda Pagan dinine mensup turistler tarafından ziyaret edilmektedir. Bu günlere özel olarak Lagina Hekate Kutsal Alanı'nda günün önemine uygun olarak çeşitli etkinlikler düzenlenebilir ve bölgeye turist gelmesi sağlanabilir. Düzenlenen organizasyonlar sayesinde aynı zamanda bölgenin tanıtım ve pazarlama çalışmalarına destek olunabilir.

Turgut Mahallesi'nde yer alan kültürel miras unsurlarının korunması ve turizm amaçlı kullanılması için farklı konularda yer alan öneriler birbirleriyle ilişki içerisinde. Öncelikle kültürel mirasın korunması ve turizm amaçlı kullanılması için bölgede yerel yönetim ve yerel halkın uyum içinde hareket

etmesi son derece önemlidir. Bölgenin tanıtım ve pazarlama çalışmaları, yerel halkın misafirperverliği, alt yapı olanaklarının iyileştirilmesi, bölgede yer alan işletmeler ve festivallerin yapılması sayesinde turizmin bölgede aktif rol oynamasına etki edeceği düşünülmektedir. Turgut Mahallesi'nde turistlerin yeniden ziyaret etmeye başlaması durumunda bölgenin ekonomik, sosyo-kültürel, toplumsal ve çevresel olarak gelişeceği düşünülmektedir. Bu nedenle bölgenin sahip olduğu doğal güzellikler ve kültürel değerlerinin korunması ve gelecek kuşaklara aktarılması son derece önemli olarak görülmektedir.

KAYNAKÇA

- Abacılar, P. (2008). *Doğal ve Kentsel Sit Alanlarında Kültür Turizmi ve Yönetimi Boğaziçi Arnavutköy Örneği* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). İstanbul Teknik Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Ahunbay, Z. (2010). Arkeolojik Alanlarda Koruma Sorunları Kuramsal ve Yasal Açılardan Değerlendirme. *Tüba-Ked Türkiye Bilimler Akademisi Kültür Envanteri Dergisi*, (8), 103-118.
- Altun, Ö. ve Altun, S. (2016). Lagina Hekate Kutsal Alanından Üç Heykel Parçası. *Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 13(1), 183-198.
- Aktan, C.C. ve Tutar, H. (2007). Bir Sosyal Sabit Sermaye Olarak Kültür. *Pazarlama ve İletişim Kültürü Dergisi*, 6(20), 1-11.
- Akkaş E. ve Güngör Ş. (2022). Korkmaz Vadisi'nin Kültür Turizmi Açısından Değerlendirilmesi. *Kültürel Miras Araştırmaları Dergisi*, 3(2), 56-64.
- Akkuş, Ç. ve Akkuş, G. (2020). Yerel Halkın Kültürel Mirası Korumaya Katılma Tutumu ve Turizmi Destekleme Davranışının Demografik Özelliklerine Göre İncelenmesi. *Turkish Studies-Social*, 15(3), 887-904.
- Aşılıoğlu, F. ve Memlük, Y. (2010). Frig Vadisi Kültür Mirası Alanlarının Belirlenmesi ve Değerlendirilmesi. *Ankara Üniversitesi Çevre Bilimleri Dergisi*, 2(2), 185-186.
- Aklanoğlu, F. (2010). Geleneksel Yerleşmelerde Kültür Turizmi: Beypazarı Örneği. *Kastamonu Üniversitesi Orman Fakültesi Dergisi*, 10(2), 125-136.
- Akova, O. (2006). Yerel Halkın Turizmin Etkilerini Algılamalarına ve Tutumlarına Yönelik Bir Araştırma. *Akademik İncelemeler Dergisi*, 2, 1-34.
- Akyürek, S., Özdemir, Ö. ve Çeken, H. (2018). Gümüşhane İlinin Kırsal Turizm Potansiyeli ve Yerel Halkın Kırsal Turizm Hakkındaki Görüşleri (Zigana Köyü Örneği). *Uluslararası Kırsal Turizm ve Kalkınma Dergisi*, 2(2), 10-19.
- Alay, O. (2019). Kültürel Bellek Bağlamında Geleneksel" Gej" Dokuma Sanatı ve" Harkuşta" Halk Dansı. *Journal Of International Social Research*, 12(64), 413-420.
- Alaeddinoğlu, F. (2008). Sivas Kentinde Halkın Turiste ve Turizme Bakışı. *Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi*, 5(2), 1-23.
- Alagöz, G., Çalık, İ. ve Güneş, E. (2018). Kültürel Miras Turizmi Açısından Erzincan Bakır İşleme Sanatının Mevcut Durumu ve Sürdürülebilirliği. *Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, (55), 174-191.
- Armağan, D. (2022). *Kültürel Mirasın Korunması Bağlamında Türkiye ve İtalya'daki Kolluğun Görev ve Yetkileri* (Yayınlanmış yüksek lisans tezi). Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Edirne.

- Ay, E. (2019). Halk Dansları Eğitimcilerinin Halk Danslarını Turizm Açısından Değerlendirmelerine İlişkin Nitel Bir Çalışma. *Uluslararası Folklor Akademik Dergisi*, 2(1), 103-120.
- Ayaz, N., Apak, Ö.C. ve Sünbül, K. (2018). Kültürel Miras Alanları Üzerine Bir Meta Analizi: Safranbolu İlçesi Örneği, *Türk Turizm Araştırmaları Dergisi*, 2(1), 1-14.
- Arslan Ayazlar, R. ve Ayazlar, G. (2016). Yerel Halkın Turizmin Etkilerine Yönelik Tutumunda Aidiet Duygusu ve Yaşam Tatmininin Rolü. *Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 20(4), 1451-1470.
- Ayazlar, G. (2016). Yerel Halkın Turizmin Etkilerine Yönelik Tutumlarını Anlamak: Yerel Halkın Bölge İmajı ve Turizme Desteği. *Journal Of International Social Research*, 9(43), 2538-2547.
- Ayazlar, R. (2017). Kırsal Turizmde Yerel Halkın Tutumu. *Gaziantep University Journal of Social Sciences*, 16(1), 53-69.
- Bandoğlu, Z. (2015). Türkiye’de Kültür Turizmi Potansiyeli Üzerine Bir Değerlendirme. *Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 5(2), 155-168.
- Bayat, G. (2010). *Turizmin Yerel Halk Tarafından Algılanması: Iğdır Halkı Üzerine Bir Araştırma* (Yayınlanmış yüksek lisans tezi). Kafkas Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kars.
- Baykan N.O. ve Söğüt B. (2008). Kültür ve Özel İlgi Turizmi Bağlamında Türkiye’deki Eski ve Çağcıl Su Yapıları. *IV. Lisansüstü Turizm Öğrencileri Araştırma Kongresi*. 23-27 Nisan 2008, Antalya – Belek, Bildiri Kitabı, 864-876.
- Bayındır, M.S. ve Öncel, S. (2019). Gastronomide Kültürel Miras Bakış Açısıyla Kırklareli Hardaliyesi’nin Geneleksen Üretiminin Değerlendirilmesi. *Journal Of Tourism and Gastronomy Studies*, 7(3), 1867-1886.
- Bükey, A. (2020). Yerel Halkın Tutumlarının Turizm Yanlısı Davranışlarına Etkisi: Bozcaada Örneği. *Akademik Matbuat*, 4(2), 101-114.
- Biröl, S.Ş. ve Aydın, E. (2019). Açık Alan Rekreasyonunda Kent Merkezlerine Yenilikçi Bir Yaklaşım: Millet Bahçeleri. *Journal Of International Social Research*, 12(66), 489-497.
- Bulut, E. (2015). *Gaziantep Turizmi ve Sürdürülebilirlik: Yerel Halk Bakış Açısı Üzerine Bir Araştırma* (Yayınlanmış yüksek lisans tezi). Gaziantep Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Gaziantep.
- Bozkurt, E. (2017). *Tanrıça Hekate* (Yayınlanmış yüksek lisans tezi). Adnan Menderes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Aydın.
- Bouchenaki, M. (2003, 27-31 October). The Interdependency of the Tangible and Intangible Cultural Heritage. 14th ICOMOS General Assembly and International Symposium: Place, Memory, Meaning: Preserving Intangible Values in Monuments and Sites. Zimbabwe.

- Büyüközer, A. (2010). Lagina Hekate Tapınağı'nın Altyapı ve Stylobat Düzenlemesinde Uygulanan Oranlar. *Pamukkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 7, 1-13.
- Büyüköztürk, Ş. (2002). Faktör Analizi: Temel Kavramlar ve Ölçek Geliştirmede Kullanımı. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi*, 32(32), 470-483.
- Cengiz, E. ve Kırkbir, F. (2007). Yerel Halk Tarafından Algılanan Toplam Turizm Etkisi ile Turizm Desteği Arasındaki İlişkiye Yönelik Yapısal Bir Model Önerisi. *Sosyal Bilimler Dergisi*, 1, 19-37.
- Çalışkan, U. ve Özer, Ö. (2020). Relationship Between Local Residents' Perceptions of Tourism and Support Attitudes in Post-Communist Countries: Case of Turkestan (Kazakhstan). *Tourism Planning & Development*, 18(5), 573-593.
- Çalışkan, U. ve Özer, Ö. (2022). Turizm Çeşidi ve Destinasyonun Gelişmişliği ile Yerel Halkın Algıları ve Destek Tutumları Arasındaki İlişki: Karşılaştırmalı Bir Araştırma. *Güncel Turizm Araştırmaları Dergisi*, 6(1), 28-52.
- Çalışkan, U. ve Arıkan Saltık, I. (2019). Turizm Faaliyetlerine Uzak Yerleşimlerde Turizmin Yerel Halkın Mutluluğu Üzerindeki Etkileri. *Erciyes Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, (53), 23-38.
- Çanak, A. (2018). Tereke Kayıtlarına Göre Çorumlu Kadınların XIX. Yüzyılda Giyim-Kuşam Kültürü (1842-1909). *Electronic Turkish Studies*, 13(24), 61-78.
- Çapar, G. ve Yenipınar, U. (2016). Somut Olmayan Kültürel Miras Kaynağı Olarak Yöresel Yiyeceklerin Turizm. *Journal Of Tourism and Gastronomy Studies*, 4(1), 100-115.
- Çardak, F. S. (2020). Arkeolojik Sit Alanlarının Kültürpark Olarak Değerlendirilmesi: Sicilya Agrigento (Akragas) Örneği. *Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesi Mühendislik Bilimleri Dergisi*, 9(1), 665-674.
- Çelikkanat, N. (2015). *Yerel Halkın Turizme Bakış Açısı: Bodrum İlçesi Örneği* (Yayınlanmış yüksek lisans tezi). Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Çeken, H. (2016). *Turizm Ekonomisi*. Ankara: Detay Yayıncılık.
- Çeken, H., Uçar, M. ve Dalgın, T. (2012). Kırsal Turizmin Gelişimi Konusunda Yerel Halkın Algıları: Fethiye Yöresi Örneği. *Turizm ve Araştırma Dergisi*, 1(1), 4-28.
- Cesur, E. ve Çeken, H. (2021). Trabzon Yerel Halkının Turizm Algısında Turist Profiline Rolü: Arap Turist Profili. *Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 24(46-1), 1313-1331.
- Çevik, S. (2017). Kültürel Miras Kapsamında Edebiyat Turizmi Deneyimi: Sait Faik Abasıyanık'ın İzinde Otoetnografik Bir Çalışma. *Electronic Turkish Studies*, 12(29), 151-168.
- Çolak, Y. (2017). *Türkiye'de Kültürel İktidarın Kuruluşu 1923-1945*. Ankara: Liberte Yayınları.

- Çolak Yıldız, E. Ç. ve Çalışkan, U. (2018). Turizme Yakın Ama Turizmden Uzak Yerel Halkın Turizme Bakışı: Muğla Menteşe İlçesi Örneği. *Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 20(2), 223-243.
- Dağlı, Z. (2018). Sürdürülebilir Turizmin Gelişimine Yönelik Yerel Halkın Tutumlarını İncelemeye İlişkin Bir Araştırma: Akçakoca Destinasyonu. *Seyahat ve Otel İşletmeciliği Dergisi*, 15(3), 603-619.
- Demir, S. (2012). Kültürel Bellek, Gelenek ve Halk Bilimi Müzeleri. *Millî Folklor*, 24(95), 184-193.
- Demir, E. (2019). *R Diliyle İstatistik Uygulamaları*. Ankara: Pegem Akademi.
- Demirbulat Güdü, Ö., Saatci, G. ve Avcıkurt, C. (2015). Bursa'nın Somut Kültürel Varlıklarına Yönelik Öğrencilerin Algıları: Harmancık Myo Örneği. *Gümüşhane Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Elektronik Dergisi*, 6(12), 62-86.
- Diker, O. ve Deniz, T. (2016). *Coğrafya ve Tarih Perspektifinden Somut Kültürel Miras ve Türkiye*. Ankara: Pegem Yayınları.
- Diker, O. (2019). Somut Olmayan Kültürel Miras ile İlişkisi Bağlamında Etnik Turizm. *İnsan ve Toplum Bilimleri Araştırma Dergisi*, 8(1), 671-684.
- Duran, E. (2011). Turizm, Kültür ve Kimlik İlişkisi; Turizmde Toplumsal ve Kültürel Kimliğin Sürdürülebilirliği. *İstanbul Ticaret Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, (19), 291-313.
- Durnagözü, N. (2020). *Stratonikeia Koroplastığı*. (Yayınlanmış doktora tezi). Pamukkale Üniversitesi Arkeoloji Enstitüsü, Denizli.
- Düzgün, D. ve Günay, R. M. (2020). Kültürel Miras Aktarımında Tiyatro Sanatından Yararlanmanın Örneği Olarak " Bir Nefes Dede Korkut" Oyunu. *Millî Folklor*, 32(127), 101-112.
- Dönmez, C. ve Yeşilbursa, C.C. (2014). Kültürel Miras Eğitiminin Öğrencilerin Somut Kültürel Mirasa Yönelik Tutumlara Etkisi. *İlköğretim Online*, 13(2), 425-442.
- Ekici, M. ve Fedakâr, P. (2014). Gelenek, Aktarma, Dönüşüm ve Kültür Endüstrisi Bağlamında Nazar ve Nazar Boncuğu. *Millî Folklor*, 26(101), 40-50.
- Er, Z. ve Karakuş, N. (2023). Somut Olmayan Kültürel Miras Sözlü Gelenek ve Anlatımlar Tutum Ölçeği Geliştirme Çalışması. *Motif Akademi Halkbilimi Dergisi*, 16(41), 52-68.
- Erdoğan, E. (2006). Perge Arkeolojik Sit Alanı, Peyzaj Özellikleri ve Koruma Sorunları. *Bartın Orman Fakültesi Dergisi*, 8(10), 36-47.
- Eren, S. ve Akça, N. (2021). Kültürel Miras Ürünlerinde Yenilikçilik: Bakırdan Yapılan Mutfak Eşyaları Örneği. *Turizm Ekonomi ve İşletme Araştırmaları Dergisi*, 3(2), 163-184.
- Erkan, S. (2016). Kültürel Miras ve Müzik: Türkiye'de Müzik Arşivi Sorunsalı ve Dünyada Müzikal Miras Yönelimleri. *Hacettepe University Journal of Turkish Studies/Hütaç Hacettepe Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Dergisi*, (24), 91-110.

- Eyvazova, Y. (2018). Kültürel Mirasın Müzeler Aracılığıyla Hayata Geçirilmesi. *Yegâh Mûsikî Dergisi*, 1(1), 79-92.
- Genç, K. ve Şengül S. (2015, Kasım). Kültürel Miras Turizmine Yönelik Yerel Halkın Görüşlerinin Ortaya Çıkarılması: Mudurnu Ölçeğinde Bir Araştırma. 16. *Ulusal Turizm Kongresi*, Çanakkale.
- Gögebakan, Y. (2014). Hüsametdin Koçan'ın Çalışmalarındaki Kültür Varlığı ve Kültür Mirası'na Ait Unsurlar. *İnönü Üniversitesi Sanat ve Tasarım Dergisi*, 4(10), 47-57.
- Gülsever, K. ve Kaya, M. (2022). UNESCO Dünya Miras Listesinde Türkiye: Instagram Fotoğrafları Üzerine Bir Karma Yöntem Araştırması. *Journal Of Humanities and Tourism Research*, 12(3), 486-508.
- Güneş, N. (2014). *Yerel Halkın Turizm Algısı ve Turizme Katılımı: Antalya Konyaaltı ve Kepez İlçesi Örneği* (Yayınlanmış yüksek lisans tezi). Akdeniz Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Antalya.
- Güngör, Ş. (2022). Kapadokya Kültür Yolu'nun Alternatif Turizm Rotası Bağlamında Değerlendirilmesi. *Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi SBE Dergisi*, 12(3), 1784-1802.
- Güngördü, F.V. (2022). Arkeoloji ve Kültürel Miras Turizmi Açısından Avanos: Topraktepe Örneği. *Atatürk Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Dergisi*, (74), 324-328.
- Gümeli, O. (2020). *Stratonikeia ve Lagina'da Bulunan Mimari Bloklardaki Hayvan Betimlemeleri* (Yayınlanmış yüksek lisans tezi). Pamukkale Üniversitesi Arkeoloji Enstitüsü, Denizli.
- Gürbüz, S. ve Şahin, F. (2018). *Sosyal Bilimlerde Araştırma Yöntemleri Felsefe – Yöntem – Analiz*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Gürsoy, D., Jurowski, C. and Uysal, M. (2002). Resident Attitudes: A Structural Modeling Approach. *Annals of Tourism Research*, 29(1), 79-105.
- Güneş, E. ve Alagöz, G. (2018). Turizm Eğitimi Alan Öğrencilerin Kültürel Miras Tutumları Üzerine Bir Araştırma. *Adıyaman Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 10(29), 753-777.
- Güneş E., Pekerşen Y. Nizamlioğlu H.F. ve Ünüvar R.T. (2019). Konya İlinde Sürdürülebilir Turizm Kapsamında Kültürel Mirasın Korunması ve Kullanımına Yönelik Yerel Halkın Görüşleri. *Gümüşhane Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Elektronik Dergisi*, 10(Ek Sayı), 1-14.
- Güvenç, B. (1996). *İnsan ve Kültür*. İstanbul: Remzi Yayınları.
- Giritlioğlu, İ. ve Sönmez, E. (2018). Kültür Turizminin Korunması ve Geliştirilmesinde Yerel Halkın Algısının Belirlenmesi: Nemrut Dağı Milli Parkı Bölgesi'ndeki Yerel Halk Üzerine Bir Araştırma. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 11(58), 641-648.
- İlhan, H.K. ve Çobancoğlu, T. (2019). Tarihi Bir Su Yolu Aksı: Urfa Halilürrahman Su Yolu Güzergahının Mimari Dokusu ve Koruma Sorunları. *Tüba-Ked Türkiye Bilimler Akademisi Kültür Envanteri Dergisi*, (19), 111-131.

- İsmailoğlu, S. ve Kulak Torun, F. (2022). Bir Kültürel Mirasın Serüveni: Erzurum Feyzullah Efendi Konağı. *Journal of Humanities and Tourism Research*, 12(3), 573-584.
- Karasar, N. (2007). Bilimsel Araştırma Yöntemi: Kavramlar, İlkeler, Teknikler. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Karpuz, H. (2017). Eski Eser ve Anıtların Korunmasında Halkın Eğitimi. *Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Dergisi*, 34(1-2), 405-408.
- Keskin, M. (2019). *Yatağan (Muğla) ve Çevresindeki Tıbbi ve Ekonomik Bitkiler*. (Yayınlanmış yüksek lisans tezi). Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Muğla.
- Keskin, İ., Furat, M.F. ve Güler, C. (2020). Kültürel Miras Turizminin Neden Arşivlere İhtiyacı Var?. *Bilgi ve Belge Araştırmaları Dergisi*, 14, 43-84.
- Keş, Y. ve Turgut, B. (2015). Kültür ve Sanatın Yansıması Para Tasarımı" Osmanlı Son Dönem Kaimeleri ve Cumhuriyet'in İlk Emisyonları". *Medeniyet Sanat Dergisi*, 1(2), 31-47.
- Koç, R. (2022). Dijitalleşen Kültür ya da Kültürün Dijitalleşmesi: Dijital Kültür Kavramı. *Motif Akademi Halkbilimi Dergisi*, 15(38), 500-513.
- Koçoğlu, C. M., Saraç, Ö. ve Batman, O. (2020). Safranbolu'da Sürdürülebilir Turizm Gelişmesine Yönelik Yerel Halkın Tutumları, *Türk Turizm Araştırmaları Dergisi*, 4(1), 202-219.
- Köroğlu, Ö., Ulusoy Yıldırım, H. ve Avcıkurt, C. (2018). Kültürel Miras Kavramına İlişkin Algıların Metafor Analizi Yoluyla İncelenmesi, *Turizm Akademik Dergisi*, 5(1), 98-113.
- Kılınç, T. ve Çalışkan, U. (2021). Kırsal Alanlarda Yerel Halkın Film Turizmi Algıları ve Destek Tutumları Arasındaki İlişki: Muğla Yeşilyurt Örneği. *İzmir İktisat Dergisi*, 36(2), 329-353.
- Kırsal Mahalle (2023). Yatağan Belediyesi, Hukuk Mücadelesini Kazandı. <https://www.muglahaber.com.tr/haber/yatagan-belediyesi-hukuk-mucadelesini-kazandi-154907h>. erişim tarihi: 11.07.2023
- Kızılırmak, İ. ve Kurtuldu, H. (2005). Kültürel Turizmin Önemi ve Tüketici Tercihlerinin Belirlenmesine Yönelik Bir Çalışma. *Gazi Üniversitesi Ticaret ve Turizm Eğitim Fakültesi Dergisi*, (1), 100-120.
- Kul, S. (2014). Uygun İstatistiksel Test Seçim Kılavuzu/Guideline For Suitable Statistical Test Selection. *Plevra Bülteni*, 8(2), 26.
- Kurtar, C. ve Somuncu, M. (2013). Kentsel Kültürel Mirasın Korunması ve Sürdürülebilirliği: Ankara Hamamönü Örneği. *Ankara Araştırmaları Dergisi*, 1(2), 35-47.
- Kuzucuoğlu, A.H. (2014). Kültürel Miras Sektöründe Risk Transferi. *Akademik Bakış Uluslararası Hakemli Sosyal Bilimler Dergisi*, (44), 1-16.
- Kültür. <https://sozluk.tdk.gov.tr/> erişim tarihi: 07.06.2023

- Kültürel Miras ve Müzecilik Çalışma Raporu. (2009). *Kültür ve Turizm Bakanlığı*. <https://teftis.ktb.gov.tr/Eklenti/1279,muserrefcanpdf.pdf?0> , erişim tarihi: 08.06.2023.
- Korunması Gerekli Taşınmaz Kültür Varlıklarının ve Sitlerin Tespit ve Tescili Hakkında Yönetmelik. (2012). *Kültür ve Turizm Bakanlığı*. <https://teftis.ktb.gov.tr/TR-14660/korunmasi-gerekli-tasinmaz-kultur-varliklarinin-ve-sitlerin-tespit-ve-tescili-hakkinda-yonetmelik.html> erişim tarihi: 08.06.2023.
- Korunması Gerekli Taşınmaz Kültür Varlıklarının ve Sitlerin Tespit ve Tescili Hakkında Yönetmelik. (2015). *Kültür ve Turizm Bakanlığı*. <https://teftis.ktb.gov.tr/TR-14660/korunmasi-gerekli-tasinmaz-kultur-varliklarinin-ve-sitlerin-tespit-ve-tescili-hakkinda-yonetmelik.html> erişim tarihi: 08.06.2023.
- Türkiye Geneline Derecelerine Göre Arkeolojik Sit Alanları İstatistiği. (2022). *Kültür ve Turizm Bakanlığı*. <https://kvmgm.ktb.gov.tr/TR-104410/turkiye-geneline-derecelerine-gore-arkeolojik-sit-alanlari-istatistigi.html>, erişim tarihi: 08.06.2023.
- Türkiye Geneli Sit Alanları İstatistikleri. (2022). *Kültür ve Turizm Bakanlığı*. <https://kvmgm.ktb.gov.tr/TR-44973/turkiye-geneli-sit-alanlari-istatistikleri.html>, erişim tarihi: 08.06.2023.
- Mancı, A. R. (2022). The Impact of Place Attachment and Community Involvement on Local People's Perception of Cultural Heritage Sites and Support for Tourism Development: The Case of Göbeklitepe, *Journal of Turkish Tourism Research*, 6(3), 806-824.
- Mandaloğlu, M. (2012). İslamiyet'ten Önce Türklerde Toplantı ve Törenler. *Türkiye Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 162(2), 211-232.
- Meydan Uygur, S. ve Baykan, H.M. (2007). Kültür Turizmi ve Turizmin Kültür Turizmi ve Turizmin Kültürel Varlıklar Üzerindeki Etkileri Varlıklar Üzerindeki Etkileri. *Journal of Commerce*, (2), 30-49.
- Miras. <https://sozluk.tdk.gov.tr/> erişim tarihi: 07.06.2023
- Oğuz, E.S. (2011). Toplum Bilimlerinde Kültür Kavramı. *Edebiyat Fakültesi Dergisi*, 28(2), 123-139.
- Okuyucu, A. ve Somuncu, M. (2012). Kültürel Mirasın Korunması ve Turizm Amaçlı Kullanılmasında Yerel Halkın Algı ve Tutumlarının Belirlenmesi: Osmaneli İlçe Merkezi Örneği. *Ankara Üniversitesi Çevre Bilimleri Dergisi*, 4(1), 37-51.
- Ova, E. (2021). *Stratonikeia ve Lagina Kemik Yapımı Küçük Buluntular (2008-2019)*. (Yayınlanmış yüksek lisans tezi). Pamukkale Üniversitesi Arkeoloji Enstitüsü, Denizli.
- Öcal, T. ve Güleş, M. (2022). Samandağ İlçesinin Tarihi-Kültürel Mirasının Turizm Potansiyeli. *Dünya Coğrafyası ve Kalkınma Perspektifi Dergisi*, 1(1), 1-19.
- Öksüz Kuşçuoğlu, G. ve Taş, M. (2017). Sürdürülebilir Kültürel Miras Yönetimi. *Yalvaç Akademi Dergisi*, 2(1), 58-67.

- Özaltın Türker, G. ve Türker, A. (2014). Yerel Halkın Turizm Etkilerini Algılama Düzeyi Turizm Desteğini Nasıl Etkiler: Dalyan Destinasyonu Örneği. *Electronic Journal of Vocational Colleges*, 4(1), 81-98.
- Özkan Altınöz, M. (2019). Safranbolu’da Kültürel Miras, Müze Kent Alımlaması ve Kentin Folklorik Sürdürülebilirliği. *İnsan ve Toplum Bilimleri Araştırma Dergisi*, 8(2), 1214-1225.
- Öztaşkın, M. (2020). Stratonikeia Antik Kenti Çevresindeki Beybağ Kazısında Bulunan Yerel Üretim Orta Bizans Dönemi Seramikleri. *Pamukkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 38, 178-196.
- Özyurt, P.M. ve Sarıbrahimoğlu, S. (2022). Doğu Karadeniz’e Özgü Kalandar Kutlamalarının Kültürel Miras Turizmi Kapsamında İncelenmesi. *Karadeniz İncelemeleri Dergisi*, 16(33), 263-284.
- Uğur, İ. ve Apak, Ö.C. (2021). Covid-19 Salgını Sürecinin Kültür Turizmi Destinasyonları Arz Yapıları Üzerine Etkisi: Safranbolu Örneği. *Safran Kültür ve Turizm Araştırmaları Dergisi*, 4(1), 5-19.
- Uslu, A. ve Uysal, M. (2020). Kültürel Mirasın Etkileşimli Keşfi İçin Mobil Artırılmış Gerçeklik ve Web Tabanlı Görselleştirme Teknolojilerinin Kullanılması: Sfenks Heykeli Örneği. *Afyon Kocatepe Üniversitesi Fen ve Mühendislik Bilimleri Dergisi*, 20(6), 1024-1031.
- Uzun, G. (2020). *Kültürel Mirasın Korunması Konusunda Yerel Halkın Tutumları: Assos Örneği* (Yayınlanmış yüksek lisans tezi). Kocaeli Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. Kocaeli.
- Pelit, E. ve Türkoğlu, T. (2019). Somut Olmayan Kültürel Miras Değerlerinin Turizme Yansımaları: Ebru Sanatı Üzerine Bir İnceleme. *Güncel Turizm Araştırmaları Dergisi*, 3(1), 101-118.
- Pekersen, Y., Güneş, E. ve Seçuk B. (2019). Kültürel Miras Turizmi Değerlerinin Korunması ve Sürdürülebilirliği Kapsamında Yerel Halkın Tutumu: Cumalıkızık Örneği. *Türk Turizm Araştırmaları Dergisi*, 3(3), 350-368.
- Söğüt, B. (2013). Stratonikeia’da Hellenistik Dönem Öncesi. M. Tekocak (Ed.), *K. Levent Zoroğlu’na Armağan* (1.baskı) içinde (605-623). İstanbul: Ege Yayınları.
- Söğüt, B. (2017). Stratonikeia 2015 Yılı Çalışmaları: Yerleşim ve Kentleşme. *Arkeoloji ve Sanat Dergisi*, 156, 155-168.
- Söğüt, B. (2019). Kanuni Sultan Süleyman’ın Rodos Seferi Güzergâhındaki Antik Yerleşimler Üzerine Genel Bir Değerlendirme. V. Keleş, H. Kasapoğlu, E. Ergürer, E. Çelikbaş ve A. Yılmaz (Ed.), *Cevat Başaran’a 60. Yaş Armağanı* (1. Baskı) içinde (129- 160). Ankara: Bilgin Kültür Sanat Yayınları.
- Söğüt, B. (2019, Haziran). Stratonikeia ve Lagina 2018 Yılı Çalışmaları. 41. Uluslararası Kazı, Araştırma ve Arkeometri Sempozyumu. Kültür ve Turizm Bakanlığı ve Dicle Üniversitesi, Diyarbakır.
- Şanlıoğlu, Ö. ve Erdem, A. (2017). Kayseri Örneğinde Yerel Halkın Turizm Faaliyetlerini Nasıl Algıladığının Tespitine Yönelik Bir

Araştırma. *Pamukkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, (27), 277-298.

Şentürk, B. (2019). *Edremit İlçesi Yerel Halkının Turizm Gelişimine Yönelik Algısı* (Yayınlanmış yüksek lisans tezi). Adnan Menderes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Aydın.

Tandoğan, E. ve Erdoğan, E. (2022). Arkeolojik Sit Alanlarının Değerlendirilmesi ve Koruma Sorunları: Manisa-Sardis Örneği. *Journal of the Faculty of Architecture*, 39(2), 105-136.

Taşkıran, M. (2018). Sillyon Arkeolojik Kültürel Miras Araştırması: Kocagözler Mahallesi Sakinleri Gözünden Somut Kültürel Miras Bilinci. *Pamukkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 33, 269-276.

Tanrıca Hekate. (b.t). *Pamukkale Üniversitesi*. <http://lagina.pau.edu.tr/hekate.htm>, erişim tarihi: 19.08.2023.

Turgut Nüfus (2023). Turgut Mahallesi Nüfusu Yatağan Muğla. <https://www.nufusune.com/176791-Mugla-Yatagan-Turgut-Mahallesi-Nufusu>, erişim tarihi: 11.07.2023.

Türkiye İstatistik Kurumu (2022). *Türkiye Turizm İstatistikleri I. Çeyrek: Ocak-Mart 2022 Raporu*. <https://data.tuik.gov.tr/Bulten/Index?p=Turizm-Istatistikleri-I.-Ceyrek:-Ocak---Mart,-2022-45786> adresinden edinilmiştir.

Türkiye İstatistik Kurumu (2022). *Turizm İstatistikleri II. Çeyrek: Nisan-Haziran 2022 Raporu*. <https://data.tuik.gov.tr/Bulten/Index?p=Turizm-Istatistikleri-II.-Ceyrek:-Nisan-Haziran-2022-45787> adresinden edinilmiştir.

Türkiye İstatistik Kurumu (2022). *Turizm İstatistikleri III. Çeyrek: Temmuz-Eylül 2022 Raporu*. <https://data.tuik.gov.tr/Bulten/Index?p=Turizm-Istatistikleri-III.-Ceyrek:-Temmuz---Eylul,-2022-45788> adresinden edinilmiştir.

Türkiye İstatistik Kurumu (2022). *Turizm İstatistikleri IV. Çeyrek: Ekim-Aralık 2022 Raporu*. <https://data.tuik.gov.tr/Bulten/Index?p=Turizm-Istatistikleri-IV.-Ceyrek:-Ekim-Aralik-ve-Yillik,-2022-49606#:~:text=adresinden> adresinden edinilmiştir.

Temur, N. (2011). Kültürel Bellek Bağlamında Deve Oyunu. *Millî Folklor*, 23(90), 156-163.

Tuna, A. ve Erdoğan, E. (2016). Arkeolojik Sitlerin Sürdürülebilirliği Kapsamında Arkeolojik Parklar. *Tekirdağ Ziraat Fakültesi Dergisi*, 13(2), 110-122.

Turhan, Ç. (2010). Cumalıkızık Köyünde Kültürel Miras ve Turizm Algısı. *Millî Folklor Dergisi*, 22(87), 181-190.

Türker, A. ve Çelik, İ. (2012). Somut Olmayan Kültürel Miras Unsurlarının Turistik Ürün Olarak Geliştirilmesine Yönelik Alternatif Öneriler. *Yeni Fikir Dergisi*, 9, 12-15.

Uzun, G. (2020). *Kültürel Mirasın Korunması Konusunda Yerel Halkın Tutumları: Assos Örneği* (Yayınlanmış yüksek lisans tezi). Kocaeli Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kocaeli.

- Uysal, K. (2018). *Kültürel Mirasın Turizm Amaçlı Kullanılmasında Yerel Halkın Algı ve Tutumlarının Belirlenmesi: İznik Örneği*. (Yayınlanmış yüksek lisans tezi). Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Balıkesir.
- Varnacı Uzun, F. ve Somuncu, M. (2011). Kültürel Peyzajın Korunması ve Turizm İlişkisi Bağlamında Yerel Halkın Görüşleri: İhlara Vadisi Örneği. *Ankara Üniversitesi Çevre Bilimleri Dergisi*, 3(2), 21-36.
- Yalçın, Ç. ve Özdoğan, E. (2023). Osmanlı Resim Sanatında Osman Hamdi Bey, Figür ve Mekân Üzerine Bir Araştırma. *Tarih ve Gelecek Dergisi*, 9(1), 185-194.
- Yeğin, M. (2022). Geleneksel Divriği Evlerinin Kültür Turizmi Amaçlı Yeniden İşlevlendirilmesi. *Journal Of Humanities and Tourism Research*, 12(4), 798-816.
- Yıldız, S. (2017). Sosyal Bilimlerde Örnekleme Sorunu: Nicel ve Nitel Paradigmalarından Örnekleme Kuramına Bütüncül Bir Bakış. *Kesit Akademi Dergisi*, (11), 421-442.
- Yılmaz, B. (2006). *Avrupa Birliği'ne Üye Bazı Ülkelerdeki Kültür Varlıklarını Koruma Yaklaşımı, Örgütlenme ve Türkiye* (Yayınlanmış yüksek lisans tezi). Dokuz Eylül Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, İzmir.
- Yücel, C. ve Birdir, S. (2022). Mersin'in UNESCO Dünya Mirası Geçici Listesi'nde Yer Alan Somut Kültürel Miras Değerlerine Yönelik Yerel Halkın Algı ve Tutumlarının Belirlenmesi. *Çağ Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 19(2), 1-18.
- Williamson, C. G. (2021). Festival Networks: Stratonikeia and the Sanctuary of Hekate at Lagina. In *Urban Rituals in Sacred Landscapes in Hellenistic Asia Minor*. Brill. 241-330.

EK-1 BİLGİLENDİRİLMİŞ OLUR FORMU

Onam Formu

(GİRİŞİMSEL OLMAYAN ÇALIŞMALAR İÇİN)

(Aşağıda yer alan kısmı Veri Toplama Formunun başına yerleştiriniz)

(Bu form, araştırmacılara bir taslak olarak sunulmuştur. Araştırmanızın yapısına, içeriğine ve yöntemine göre bu formu yeniden tasarlayabilirsiniz.)

“Kültürel Mirasın Korunmasında Yerel Halkın Tutum ve Algıları: Lagina Antik Kenti Örneği” adlı çalışma Rabia ONBİRLİOĞLU tarafından gerçekleştirilecektir. Araştırma lisansüstü turizm öğrencilerinin bilimsel araştırma yetkinliklerinin belirlenmesi amacıyla planlanmıştır. Bu araştırmaya katılmak gönüllülük esasına dayanmaktadır. Çalışmaya katılmayı kabul ettikten sonra veri toplama formunu doldurmaya başlamış olsanız bile istemediğiniz takdirde çalışmaya katılmaktan vazgeçebilirsiniz. Formu eksiksiz doldurup araştırmacıya vermiş olmanız/göndermeniz çalışmaya katılma konusunda gönüllü olduğunuz anlamına gelmektedir.

Sizden elde edilen tüm bu bilgiler bilimsel bir araştırmada kullanılacaktır. Araştırma sonuçları kimlik belirtecek herhangi bir isim ya da işaret içermeyecektir. Bu araştırmada sizinle ilgili tutulan tüm kayıtlar gizli kalacaktır.

Bu nedenle soruların tümüne doğru ve eksiksiz yanıt vermeniz büyük önem taşımaktadır. Çalışma formu 2 bölüm / 44 sorudan oluşmaktadır. Anketi tamamlamak yaklaşık 7 dk. zamanınızı alacaktır. Çalışma ile ilgili herhangi bir sorunuz olduğunda aşağıda iletişim bilgileri yer alan sorumlu araştırmacı Rabia ONBİRLİOĞLU ile çekinmeden ulaşabilirsiniz.

Çalışmamız için zaman ayırarak bilim dünyasına verdiğiniz katkı için teşekkürler...

Sorumlu Araştırmacının

Unvanı, Adı Soyadı: Yüksek Lisans Öğrencisi, Rabia Onbirlioğlu

Telefon Numarası:

Mail:

Katılımınız için teşekkür ederiz.

NOT: Tez savunma sonrası jüri onayı ile tez başlığı değiştirilmiştir.

EK-2 ANKET FORMU

KÜLTÜREL MİRASIN KORUNMASINDA YEREL HALKIN TUTUM VE ALGILARI: LAGİNA ANTİK KENTİ ÖRNEĞİ ANKETİ-2023

- 1) Cinsiyetiniz: () Erkek () Kadın
- 2) Yaşınız: ()15-19 () 20-29 () 30-39 () 40-49 () 50-59 () 60 ve üstü
- 3) Medeni Haliniz: () Evli () Bekar
- 4) Eğitim Durumunuz: () İlköğretim () Lise () Üniversite () Master veya Doktora
- 5) Mesleğiniz:
- 6) Aylık Ortalama Geliriniz:
()2.000 TL ve altı ()2.001-4.000 TL ()4.001-6.000 TL () 6.001-8.000 TL ()8.001 TL ve üzeri
- 7) Kaç yıldır Turgut Mahallesi'nde Yaşıyorsunuz?
()1 yıl ve altı ()2-5 yıl ()6-10 yıl ()11-15 yıl ()16-20 yıl ()21-25 yıl ()26-30 yıl ()31 yıl ve üzeri
- 8) Bölgede turizm sektörü hakkındaki genel görüşünüz nedir?
() Turizme karşıyım
() Ne Karşıyım Ne Destekliyorum
() Turizmi Destekliyorum
- 9) Turizm sektöründe çalışıyor musunuz?
() Doğrudan çalışıyorum (otel, restoran, yeme-içme ve eğlence mekanı vb.)
() Dolaylı çalışıyorum (hediyeelik eşya satan yerler, alışveriş işletmeleri vb.)
() Turizm sektöründe çalışmıyorum
() Şu an çalışmıyorum
- 10) Gelirinizin ne kadarı turizmden gelmektedir?
() Tümü () Bir kısmı () Gelirlerim turizmden değil
- 11) Turgut Mahallesi'nde turistlerin yoğunluğu hakkında ne düşünüyorsunuz?
() Azaltılmalı
() Değişmemeli
() Yükselmeli
- 12) Sizce Turgut Mahallesi'ndeki kültürel miraslar neleri kapsamaktadır? (Birden fazla seçenek işaretleyebilirsiniz)
() Tarihi eserleri
() El sanatlarını
() Yöresel yemekleri
() Festivalleri
() Geleneksel evleri
() Dini yapıları
() Geleneksel Şenlikleri
() Şenlikleri
() Diğer (Belirtiniz).....
- 13) Sizce, bölgedeki kültürel miras en çok ne için korunmalıdır? (Lütfen tek seçenek işaretleyiniz).
() Turistler ziyaret ettiği için
() Milli değere sahip oldukları için
() Tarihi açıdan önemli oldukları için
() Ekonomik kazanç sağladıkları için
() Estetik değere sahip oldukları için
() Gelecek nesiller için
() Diğer (Belirtiniz).....

Aşağıdaki ifadeleri Lagina Kutsal Alanı bölgesindeki kültürel miras kaynaklarına yönelik düşüncelerinizi dikkate alarak cevaplandırınız. (1) Kesinlikle katılmıyorum, (2) Katılmıyorum, (3) Kararsızım, (4) Katılıyorum, (5) Kesinlikle Katılıyorum					
İfadeler	1	2	3	4	5
1. Bölgedeki kültürel miraslar hakkında bilgi sahibiyim.					
2. Bölgedeki kültürel miras yerel halkın övünç kaynağıdır.					
3. Kültürel miraslar gelecek nesiller için önemlidir.					
4. Kültürel miraslar yerel halkın kültürel olarak gelişmesine katkıda bulunur.					
5. Kültürel miraslar sosyal yaşantıyı etkiler.					
6. Kültürel miraslar toplumsal faaliyetlerin gelişmesine katkıda bulunur.					
7. Kültürel miraslar bölge turizmin gelişmesine katkıda bulunur.					
8. Kültürel mirasın korunması bölgedeki işletmelere ekonomik fayda sağlar.					
9. Turistlerin bölgeyi tercih etmelerinde kültürel miras kaynakları en önemli etkidir.					
10. Kültürel miraslar bölgenin turizm tanıtımında çok önemlidir.					
11. Kültürel mirasları turizme kazandırmak turist sayısını artırır.					
12. Kültürel mirasları turizme kazandırmak istihdamı artırır.					
13. Kültürel mirasları turizme kazandırmak tarihi ve kültürel dokuyu korur.					
14. Kültürel mirasları turizme kazandırmak çevreyi olumsuz etkiler.					
15. Kültürel mirasların korunmasından sadece yerel yönetimler sorumludur.					
16. Kültürel mirasların korunmasında yerel halkın önemi büyüktür.					
17. Kültürel mirasların korunmasında yerel halk yeterli bilgiye sahiptir.					
18. Kültürel mirasların korunmasında yerel halk ve yerel yönetim iş birliği içindedir.					
19. Yerel yönetim kültürel mirasın korunmasında etkilidir.					
20. Bölgede kültürel mirası korumaya yönelik çalışmalar etkilidir.					
21. Yerel yönetimin kültürel mirasları araştırma ve tespit çalışmaları yeterlidir.					
22. Bölgedeki kültürel mirası tanıtmaya çalışmaları yeterlidir.					
23. Yerel halka kültürel mirasları koruması ve tanıtması için fırsat verilmektedir.					
24. Kültürel mirasın korunmasında yerel yönetime destek veririm.					
25. Kültürel amaçla yapılan faaliyetlere katılırım.					
26. Bölgesel nitelik kazanmış ürünlerin üretimini destekliyorum.					
27. Kültürel mirasları bölge dışında yaşayanlara anlatarak tanıtıma katkı sağlarım.					
28. Bölgenin kültürel miraslarının tanıtım faaliyetlerini destekliyorum.					
29. Bölgeye gelen turistlere yardımcı olurum.					
30. Bölgede yapılan sergi, spor, festival vb. gibi kültürel etkinliklere görev alarak turizmi destekliyorum.					
31. Bölgede nitelik kazanmış el sanatlarının tanıtılmasına yardımcı oluyorum.					

NOT: Tez savunma sonrası jüri onayı ile tez başlığı değiştirilmiştir.

EK-3 ETİK KURUL İZİNİ

MUĞLA SITKI KOÇMAN ÜNİVERSİTESİ SOSYAL VE BEŞERİ BİLİMLER ARAŞTIRMALARI ETİK KURULU - 2 KARARI

Protokol No : 220154

Karar No : 145

Araştırma Yürütücüsü	Yüksek Lisans Öğrencisi Rabia ONBİRLİOĞLU
Kurumu / Birimi	MUĞLA SITKI KOÇMAN ÜNİVERSİTESİ SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ / TURİZM İŞLETMECİLİĞİ TEZLİ YÜKSEK LİSANS
Araştırmanın Başlığı	Kültürel Mirasın Korunmasında Yerel Halkın Tutum Ve Algıları: Lagina Antik Kenti Örneği
Başvuru Formunun Etik Kurula Geldiği Tarih	28.09.2022
Başvuru Formunun Etik Kurulda İncelendiği Tarih	İlk İnceleme Tarihi : 29.09.2022 1. Düzeltme Tarihi : 14.10.2022
Karar Tarihi	03.11.2022

KARAR : UYGUNDUR

AÇIKLAMA :Beyan edilen veri formlarının değına çıkılmaması şartıyla araştırmanın uygulanabilirliği konusunda bilimsel araştırmalar eliğı açısından bir sakınca yoktur.

Prof.Dr. Nilsun SARIYER
Başkan

Doç.Dr. Pınar YÜRÜR
Öye

Prof.Dr. Serkan ÇİÇEK
Öye

Doç.Dr. Perihan KORKUT
Öye

Doç.Dr. Raşit AVCI
Öye

Prof.Dr. Oktay YİMLİ
Öye

Doç.Dr. Savaş ARTUĞER
Öye

Doç.Dr. Tonguç Osman MUTLU
Öye

Bu belge elektronik imza ile imzalanmıştır.
Doğrulama adresi <https://etikkurulbasvuru.mu.edu.tr/dogrulama/GHUR5861>

NOT: Tez savunma sonrası jüri onayı ile tez başlığı değiştirilmiştir.